

Lagrådsremiss

Europarådskonventionen om ömsesidig rättslig hjälp i brottmål – tillträde till det andra tilläggsprotokollet

Regeringen överlämnar denna remiss till Lagrådet.

Stockholm den 16 maj 2013

Karin Enström

Måns Wigén
(Justitiedepartementet)

Lagrådsremissens huvudsakliga innehåll

I lagrådsremissen föreslås att riksdagen ska godkänna det andra tilläggsprotokollet till Europarådskonventionen om ömsesidig rättslig hjälp i brottmål. Vidare föreslås den lagstiftning som krävs för att Sverige ska uppfylla åtagandena i tilläggsprotokollet.

Tilläggsprotokollet innebär en vidareutveckling av Europarådskonventionens befintliga former av rättslig hjälp och ett införande av vissa nya former av samarbete. Tilläggsprotokollets föreskrifter överensstämmer i stort med innehållet i 2000 års EU-konvention om ömsesidig rättslig hjälp i brottmål, som redan har genomförts i svensk rätt. Behovet av lagändringar till följd av tilläggsprotokollet bedöms därför vara begränsat.

I rättegångsbalken föreslås en ändring som innebär att rättens översättningsskyldighet rörande handlingar i brottmål som ska sändas till någon som vistas utomlands ska gälla oavsett vilket land personen vistas i.

I lagen (2000:562) om internationell rättslig hjälp i brottmål föreslås bl.a. följande ändringar. Förhör genom videokonferens under förundersökning i Sverige ska få ske endast om den misstänkte samtycker till förhöret. Tillfälligt överförande av frihetsberövade personer för förhör ska vara möjligt även om förhöret rör egen brottslighet, dock inte om syftet är att den frihetsberövade ska ställas till ansvar inför domstol.

I lagen (2003:1174) om vissa former av internationellt samarbete i brottsutredningar föreslås en ändring som innebär att det ska vara möjligt att inrätta en gemensam utredningsgrupp även i förhållande till stater som tillträtt tilläggsprotokollet.

Lagförslagen föreslås träda i kraft den 1 januari 2014.

Innehållsförteckning

1	Beslut	4
2	Lagtext	5
2.1	Förslag till lag om ändring i rättegångsbalken	5
2.2	Förslag till lag om ändring i lagen (1974:202) om beräkning av strafftid m.m.	6
2.3	Förslag till lag om ändring i lagen (2000:562) om internationell rättslig hjälp i brottmål	7
2.4	Förslag till lag om ändring i lagen (2003:1174) om vissa former av internationellt samarbete i brottsutredningar	11
3	Ärendet och dess beredning	12
4	Bakgrund.....	12
4.1	Internationellt straffrättsligt samarbete.....	12
4.2	Europarådskonventionen om ömsesidig rättslig hjälp i brottmål	13
4.3	Det andra tilläggsprotokollets huvudsakliga innehåll.....	13
4.4	2000 års EU-konvention om ömsesidig rättslig hjälp i brottmål	14
5	Bedömning av lagstiftningsbehovet.....	14
5.1	Utvidgning av Europarådskonventionens tillämpningsområde	14
5.2	Vidareutveckling av befintliga former av rättslig hjälp.....	16
5.2.1	Förhör genom videokonferens och telefonkonferens	16
5.2.2	Tillfälligt överförande av frihetsberövade personer	18
5.2.3	Återställande av olagligt förvärvade föremål	22
5.2.4	Informationsutbyte på eget initiativ.....	22
5.2.5	Delgivning av rättegångshandlingar och rättsliga beslut	23
5.3	Vissa nya former av samarbete	26
5.3.1	Gränsöverskridande övervakning	26
5.3.2	Kontrollerade leveranser, hemliga utredningar och gemensamma utredningsgrupper.....	27
5.4	Förfarandet vid rättslig hjälp	30
5.4.1	Kommunikationsvägar	30
5.4.2	Återkrav av kostnader	33
5.4.3	Vittnesskydd.....	33
5.4.4	Sekretess och skydd av personuppgifter.....	34
5.4.5	Övriga frågor om förfarandet	36
5.4.6	Samband med andra internationella instrument m.m.....	39
6	Sveriges tillträde till det andra tilläggsprotokollet	39

7	Genomförandet av det andra tilläggsprotokollet i svensk rätt	41
7.1	Förhör genom videokonferens.....	41
7.2	Tillfälligt överförande av frihetsberövade personer	42
7.3	Översättning av rättegångshandlingar som ska sändas till någon som vistas utomlands	44
7.4	Gemensamma utredningsgrupper	46
8	Ikraftträdande m.m.....	46
9	Ekonomiska konsekvenser	47
10	Författningskommentar	47
10.1	Förslaget till lag om ändring i rättegångsbalken.....	47
10.2	Förslaget till lag om ändring i lagen (1974:202) om beräkning av strafftid m.m.	48
10.3	Förslaget till lag om ändring i lagen (2000:562) om internationell rättslig hjälp i brottmål	48
10.4	Förslaget till lag om ändring i lagen (2003:1174) om vissa former av internationellt samarbete i brottsutredningar	52
Bilaga 1	Second Additional Protocol to the European Convention on Mutual Assistance in Criminal Matters	54
Bilaga 2	Andra tilläggsprotokollet till den europeiska konventionen om ömsesidig rättslig hjälp i brottmål	73
Bilaga 3	Sammanfattning av promemorian Europarådskonventionen om ömsesidig rättslig hjälp i brottmål – Tillträde till det andra tilläggsprotokollet (Ds 2012:22)	89
Bilaga 4	Promemorians lagförslag	90
Bilaga 5	Företeckning över remissinstanserna	96

1 Beslut

Regeringen har beslutat att inhämta Lagrådets yttrande över förslag till

1. lag om ändring i rättegångsbalken,
2. lag om ändring i lagen (1974:202) om beräkning av strafftid m.m.,
3. lag om ändring i lagen (2000:562) om internationell rättslig hjälp i brottmål,
4. lag om ändring i lagen (2003:1174) om vissa former av internationellt samarbete i brottsutredningar.

2 Lagtext

Regeringen har följande förslag till lagtext.

2.1 Förslag till lag om ändring i rättegångsbalken

Härigenom föreskrivs att 33 kap. 9 § rättegångsbalken ska ha följande lydelse.

Lydelse enligt prop. 2012/13:132 Föreslagen lydelse

33 kap.

9 §

Rätten får vid behov översätta handlingar som kommer in till eller skickas ut från rätten. Rätten är skyldig att översätta en handling i ett brottmål eller de viktigaste delarna av den, om en översättning är av väsentlig betydelse för att den misstänkte ska kunna ta tillvara sin rätt. Översättningen får göras muntligen om det inte är olämpligt med hänsyn till vad handlingen eller målet rör eller någon annan omständighet.

Rätten är också skyldig att översätta en handling i ett brottmål eller de viktigaste delarna av den, om handlingen ska sändas till någon som vistas i en annan stat inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet eller i Schweiz och det finns anledning att anta att personen inte förstår språket i handlingen. Handlingen ska översättas till språket i den andra staten eller om myndigheten känner till att personen inte förstår detta språk, till ett annat språk som personen förstår.

Rätten är också skyldig att översätta en handling i ett brottmål eller de viktigaste delarna av den, om handlingen ska sändas till någon som vistas i en annan stat och det finns anledning att anta att personen inte förstår språket i handlingen. Handlingen ska översättas till språket i den andra staten eller om myndigheten känner till att personen inte förstår detta språk, till ett annat språk som personen förstår.

Den som biträdd med översättning har rätt till skäligen ersättning, som betalas av staten.

Första och tredje styckena ska tillämpas även i fråga om överföring från punktskrift till vanlig skrift eller omvänt.

Om det är möjligt ska rätten anlita en översättare som är auktoriserad. I annat fall ska en annan lämplig person anlitas för att utföra översättningen.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2014.

2.2 Förslag till lag om ändring i lagen (1974:202) om beräkning av strafftid m.m.

Härigenom föreskrivs att 19 § lagen (1974:202) om beräkning av strafftid m.m. ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

19 §¹

Vid verkställighet av fängelse räknas strafftiden, när den dömden är häktad eller omhändertagen enligt 28 kap. 11 § tredje stycket brottsbalken eller på annan grund intagen i kriminalvårdsanstalt, från den dag då domen får verkställas och i annat fall från den dag då den dömden enligt 10 § tas in i häkte eller kriminalvårdsanstalt eller omhändertas av polismyndighet för förpassning.

Den tid som en intagen vistas utanför anstalt enligt 10 kap. 3 § fängelselagen (2010:610) eller enligt 4 kap. 29 eller 31 § lagen (2000:562) om internationell rättslig hjälp i brottmål ska räknas in i verkställighetstiden. Detsamma gäller den tid som en intagen vistas utanför anstalt med stöd av 9 kap. 1 §, 10 kap. 1, 2 eller 4 § eller 11 kap. 1 § fängelselagen, om inte särskilda skäl talar mot det.

Den tid som en intagen vistas utanför anstalt enligt 10 kap. 3 § fängelselagen (2010:610) eller enligt 4 kap. 29, 29 a eller 31 § lagen (2000:562) om internationell rättslig hjälp i brottmål ska räknas in i verkställighetstiden. Detsamma gäller den tid som en intagen vistas utanför anstalt med stöd av 9 kap. 1 §, 10 kap. 1, 2 eller 4 § eller 11 kap. 1 § fängelselagen, om inte särskilda skäl talar mot det.

Den tid som den dömden hållits i häkte i målet eller varit omhändertagen enligt 28 kap. 11 § tredje stycket brottsbalken efter det att slutlig dom eller beslut däri meddelades, ska räknas in i verkställighetstiden.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2014.

¹ Senaste lydelse 2010:617.

2.3 Förslag till lag om ändring i lagen (2000:562) om internationell rättslig hjälp i brottmål

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (2000:562) om internationell rättslig hjälp i brottmål

dels att 2 kap. 4 §, 3 kap. 1 §, 4 kap. 11, 13, 29 och 30 §§ samt 5 kap. 8 § ska ha följande lydelse,

dels att det i lagen ska införas två nya paragrafer, 4 kap. 29 a och 31 a §§, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 kap.

4 §¹

En ansökan om rättslig hjälp i Sverige enligt denna lag bör innehålla – uppgift om den utländska domstol eller myndighet som handlägger ärendet,

- en beskrivning av det rättsliga förfarande som pågår,
- uppgift om den aktuella gärningen med tid och plats för denna, samt de bestämmelser som är tillämpliga i den ansökande staten,
- uppgift om vilken åtgärd som begärs och, i förekommande fall, i vilken egenskap en person ska höras,
- namn på och adress till de personer som är aktuella i ärendet.

I 4 kap. 8, 11, 14, 24 a, 25, 25 b, 25 c, 26 a och 29 §§ finns särskilda bestämmelser om vad en ansökan ytterligare ska innehålla vid vissa slag av åtgärder.

I 4 kap. 8, 11, 14, 24 a, 25, 25 b, 25 c, 26 a, 29 och 29 a §§ finns särskilda bestämmelser om vad en ansökan ytterligare ska innehålla vid vissa slag av åtgärder.

Om ärendet är brådskande eller om verkställighet önskas inom viss tidsfrist, ska detta anges och motiveras.

En ansökan om rättslig hjälp ska göras skriftligen genom post, bud eller telefax. Den får även, efter överenskommelse i det enskilda fallet, översändas på annat sätt.

3 kap.

1 §²

Bestämmelserna i 2 kap. 4 § första och tredje styckena ska tillämpas vid ansökan om rättslig hjälp utomlands, om inte annat följer av en internationell överenskommelse som är bindande för Sverige eller av krav från den mottagande staten.

I 4 kap. 9, 10, 13, 24 b, 26 och 26 c §§ finns särskilda bestämmelser om vad en ansökan ytterligare ska innehålla vid vissa slag

I 4 kap. 9, 10, 13, 24 b, 26, 26 c och 31 a §§ finns särskilda bestämmelser om vad en ansökan ytterligare ska innehålla vid vissa

¹ Senaste lydelse 2011:906.

² Senaste lydelse 2011:906.

4 kap.11 §³

En ansökan om rättslig hjälp med förhör genom videokonferens i rättegång med någon som befinner sig i Sverige *skall* handläggas av *en tingsrätt som har de tekniska hjälpmedel som krävs för ett sådant förhör*. Förhör med en tilltalad får ske endast om han eller hon samtycker till förhöret. Samtycket *skall* framgå av ansökan.

Vid handläggningen i tingsrätten *skall* ärendet anses som en bevisupptagning utom huvudförhandling. Den som är part *skall* underättas om tid och plats för bevisupptagningen men behöver kallas endast om han eller hon *skall* höras eller annars fullgöra något vid bevisupptagningen. Om det behövs får rätten besluta om biträde av tolk.

En ansökan om rättslig hjälp med förhör genom videokonferens under förundersökning *skall* handläggas av åklagare.

En ansökan om rättslig hjälp med förhör genom videokonferens i rättegång med någon som befinner sig i Sverige *ska* handläggas av *tingsrätt*. Förhör med en tilltalad får ske endast om han eller hon samtycker till förhöret. Samtycket *ska* framgå av ansökan.

Vid handläggningen i tingsrätten *ska* ärendet anses som en bevisupptagning utom huvudförhandling. Den som är part *ska* underättas om tid och plats för bevisupptagningen men behöver kallas endast om han eller hon *ska* höras eller annars fullgöra något vid bevisupptagningen. Om det behövs får rätten besluta om biträde av tolk.

En ansökan om rättslig hjälp med förhör genom videokonferens under förundersökning *ska* handläggas av åklagare. *Förhör med en misstänkt får ske endast om han eller hon samtycker till förhöret*.

13 §⁴

I ett mål eller ärende vid svensk domstol får domstolen, under förutsättning att videokonferens i rättegång är tillåten enligt svensk rätt, ansöka om rättslig hjälp med förhör vid myndighet i en annan stat genom videokonferens med en person som befinner sig i den staten om det har avtalats om sådan rättslig hjälp i en internationell överenskommelse med den andra staten eller om den staten annars ger sådan hjälp. När

I ett mål eller ärende vid svensk domstol får domstolen, under förutsättning att videokonferens i rättegång är tillåten enligt svensk rätt, ansöka om rättslig hjälp med förhör vid myndighet i en annan stat genom videokonferens med en person som befinner sig i den staten om det har avtalats om sådan rättslig hjälp i en internationell överenskommelse med den andra staten eller om den staten annars ger sådan hjälp. När

³ Senaste lydelse 2005:491.

⁴ Senaste lydelse 2005:491.

det gäller förhör med en tilltalad *skall* det av ansökan framgå att den som *skall* höras samtycker till förhöret.

Åklagare får ansöka om rättslig hjälp vid utländsk myndighet med förhör genom videokonferens under förundersökning med en person som befinner sig i en annan stat om det har avtalats om sådan rättslig hjälp i en internationell överenskommelse med den andra staten eller om den staten annars ger sådan hjälp.

det gäller förhör med en tilltalad *ska* det av ansökan framgå att den som *ska* höras samtycker till förhöret.

Åklagare får ansöka om rättslig hjälp vid utländsk myndighet med förhör genom videokonferens under förundersökning med en person som befinner sig i en annan stat om det har avtalats om sådan rättslig hjälp i en internationell överenskommelse med den andra staten eller om den staten annars ger sådan hjälp. *Förhör med en misstänkt får ske endast om han eller hon samtycker till förhöret.*

29 §

Efter ansökan av en annan stat får, för förhör eller konfrontation i samband med en förundersökning eller en rättegång där,

1. en person som är berövad friheten i Sverige föras över till den andra staten *om förhöret avser annat än utredning om den frihetsberövades egen brottslighet*, eller

2. en person som är berövad friheten i den andra staten föras över till Sverige.

Av ansökan enligt första stycket 1 *skall* det framgå hur lång tid den frihetsberövade behöver vistas i den andra staten.

1. en person som är berövad friheten i Sverige föras över till den andra staten, eller

Av ansökan enligt första stycket 1 *ska* det framgå hur lång tid den frihetsberövade behöver vistas i den andra staten.

Ett överförande enligt första stycket 1 får inte ske för att den frihetsberövade ska ställas till ansvar inför domstol.

29 a §

Efter ansökan av en annan stat får en frihetsberövad person, som avtjänar ett fängelsestraff i Sverige enligt lagen (1972:260) om internationellt samarbete rörande verkställighet av brottmålsdom, överföras till den stat där fängelsestraffet har utdömts för att där inställa sig för en ny prövning av domen. Ett sådant överförande får ske endast om den frihetsberövade samtycker till det. Samtycket ska framgå av ansökan.

30 §

En ansökan om överförande prövas av regeringen. En ansökan från en stat som är medlem i Europeiska unionen eller från Norge eller Island prövas dock av åklagare.

En ansökan enligt 29 § första stycket 1 får vägras om ett överförande medför att tiden för frihetsberövandet förlängs eller om den frihetsberövades närvaro behövs i ett brottmål som handläggs här i landet.

Om en ansökan enligt 29 § första stycket 1 bifalls, *skall* det framgå av beslutet när den frihetsberövade senast *skall* återföras till Sverige, eller i förekommande fall, försätts på fri fot.

En ansökan enligt 29 § första stycket 1 *eller 29 a §* får vägras om ett överförande medför att tiden för frihetsberövandet förlängs eller om den frihetsberövades närvaro behövs i ett brottmål som handläggs här i landet.

Om en ansökan enligt 29 § första stycket 1 *eller 29 a §* bifalls, *ska* det framgå av beslutet när den frihetsberövade senast *ska* återföras till Sverige, eller i förekommande fall, försätts på fri fot.

31 a §

En svensk domstol får begära att en frihetsberövad person som, enligt lagen (1972:260) om internationellt samarbete rörande verkställighet av brottmålsdom, avtjänar ett i Sverige utdömt fängelsestraff i en annan stat, förs över till Sverige för att inställa sig till en ny prövning av den dom som verkställigheten gäller. Av ansökan ska det framgå att den frihetsberövade samtycker till att överföras.

5 kap.

8 §

I den utsträckning det har avtalats i en internationell överenskommelse som är bindande för Sverige gäller bestämmelserna om immunitet i 5–7 §§ även en frihetsberövad som har förts över till Sverige enligt 4 kap. 29 eller 31 §.

I den utsträckning det har avtalats i en internationell överenskommelse som är bindande för Sverige gäller bestämmelserna om immunitet i 5–7 §§ även en frihetsberövad som har förts över till Sverige enligt 4 kap. 29, 31 eller 31 a §.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2014.

2.4 Förslag till lag om ändring i lagen (2003:1174) om vissa former av internationellt samarbete i brottsutredningar

Härigenom föreskrivs att 1 § lagen (2003:1174) om vissa former av internationellt samarbete i brottsutredningar¹ ska ha följande lydelse.

Lydelse enligt SFS 2005:495

Föreslagen lydelse

1 §

Bestämmelserna i 2–9 §§ gäller för sådana gemensamma utredningsgrupper för brottsutredningar som inrättas mellan myndigheter i Sverige och myndigheter i en eller flera stater med stöd av

1. rådets rambeslut 2002/465/RIF av den 13 juni 2002 om gemensamma utredningsgrupper,

2. konventionen av den 29 maj 2000 om ömsesidig rättslig hjälp i brottmål mellan Europeiska unionens medlemsstater, *eller*

3. avtalet av den 19 december 2003 mellan Europeiska unionen och Republiken Island och Konungariket Norge om tillämpningen av vissa bestämmelser i konventionen av den 29 maj 2000 om ömsesidig rättslig hjälp i brottmål mellan Europeiska unionens medlemsstater och 2001 års protokoll till denna.

2. konventionen av den 29 maj 2000 om ömsesidig rättslig hjälp i brottmål mellan Europeiska unionens medlemsstater,

3. avtalet av den 19 december 2003 mellan Europeiska unionen och Republiken Island och Konungariket Norge om tillämpningen av vissa bestämmelser i konventionen av den 29 maj 2000 om ömsesidig rättslig hjälp i brottmål mellan Europeiska unionens medlemsstater och 2001 års protokoll till denna, *eller*

4. det andra tilläggsprotokollet till den europeiska konventionen av den 20 april 1959 om ömsesidig rättslig hjälp i brottmål.

I 10–14 §§ finns bestämmelser om internationellt samarbete med kontrollerade leveranser.

Bestämmelserna i 15–17 §§ gäller överenskommelser mellan myndigheter i Sverige och myndigheter i en annan stat om samarbete som avser åtgärder i en brottsutredning som utförs av tjänstemän med skyddsidentitet.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2014.

¹ Senaste lydelse av lagens rubrik 2005:494.

3 Ärendet och dess beredning

Rättslig hjälp i brottmål utgör en del av det internationella straffrättsliga samarbetet mellan stater. Rättslig hjälp är bistånd mellan olika staters myndigheter i ett pågående brottmålsförfarande, t.ex. med olika utredningsåtgärder.

År 1959 antog Europarådet den europeiska konventionen om ömsesidig rättslig hjälp¹ i brottmål (ETS 030). År 1967 tillträdde Sverige konventionen (prop. 1961:48, SÖ 1968:15). År 1978 antog Europarådet ett första tilläggsprotokoll (ETS 099), vilket Sverige tillträdde år 1979 (prop. 1978/79:80, SÖ 1979:12).

Den 8 november 2001 antog Europarådet ett andra tilläggsprotokoll till konventionen (ETS 182). Protokollet i dess officiella engelska lydelse finns i *bilaga 1* och en översättning till svenska finns i *bilaga 2*. Sverige undertecknade tilläggsprotokollet samma dag som det antogs. Den 1 mars 2013 hade tilläggsprotokollet tillträtts av 28 stater. Tilläggsprotokollet trädde i kraft den 1 april 2004.

Inom Justitiedepartementet har departementspromemorian Europarådskonventionen om ömsesidig rättslig hjälp i brottmål – Tillträde till det andra tilläggsprotokollet (Ds 2012:22) utarbetats. I promemorian föreslås att Sveriges ska tillträda tilläggsprotokollet. I promemorian lämnas också förslag till lagstiftning för att genomföra de åtaganden som ett tillträde till tilläggsprotokollet medför. En sammanfattning av promemorian finns i *bilaga 3*. Promemorians lagförslag finns i *bilaga 4*. Promemorian har remissbehandlats. En förteckning över remissinstanserna finns i *bilaga 5*. Remissvaren finns tillgängliga i lagstiftningsärendet (dnr Ju2012/4825/BIRS).

4 Bakgrund

4.1 Internationellt straffrättsligt samarbete

Med internationellt rättsligt samarbete avses olika former av samarbete i rättsliga frågor mellan stater. Straffrättsligt samarbete innebär att stater bistår varandra med åtgärder avseende utredning av brott, lagföring för brott och verkställighet av domar och slutliga beslut. Samarbetet har utvecklats till att omfatta bl.a. utlämning för brott, överförande av lagföring, överförande av straffverkställighet och rättslig hjälp i brottmål. Rättslig hjälp är sådant bistånd en myndighet i en stat kan ge en myndighet i en annan stat i ett pågående brottmålsförfarande, t.ex. förhör i samband med brottsutredning, beslag eller bevisupptagning vid domstol.

Det internationella straffrättsliga samarbetet grundar sig huvudsakligen på internationella konventioner och avtal som förhandlats fram inom

¹ I den svenska översättningen av konventionen används termen ”inbördes rättshjälp”.

Europarådet och FN. Under senare år har dock utvecklingen av samarbetet för Sveriges del främst skett inom EU.

Traditionellt sett innebär straffrättsligt samarbete att den ena staten, den ansökande staten, ansöker om hjälp med en viss åtgärd hos en annan stat, den anmodade staten, som beslutar om åtgärden ska vidtas och sedan verkställer åtgärden enligt sina nationella bestämmelser. Inom EU pågår sedan år 1999 ett arbete med att ersätta den traditionella formen av straffrättsligt samarbete med ett samarbete baserat på principen om ömsesidigt erkännande av domar och beslut i brottmål. Ömsesidigt erkännande innebär att medlemsstaterna inte ska ifrågasätta varandras domar och beslut utan i stället direkt verkställa dem trots vissa olikheter i medlemsstaternas materiella och processuella reglering.

4.2 Europarådskonventionen om ömsesidig rättslig hjälp i brottmål

Europarådskonventionen om ömsesidig rättslig hjälp i brottmål (i fortsättningen Europarådskonventionen) är den grundläggande internationella konventionen på området. I konventionen åtar sig staterna att lämna varandra rättslig hjälp i största möjliga utsträckning i mål eller ärenden som avser beivrande av brott. Konventionen omfattar rättslig hjälp i form av bl.a. bevisupptagning, husrannsakan, delgivning av rättegångshandlingar, överförande av lagföring och underrättelse om brottmålsdomar.

Det första tilläggsprotokollet utvidgade konventionens tillämpningsområde – bl.a. rörande ärenden om brott mot skatte- och avgiftsförfattningar – och kompletterade föreskrifterna om viss rättslig hjälp på verkställighetsstadiet.

När Sverige tillträdde Europarådskonventionen lämnades vissa förbehåll och förklaringar, men några lagändringar ansågs inte nödvändiga att genomföra (prop. 1961:48, SÖ 1968:15). Vid genomförandet av det första tilläggsprotokollet gjordes endast en mindre lagändring om bevisupptagning åt utländsk domstol (prop. 1978/79:80). Sverige har senare ändrat flera förklaringar och förbehåll till Europarådskonventionen (prop. 1975:53, SÖ 1977:88, prop. 1991/92:46, SÖ 1992:4 och prop. 1999/2000:61, SÖ 2000:41). Den 1 mars 2013 hade 50 stater tillträtt Europarådskonventionen, bl.a. EU:s samtliga medlemsstater, medan 43 stater hade tillträtt det första tilläggsprotokollet.

4.3 Det andra tilläggsprotokollets huvudsakliga innehåll

Under ledning av Europarådets styrkommitté för straffrättsliga frågor (CDPC) utvärderade en arbetsgrupp av experter (PC-OC) tillämpningen och implementeringen av Europarådskonventionen och dess första tilläggsprotokoll. Arbetsgruppen identifierade en del problem och föreslog ett andra tilläggsprotokoll i syfte att modernisera de nuvarande bestämmelserna, utvidga formerna av rättslig hjälp samt möjliggöra en

snabbare och mer flexibel behandling av ansökningar om rättslig hjälp. Den 8 november 2001 antog Europarådet det andra tilläggsprotokollet till Europarådskonventionen (ETS 182).

I korthet innebär tilläggsprotokollet en mindre utvidgning av Europarådskonventionens tillämpningsområde, en vidareutveckling av konventionens befintliga former av rättslig hjälp, ett införande av vissa nya former av samarbete samt vissa kompletteringar rörande förfarandet. De allra flesta föreskrifter i tilläggsprotokollet överensstämmer i huvudsak med motsvarande artiklar i 2000 års EU-konvention om ömsesidig rättslig hjälp i brottmål och Schengenkonventionen.

Kapitel 1 innehåller artiklar som helt eller delvis ersätter vissa artiklar i Europarådskonventionen (artiklarna 1–6). Kapitel 2 innehåller nya artiklar om rättslig hjälp (artiklarna 7–29). Kapitel 3 innehåller slutbestämmelser (artiklarna 30–35). Till tilläggsprotokollet har en förklaranderapport utarbetats. I rapporten beskrivs tilläggsprotokollets tillkomst och skälen bakom de olika artiklarnas införande.

4.4 2000 års EU-konvention om ömsesidig rättslig hjälp i brottmål

Den 29 maj 2000 antog rådet för inrikes och rättsliga frågor en konvention om ömsesidig rättslig hjälp i brottmål mellan EU:s medlemsstater (i fortsättningen EU-konventionen). Den 16 oktober 2001 antog rådet ett tilläggsprotokoll. Syftet med EU-konventionen och dess tilläggsprotokoll var att komplettera tidigare internationella överenskommelser, främst Europarådskonventionen och dess första tilläggsprotokoll samt Schengenkonventionen.

EU-konventionen innehåller artiklar som vidareutvecklar redan etablerade former av rättslig hjälp (bl.a. delgivning av rättegångshandlingar och bevisupptagning). Genom konventionen infördes också vissa nya former av samarbete, bl.a. om kontrollerade leveranser och hemliga utredningar. EU-konventionen har genomförts i svensk rätt (prop. 2004/05:144).

5 Bedömning av lagstiftningsbehovet

5.1 Utvidgning av Europarådskonventionens tillämpningsområde

<p>Regeringens bedömning: Tilläggsprotokollets föreskrifter om utvidgning av Europarådskonventionens tillämpningsområde kräver inte några lagändringar.</p>
--

Promemorians bedömning överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: Ingen av remissinstanserna yttrar sig i denna del.

Skälen för regeringens bedömning

Administrativa förfaranden

Tilläggsprotokollets artikel 1, som ersätter Europarådskonventionens artikel 1, innehåller föreskrifter om tillämpningsområdet för konventionen. Genom tilläggsprotokollets *artikel 1.3* utvidgas tillämpningsområdet för konventionen till att omfatta rättslig hjälp i förfaranden som inlett av administrativa myndigheter. Det krävs dock att förfarandet rör gärningar som är straffbara hos endera den ansökande eller den anmodade staten och att den administrativa myndighetens beslut kan bli föremål för prövning i en domstol som har behörighet att döma i brottmål. Artikeln har sin motsvarighet i EU-konventionen (artikel 3.1) med den skillnaden att föreskriften i tilläggsprotokollet inte förpliktar konventionsstaterna att lämna rättslig hjälp i administrativa förfaranden utan endast öppnar för en sådan möjlighet.

Enligt förklaranderapporten syftar ändringen till att klarlägga att samma fakta i vissa stater kan prövas som brottmål och i andra stater kan prövas i administrativ ordning. Ändringen påverkar inte de olika krav som en stat kan ställa för att lämna rättslig hjälp avseende en viss åtgärd. Det påpekas särskilt att ändringen inte påverkar artikel 5 i Europarådskonventionen som föreskriver att konventionsstater får förbehålla sig rätten att ställa vissa villkor för att lämna rättslig hjälp med husrannsakan och beslag, bl.a. krav på dubbel straffbarhet. Sverige har utnyttjat möjligheten att lämna ett sådant förbehåll (prop. 1999/2000:61 s. 182, SÖ 2000:41).

Enligt svensk rätt ska rättslig hjälp lämnas i ärenden som handläggs i ett administrativt förfarande i den utsträckning det har avtalats i en internationell överenskommelse som är bindande för Sverige (1 kap. 5 § lagen [2000:562] om internationell rättslig hjälp i brottmål, i fortsättningen LIRB). Vid bestämmelsens införande beaktades de vid den tiden förväntade föreskrifter i EU-konventionen och det andra tilläggsprotokollet (1999/2000:61 s. 74–76). Vid genomförandet av EU-konventionen gjordes bedömningen att svensk rätt uppfyller en sådan typ av föreskrift som uppställs i tilläggsprotokollets artikel 1.3 (prop. 2004/05:144 s. 51 och 52).

Tilläggsprotokollet föreskriver inte någon skyldighet att lämna rättslig hjälp i administrativa förfaranden. Med hänsyn till att Sverige lämnar rättslig hjälp i sådana förfaranden till bl.a. EU-stater, bör dock Sverige delta i denna samarbetsform även i förhållande till stater som har tillträtt tilläggsprotokollet. Det saknas behov av lagändring eftersom ett sådant deltagande kan ske inom ramen för gällande regelverk.

I tilläggsprotokollets *artikel 27* ges konventionsstaterna rätt att genom en förklaring fastställa vilka administrativa myndigheter som omfattas av artikel 1.3. Överträdelse som i Sverige prövas av administrativa myndigheter överklagas inte till allmän domstol som brottmål. Det finns således inga svenska myndigheter att förklara behöriga i enlighet med artikel 27 (a. prop. s. 52).

Straffrättsliga förfaranden mot en juridisk person

I tilläggsprotokollets artikel 1.4 föreskrivs en annan ändring som rör Europarådskonventionens tillämpningsområde. Föreskriften innebär att

rättslig hjälp inte får vägras endast på den grunden att hjälpen hänför sig till gärningar som en juridisk person kan hållas ansvarig för hos den ansökande staten (punkt 4). Artikeln har sin motsvarighet i EU-konventionen (artikel 3.2).

Enligt svensk rätt får rättslig hjälp i brottmål lämnas i rättsliga förfaranden som gäller utredning om eller lagföring för brott av en juridisk person (1 kap. 3 § LIRB). Vid genomförandet av EU-konventionen gjordes bedömningen att svensk rätt uppfyller den typ av föreskrift som uppställs i tilläggsprotokollets artikel 1.4 (prop. 2004/05:144 s. 52). Det saknas skäl att nu göra en annan bedömning.

5.2 Vidareutveckling av befintliga former av rättslig hjälp

5.2.1 Förhör genom videokonferens och telefonkonferens

Regeringens bedömning: För att Sverige ska kunna tillträda tilläggsprotokollet krävs att det införs ett samtyckeskrav för den som ska förhöras genom videokonferens som misstänkt under förundersökningen. I övrigt uppfyller Sverige åtagandena i tilläggsprotokollets föreskrifter om förhör genom videokonferens och telefonkonferens.

Promemorians bedömning överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: Ingen remissinstans invänder mot den bedömning som görs i promemorian.

Skälen för regeringens bedömning

Förhör genom videokonferens

Tilläggsprotokollets artikel 9 innehåller föreskrifter om förhör genom videokonferens. Artikeln har sin motsvarighet i EU-konventionen (artikel 10).

Enligt artikel 9 får den ansökande staten begära att ett vittne eller en sakkunnig som ska höras av den partens rättsliga myndigheter, men befinner sig på den anmodade statens territorium, ska förhöras genom videokonferens hos den andra staten, om det inte är möjligt eller lämpligt att den som ska höras inställer sig personligen (punkt 1). I artikeln föreskrivs vidare om vissa villkor för den rättsliga hjälpen (punkt 2), om ansökans innehåll (punkt 3) och om genomförandet av förhöret (punkterna 4–7). Dessa föreskrifter är i princip identiska med de som uppställs i EU-konventionen.

I artikel 9 föreskrivs vidare att förhör genom videokonferens även får ske med en åtalad eller en misstänkt under vissa förutsättningar, bl.a. krav på samtycke från den som ska höras (punkt 8). En stat får förklara att den inte utnyttjar möjligheten att tillåta förhör genom videokonferens med en åtalad eller misstänkt person (punkt 9). I EU-konventionen uppställs i princip likadana villkor för den här typen av förhör, men enligt ordalydelsen omfattas endast förhör med en åtalad. Frågan är om

det finns en avsedd skillnad mellan tilläggsprotokollet och EU-konventionen på denna punkt.

I förklaranderapporten framgår att tillägget av misstänkt i tilläggsprotokollet föranletts av att begreppet åtalad i flera länder i huvudsak överlappar andra närliggande begrepp, särskilt misstänkt. Avsikten med tillägget av misstänkt får därmed anses vara att klargöra att artikeln omfattar den mot vilken brottsmisstankarna riktas i det straffrättsliga förfarandet, oavsett vilket begrepp som används i varje enskild stat. Även om EU-konventionens ordalydelse endast omfattar åtalad finns det inte något stöd för att tolka föreskriften motsatsvis, dvs. att förhör med misstänkt skulle vara uteslutet. Tvärtom finns det stöd för att tolka föreskriften analogivis, dvs. att likställa misstänkt med åtalad. Det blir särskilt tydligt av att tillämpningsområdet för EU-konventionen och Europarådskonventionen anses gälla både förundersökningen och rättegången (prop. 1999/2000:61 s. 115 och 118 samt prop. 2004/05:144 s. 66). Sammanfattningsvis föreskriver tilläggsprotokollet – likväl som EU-konventionen får anses förutsätta detta – att förhör genom videokonferens ska vara möjligt med både en åtalad och en misstänkt enligt svensk processrättslig terminologi.

Enligt svensk rätt får rättslig hjälp lämnas i fråga om förhör genom videokonferens under såväl rättegång som under förundersökning (4 kap. 11 och 12 §§ LIRB). Om ansökan gäller ett förhör under rättegång ska den handläggas av en tingsrätt som har de tekniska hjälpmedel som krävs för ett sådant förhör, varvid ärendet ska ses som en bevisupptagning utom huvudförhandling. Om ansökan gäller förhör under förundersökning ska ärendet handläggas av svensk åklagare. Även svenska domstolar och åklagare får ansöka om rättslig hjälp vid utländsk myndighet med förhör genom videokonferens, om det avtalats om sådan rättslig hjälp i en internationell överenskommelse eller om den andra staten annars ger sådan hjälp (4 kap. 13 § LIRB).

Vid genomförandet av EU-konventionen konstaterades att konventionens föreskrift om krav på samtycke till att bli förhörd genom videokonferens endast gällde den tilltalade. Det generella samtyckeskrav som tidigare uppställdes i svensk rätt begränsades därför till att gälla tilltalade (prop. 2004/05:144 s. 139 och 140). I övrigt föranledde inte genomförandet någon ändring av svensk rätt.

Enligt gällande rätt uppställs inga särskilda krav för att lämna eller ansöka om rättslig hjälp med att förhöra någon genom videokonferens under förundersökningen, dvs. oavsett om förhöret ska hållas med en misstänkt eller ett vittne. Med hänsyn till ordalydelsen i EU-konventionens artikel om förhör genom videokonferens uppkom inte fråga om samtyckeskravet även borde gälla vid förhör med en misstänkt under förundersökning. Eftersom tilläggsprotokollet innehåller begreppet misstänkt behövs det dock en lagändring för att leva upp till tilläggsprotokollets föreskrift om krav på samtycke från den som ska höras som misstänkt under förundersökningen. Frågan om lagändringens utformning behandlas i avsnitt 7.1. I övrigt uppfyller svensk rätt åtagandena enligt artikel 9. Sverige bör kunna lämna aktuell form av rättslig hjälp även beträffande såväl tilltalade som misstänkta. Någon förklaring enligt artikel 9.9 bedöms därför inte nödvändig.

Förhör genom telefonkonferens

I artikel 10 finns föreskrifter om förhör med ett vittne eller en sakkunnig genom telefonkonferens. Som villkor gäller bl.a. att förhörspersonen samtycker till åtgärden (punkt 2) och att åtgärden inte strider mot den anmodade statens grundläggande rättsprinciper (punkt 3). Artikel 11 har sin motsvarighet i EU-konventionen (artikel 11).

Enligt svensk rätt får svenska domstolar och åklagare både lämna och ansöka om rättslig hjälp i fråga om förhör genom telefonkonferens under såväl rättegången som förundersökningen. I båda fallen ska det av ansökan framgå att förhörspersonen samtycker till att höras på detta sätt (4 kap. 8–10 §§ LIRB). Svenska domstolar får ansöka om rättslig hjälp med telefonförhör om det har avtalats i en internationell överenskommelse med den andra staten eller om den staten annars ger sådan hjälp (4 kap. 9 § LIRB). När det gäller telefonförhör i Sverige får det ske utan svenska myndigheters inblandning om förhörspersonen samtycker till det. Genomförandet av EU-konventionen föranledde en lagändring genom vilken en svensk tingsrätt gavs möjlighet att handlägga en ansökan om rättslig hjälp med telefonförhör som en bevisupptagning utom huvudförhandling för att göra vissa regler till skydd för förhörspersonen tillämpliga (prop. 2004/05:144 s. 75–78, 137 och 138). I övrigt gjordes bedömningen att svensk rätt uppfyllde den typ av föreskrift som uppställs i tilläggsprotokollets artikel 10. Det saknas skäl att nu göra en annan bedömning.

5.2.2 Tillfälligt överförande av frihetsberövade personer

Regeringens bedömning: För att Sverige ska kunna tillträda tilläggsprotokollet krävs att det nuvarande förbudet mot överförande för förhör om den frihetsberövades egen brottslighet tas bort och att det i stället införs ett förbud mot överförande för att den frihetsberövade ska ställas till ansvar inför domstol.

Vidare krävs att det införs en möjlighet att överföra en frihetsberövad person, som överförs till ett annat land för straffverkställighet, till domslandet för en ny prövning av den dom som överförandet grundades på. Den frihetsberövade personen ska vid ett överförande från Sverige ha rätt att avräkna den tid som personen vistas utanför anstalt.

Promemorians bedömning överensstämmer i huvudsak med regeringens. Promemorian innehåller dock ingen bedömning av den frihetsberövade personens rätt till straffidsavräkning vid ett överförande enligt den nya formen av tillfälligt överförande från Sverige.

Remissinstanserna: *Kriminalvården* påpekar att det i lagen (1974:202) om beräkning av strafftid m.m. bör framgå att avräkning ska ske för det fall en person som är frihetsberövad i Sverige överförs till domslandet för en ny prövning av den dom som föranledde överförandet till Sverige för straffverkställighet. I övrigt invänder inte någon av remissinstanserna mot den bedömning som görs i promemorian.

Skälen för regeringens bedömning

Överförande av frihetsberövade personer till den ansökande staten

Tilläggsprotokollets artikel 3 ersätter Europarådskonventionens artikel 11 om tillfälligt överförande av frihetsberövade personer till den ansökande staten. Den enda innehållsmässiga ändringen är att de avsedda fallen där överförande ska vara möjligt ändras från ”vittnesmål eller konfrontation” till ”i annat utredningssyfte än att ställas inför rätta”. Enligt förklaranderapporten är det endast den sista fasen i det straffrättsliga förfarandet, prövningen av åtal inför domstol, som undantas genom den nya formuleringen.

Svensk rätt innehåller regler om överförande av frihetsberövade personer för utredningsåtgärd (4 kap. 29–34 §§ LIRB). För förhör eller konfrontation i samband med en förundersökning eller rättegång i en annan stat får överförande av en frihetsberövad person ske dels från Sverige till den andra staten, dels från den andra staten till Sverige. Ett överförande till en annan stat får dock inte avse utredning om den frihetsberövades egen brottslighet. Svenska domstolar och åklagare får ansöka om att en frihetsberövad person i utredningssyfte ska överföras till eller från Sverige inom ramen för en svensk förundersökning eller rättegång. För dessa fall uppställs dock inte något förbud mot att utredningsåtgärderna gäller den frihetsberövades egen brottslighet. En person som överförs till Sverige ska tas i förvar av polismyndigheten.

För att uppfylla åtagandena enligt tilläggsprotokollets artikel 3 krävs att det nuvarande förbudet mot överförande till en annan stat för förhör om den frihetsberövades egen brottslighet tas bort och att det i stället införs ett förbud mot överförande för att ställa den frihetsberövade till ansvar inför domstol. Lagändringens närmare utformning behandlas i avsnitt 7.2.

Överförande av frihetsberövade personer till den anmodade staten

Med artikel 13 i tilläggsprotokollet införs en ny möjlighet till tillfälligt överförande av frihetsberövade personer för förhör. I artikeln föreskrivs att konventionsstaternas behöriga myndigheter får komma överens om att en person, som är frihetsberövad hos den ansökande staten, tillfälligt får överföras till den anmodade staten för att där delta i en utredningsåtgärd som den anmodade staten vidtar för den ansökande partens räkning. Artikeln har sin motsvarighet i EU-konventionen (artikel 9).

I artikel 13 finns föreskrifter om vad överenskommelsen ska innehålla (punkt 2), möjligheterna att ställa upp krav på samtycke (punkterna 3 och 7) samt avräkning av tiden för frihetsberövandet (punkt 5). Dessa föreskrifter är i princip identiska med de som uppställs i EU-konventionen. I tilläggsprotokollet föreskrivs dock uttryckligen att den överförda personen ska förbli frihetsberövad på den anmodade statens territorium och, vid en eventuell transitering, genom en annan stat, om inte den ansökande staten begär att personen försätts på fri fot (punkt 4).

Som framgår ovan får en person som är frihetsberövad i den ansökande staten föras över till Sverige för en utredningsåtgärd här i landet (4 kap. 29 § LIRB). Den regeln tillkom vid införandet av lagen om internationell rättslig hjälp i brottmål under beaktande av de vid den tidpunkten förväntade föreskrifterna i EU-konvention och tilläggsprotokollet (prop.

1999/2000:61 s. 127). Vid genomförandet av EU-konventionen gjordes också bedömningen, bortsett från en mindre lagändring genom vilken ett tillfälligt överförande räknades in i verkställighetstiden vid verkställande av slutna ungdomstjänst, att svensk rätt uppfyller den typ av föreskrift som uppställs i tilläggsprotokollets artikel 13 (prop. 2004/05:144 s. 62 och 63). Det saknas skäl att nu göra någon annan bedömning.

I fråga om den enda föreskrift som avviker från EU-konventionens artikel – tilläggsprotokollets artikel 13.4 om att den överförda personen ska förbli frihetsberövad på den anmodade statens territorium – får den anses utgöra ett förtydligande av vad som redan gäller och kräver därför inte någon lagändring.

Särskilt om samtycke

Enligt artikel 3 får konventionsstaterna uppställa krav på samtycke för den här formen av rättslig hjälp (punkt 1 a). Vid en utvidgning av möjligheterna till överförande för utredningsåtgärder om den frihetsberövades egen brottslighet som föreslås ovan finns det anledning att överväga behovet av att återinföra ett krav på samtycke från den frihetsberövade.

När den här formen av rättslig hjälp möjliggjordes i svensk rätt gällde ett krav på samtycke från den frihetsberövade (prop. 1991/92:46 s. 12). Vid införandet av lagen om internationell rättslig hjälp i brottmål togs dock kravet bort (prop. 1999/2000:61 s. 106 och 128–132). Som skäl för att ta bort samtyckeskravet anfördes bl.a. att utgångspunkten borde vara att Sverige ska lämna rättslig hjälp i så stor omfattning som möjligt. Vidare framhölls att det skulle införas en generell avslagsgrund för situationer där omständigheterna var sådana att en ansökan inte borde beviljas och att det vid en sådan prövning i vissa fall kunde beaktas om den frihetsberövades samtycke saknades (jfr 2 kap. 14 § LIRB). Svensk rätt innebär således i praktiken att det finns utrymme för svenska myndigheter att i enstaka fall ställa krav på den frihetsberövades samtycke för att åtgärden ska beviljas (prop. 2004/05:144 s. 63). De skäl som tidigare anförts mot ett krav på samtycke får anses gälla alltså, oaktat att den frihetsberövade nu föreslås kunna höras om sin egen brottslighet. Det bör också beaktas att den här formen av rättslig hjälp kan göra att den misstänkte undgår mer ingripande åtgärder, t.ex. utlämning eller överlämnande enligt en europeisk arresteringsorder. Det finns därför inte skäl att återinföra ett generellt krav på samtycke från den frihetsberövade för att tillfälliga överföranden ska beviljas.

Särskilt om överförande av personer som överförs till ett annat land för straffverkställighet

Tilläggsprotokollets artikel 14 gäller ett särskilt fall av tillfälligt överförande av en frihetsberövad person. I artikeln föreskrivs att bestämmelserna om tillfälligt överförande av frihetsberövade personer till den ansökande statens territorium (artikel 3 i tilläggsprotokollet) i tillämpliga delar ska gälla även personer som är frihetsberövade hos den anmodade staten, efter överförd straffverkställighet, om den ansökande staten begär att de ska inställa sig personligen för en ny prövning av domen. Enligt förklaranderapporten syftar artikeln till att åtgärda en brist i 1983 års

konvention om överförande av dömda personer (överförandekonventionen).

Enligt överförandekonventionen har endast domslandet rätt att besluta angående en ny prövning av den dom som överförandet grundas på (artikel 13). Med begreppet ny prövning i tilläggsprotokollet får förstås att det är fråga om extraordinära rättsmedel, t.ex. resning (jfr artikel 3.1.b i överförandekonventionen).

Sverige har tillträtt överförandekonvention. De bestämmelser som tillträdet föranledde infördes i lagen (1972:260) om internationellt samarbete rörande verkställighet av brottmålsdom. Konventionens föreskrift om en ny prövning av domar föranledde dock inte någon särskild bestämmelse i den nämnda lagen.

Som redovisas ovan behöver det införas ett förbud mot överförande om syftet är att den frihetsberövade ska ställas till ansvar inför domstol. Även överförande för en ny prövning i domslandet får anses strida mot ett sådant förbud. Det behöver därför införas särskilda bestämmelser som möjliggör tillfälligt överförande av frihetsberövade personer till och från Sverige enligt de förutsättningar som artikel 14 föreskriver. Den tid som en intagen vistas utanför anstalt ska räknas in i verkställigheten (19 § lagen [1974:202] om beräkning av strafftid m.m.). I likhet med *Kriminalvården* anser regeringen att den nya formen av tillfälligt överförande ska räknas in i verkställigheten. Lagändringarnas närmare utformning behandlas i avsnitt 7.2.

Särskilt om förhållandet till utlämning och överlämnande för lagföring av brott

Enligt internationella överenskommelser som Sverige har tillträtt och som genomförts i svensk rätt får eftersökta personer utlämnas respektive överlämnas till eller från Sverige för lagföring av brott. I svensk rätt finns regler om dessa situationer i bl.a. utlämningslagen (1957:688) och lagen (2003:1156) om överlämnande från Sverige enligt en europeisk arresteringsorder. Förutsättningarna för utlämning och överlämnande för lagföring av brott skiljer sig väsentligt från de villkor som gäller för tillfälligt överförande av frihetsberövade personer enligt tilläggsprotokollet. Eftersom tillfälligt överförande numera ska kunna ske för utredning om den frihetsberövades egen brottslighet uppstår dock fråga om sambandet mellan å ena sidan tillfälligt överförande och å andra sidan utlämning respektive överlämnande för lagföring av brott.

Med en ansökan om utlämning respektive överlämnande för lagföring av brott vill den brottsutredande myndigheten naturligtvis få tillfälle att förhöra den eftersökta och såtillvida föreligger en likhet med tillfälligt överförande för utredningsåtgärd om den frihetsberövades egen brottslighet. Den avgörande skillnaden är dock att tillfälligt överförande aldrig får syfta till att ställa den frihetsberövade personen inför rätta. Sedan den ansökande staten genomfört förhöret med den frihetsberövade personen ska denne således återföras till den anmodade staten. Om den ansökande staten efter förhöret finner att misstankarna stärkts kan den därefter ansöka om att personen ska utlämnas eller överlämnas dit för lagföring. Därmed kan inte utlämning och överlämnande för lagföring av brott

respektive tillfälligt överförande av frihetsberövade personer anses vara fullt jämförbara alternativ för de brottsutredande myndigheterna.

5.2.3 Återställande av olagligt förvärvade föremål

Regeringens bedömning: Tilläggsprotokollets föreskrifter om återställande av olagligt förvärvade föremål kräver inte några lagändringar.

Promemorians bedömning överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: Ingen av remissinstanser invänder mot den bedömning som görs i promemorian.

Skälen för regeringens bedömning: Med tilläggsprotokollets artikel 12 införs föreskrifter om återställande av olagligt förvärvade föremål, t.ex. stöldgods, till den rätte ägaren. Artikel 12 gäller för alla typer av föremål. Beträffande bevisföremål som överlämnats i samband med bevisupptagning finns redan enligt Europarådskonventionen en möjlighet för den anmodade staten att avstå från att ta tillbaka föremålet efter genomförd bevisupptagning (artikel 6.2). Artikel 12 innebär inte någon förpliktelse att införa nationell lagstiftning om återställande. Den anmodade staten bestämmer helt fritt om ansökan om återställande ska beviljas. Enligt förklaranderapporten ska bestämmelsen endast tillämpas när det inte råder någon tvekan om vem som är föremålets rätte ägare. Artikel 12 har sin i princip identiska motsvarighet i EU-konventionen (artikel 8).

I svensk rätt finns regler om att beslag och överlämnande av egendom får ske på ansökan av en annan stat om det skäligen kan antas att egendomen frånhänts annan genom brott (4 kap. 19–22 §§ LIRB). När ansökan görs av en medlemsstat i EU eller av Island, Norge, Schweiz eller Liechtenstein uppställs endast ett krav på att det för gärningen kan dömas till fängelse i den ansökande staten. När ansökan görs av en annan stat uppställs ett krav på dubbel straffbarhet för att rättslig hjälp ska lämnas (2 kap. 2 § LIRB).

Vid genomförandet av EU-konventionen gjordes bedömningen att svensk rätt uppfyller den typ av föreskrift som uppställs i tilläggsprotokollets artikel 12 (prop. 2004/05:144 s. 60–61). Det saknas skäl att nu göra en annan bedömning. Det finns inte anledning att ändra det krav på dubbel straffbarhet som kommer att gälla för ansökningar från andra konventionsstater än EU-stater samt Schweiz, Liechtenstein, Island och Norge.

5.2.4 Informationsutbyte på eget initiativ

Regeringens bedömning: Tilläggsprotokollets föreskrifter om informationsutbyte på eget initiativ kräver inte några lagändringar.

Promemorians bedömning överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: Ingen av remissinstanser invänder mot den bedömning som görs i promemorian.

Skälen för regeringens bedömning: Med artikel 11 införs en generell möjlighet till informationsutbyte mellan konventionsstaterna på eget initiativ, dvs. utan föregående ansökan, som tidigare endast fanns på penningtvättsområdet (jfr 1990 års konvention om penningtvätt, artikel 10, ETS 141). Artikeln har sin motsvarighet i EU-konventionen (artikel 7).

Enligt artikel 11 får en stats behöriga myndigheter på frivillig basis översända information som skulle kunna hjälpa den mottagande staten i brottsutredningar eller kunna leda till en ansökan om rättslig hjälp (punkt 1). Den stat som tillhandahåller informationen får ställa villkor för användningen av informationen, i enlighet med dess nationella lagstiftning, som den mottagande staten är bunden av (punkterna 2 och 3). En part får dock lämna en förklaring till generalsekretariatet om att den förbehåller sig rätten att inte vara bunden av de villkor som uppställs av den tillhandahållande staten, om den inte på förhand får reda på informationens art och går med på att den översänds (punkt 4).

Svenska myndigheter får under vissa förutsättningar lämna ut uppgifter till en utländsk myndighet, även om t.ex. förundersökningssekretess gäller för uppgifterna (8 kap. 3 § offentlighets- och sekretesslag (2009:400), i fortsättningen OSL, jfr prop. 2009/10:85 s. 199). I svensk rätt finns bestämmelser om villkor om användningsbegränsningar (5 kap. 1 och 2 §§ LIRB). Bestämmelserna gäller både villkor som ställs av utländska myndigheter beträffande uppgifter som lämnas till Sverige och villkor som svenska myndigheter kan ställa vid rättslig hjälp till en annan stat.

Vid genomförandet av EU-konventionen utvidgades bestämmelserna om användningsbegränsningar till att gälla uppgifter vid ett frivilligt informationsutlämnande utan samband med ett ärende om rättslig hjälp (prop. 2004/05:144 s. 152–155). Svensk rätt är således redan anpassad till den typ av föreskrift som uppställs i artikel 11 och någon lagändring krävs därför inte. Det finns inte något behov av att lämna förbehåll rörande användningsbegränsningar som andra stater kan ställa (jfr artikel 11.4).

5.2.5 Delgivning av rättegångshandlingar och rättsliga beslut

Regeringens bedömning: Rättens skyldighet att i brottmål översätta en handling som ska sändas till någon som vistas utomlands bör utvidgas. I övrigt föranleder inte tilläggsprotokollets föreskrifter om delgivning av rättegångshandlingar och rättsliga beslut några lagändringar.

Promemorians bedömning överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: *Stockholms tingsrätt* anser att det är tveksamt om det förhållandet att en ansökan om rättslig hjälp innehåller en kort redogörelse av handlingarnas innehåll är tillräckligt för att uppfylla tilläggsprotokollets krav på att rättegångshandlingar och rättsliga beslut ska åtföljas av en kort sammanfattning av innehållet som översatts till den an-

modade statens språk. Ingen annan remissinstans invänder mot den bedömning som görs i promemorian.

Skälen för regeringens bedömning

Delgivning per post

En befintlig form av rättslig hjälp enligt Europarådskonventionen är bistånd med delgivning av rättegångshandlingar och domstolsbeslut (artikel 7). Den ansökande staten får begära att den anmodade staten ska delge en person som befinner sig på den anmodade statens territorium (s.k. biträdd delgivning).

Genom tilläggsprotokollets artikel 16 införs en möjlighet för den ansökande staten att i stället själv delge en sådan person rättegångshandlingar och rättsliga beslut per post (punkt 1). Vidare föreskrivs att rättegångshandlingar och andra rättsliga beslut ska åtföljas av ett meddelande med upplysningar om hos vilken myndighet adressaten kan få information om sina rättigheter eller skyldigheter (punkt 2). Artikeln har sin motsvarighet i EU-konventionen med den skillnaden att EU-konventionen föreskriver att biträdd delgivning får ske endast undantagsvis (artikel 5, punkterna 1 och 2). Enligt tilläggsprotokollet får en stat lämna förbehåll mot denna form av rättslig hjälp (artikel 33.2).

I svensk rätt finns vissa föreskrifter om delgivning genom biträdd delgivning. Utländska myndigheters ansökan om biträdd delgivning i Sverige hanteras av Justitiedepartementet enligt 1909 års kungörelse om delgivning av handling på ansökan av utländsk myndighet (KK 1909:24 s. 1). Svenska domstolars eller myndigheters ansökan om biträdd delgivning utomlands hanteras av Justitiedepartementet enligt 1933 års kungörelse om biträde för delgivning av handlingar utomlands (KK 1933:618). Enligt Europarådskonventionen finns vissa möjligheter till direktkommunikation mellan staternas rättsliga myndigheter (se vidare avsnitt 5.4.1).

I svensk rätt uppställs inga hinder mot att utländska myndigheter delger mottagare här i landet direkt per post eller att svenska myndigheter delger personer utomlands direkt per post (prop. 1999/2000:61 s. 157). I en departementspromemoria om internationell delgivning lämnas olika förslag till förbättringar och förenklingar av reglerna om biträdd delgivning (Ds 2011:46).

Vid genomförandet av EU-konventionens föreskrift om möjligheten att använda delgivning per post, som till sitt innehåll i stort överensstämmer med tilläggsprotokollets föreskrift, gjordes bedömningen att det saknades behov av lagändringar (prop. 2004/2005:144 s. 54). Det saknas skäl att nu göra en annan bedömning. Det finns inte anledning att lämna förbehåll mot denna form av rättslig hjälp.

Översättningsskyldighet

Enligt Europarådskonventionen är huvudregeln att ansökningar om rättslig hjälp inte behöver översättas (artikel 16.1). En konventionsstat får dock genom ett förbehåll kräva att ansökningar jämte bilagor ska översättas (artikel 16.2). Sverige har lämnat ett sådant förbehåll och kräver att ansökningar och bilagor ska vara översatta till svenska, danska eller

norska, om inte den myndighet som handlägger ärendet tillåter ett annat språk i ett enskilt fall (prop. 1999/2000:61 s. 183).

Genom tilläggsprotokollets artikel 15 modifieras huvudregeln om att ansökningar och bifogade handlingar inte behöver översättas. Rättegångshandlingar och andra rättsliga beslut ska alltid överlämnas på det språk som de utfärdats på, men om den utfärdande myndigheten vet eller har anledning att anta att adressaten endast förstår något annat språk ska handlingen översättas till det språket (punkterna 2 och 3). Till förmån för den anmodade statens myndigheter ska en kort sammanfattning av dokumenten översättas till den anmodade statens språk (punkt 4). Enligt förklaranderapporten klargörs att själva ansökan om rättslig hjälp inte behöver översättas. Artikeln har sin motsvarighet i EU-konventionen (artikel 5.3). Den sistnämnda artikeln utformades efter den upphävda artikel 52 i Schengenkonventionen.

En ansökan om rättslig hjälp och bifogade handlingar ska vara skrivna på svenska, danska eller norska eller åtföljas av en översättning på detta språk (2 kap. 5 § LIRB). En svensk domstol eller åklagare som ansöker om rättslig hjälp direkt till behörig myndighet i den andra staten ska se till att ansökan översätts till ett språk eller ett av de språk som den andra staten godtar (13 § förordningen [2000:704] om internationell rättslig hjälp i brottmål). I flera författningar finns närmare föreskrifter om språk- och formkrav vid delgivning i utlandet (se bl.a. 1933 års kungörelse).

Redan vid införandet av lagen om rättslig hjälp i brottmål övervägdes artikel 52 i Schengenkonventionen och den vid det laget redan föreslagna artikel 5 i EU-konventionen (prop. 1999/2000:61 s. 156–161). När det gäller översättning föreslogs en föreskrift, införd i 33 kap. 9 § rättegångsbalken, med innebörd att rätten i brottmål skulle vara skyldig att översätta en handling, eller åtminstone de viktigaste delarna av den, om den skulle sändas utomlands och det fanns anledning att anta personen inte förstod språket i handlingen. Bestämmelsen gjordes tillämplig i förhållande till alla EES-stater. Den har senare kommit att omfatta även Schweiz.

Vid genomförandet av EU-konventionen gjordes bedömningen att svensk rätt uppfyllde kraven på översättning av rättegångshandlingar och rättsliga beslut (prop. 2004/05:144 s. 55). Det kan konstateras att svensk rätt redan anpassats till den typ av översättningsskyldighet som föreskrivs i tilläggsprotokollet. Endast på en punkt finns det anledning att nu göra en annan bedömning. Med hänsyn till att Europarådskonventionen och dess tilläggsprotokoll är tillämplig i förhållande till länder utanför EES-området och Schweiz bör översättningsskyldigheten i rättegångsbalken utsträckas. Frågan behandlas vidare i avsnitt 7.3.

Föreskriften i tilläggsprotokollets artikel 15.4 om att en kort sammanfattning av handlingarna ska översättas till den anmodade statens språk är ny i förhållande till EU-konventionen. Enligt förklaranderapporten är det tillräckligt med några rader om handlingarnas innehåll. Som redovisas ovan ska en ansökan om rättslig hjälp utomlands översättas till ett språk som den andra staten godtar. Det finns dock inte något krav på att en ansökan om rättslig hjälp med delgivning av rättegångshandlingar ska åtföljas av en kort redogörelse av handlingarnas innehåll. I promemorian görs bedömningen att sådana ansökningar om delgivning ändå alltid

torde innehålla en kort redogörelse för handlingarnas innehåll och att det därför inte behövs någon särskild föreskrift om detta. *Stockholms tingsrätt* anser tvärtom att det behövs en föreskrift om att en kort sammanfattning av handlingarna ska översättas. I likhet med tingsrätten anser regeringen att det för tydlighets skull bör införas en sådan föreskrift. Det bedöms dock tillräckligt att föreskriften förs in i förordning.

Översyn av reglerna om internationell delgivning

Som redovisas ovan lämnas olika förslag till förbättringar och förändringar av reglerna om biträdd delgivning i en departementspromemoria om internationell delgivning (Ds 2011:46). Promemorian har remitterats och ärendet bereds för närvarande i Justitiedepartementet. Förslagen i promemorian bedöms inte påverka bedömningen av lagstiftningsbehovet med anledning av tilläggsprotokollets föreskrifter om delgivning per post och översättning av rättegångshandlingar och rättsliga beslut som ska delges.

5.3 Vissa nya former av samarbete

5.3.1 Gränsöverskridande övervakning

Regeringens bedömning: Sverige bör lämna ett förbehåll om att inte godta tilläggsprotokollets artikel 17 om gränsöverskridande övervakning.

Promemorians bedömning överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: Ingen av remissinstanserna invänder mot den bedömning som görs i promemorian.

Skälen för regeringens bedömning: I tilläggsprotokollets artikel 17 finns föreskrifter om s.k. gränsöverskridande övervakning. Den situation som avses är att polisen eller annan behörig myndighet i en stat övervakar en person som är misstänkt för ett brott som kan föranleda utlämning och den personen beger sig in på en annan stats territorium. Detsamma gäller om övervakningen riktas mot en person som på goda grunder kan antas identifiera en sådan brottsmisstänkt.

Huvudregeln är att den mottagande staten måste ge tillstånd till fortsatt övervakning innan gränsen överskrids (punkt 1). Gränsöverskridande övervakning får dock ske även utan föregående tillstånd om ett sådant inte kan inhämtas av särskilt brådskande skäl och brottsmisstanken gäller vissa särskilt uppräknade allvarliga brott (punkterna 2 och 6). I artikeln föreskrivs vidare vissa allmänna villkor för gränsöverskridande övervakning (punkt 3) och att konventionsstaterna ska ange vilka polismän och myndigheter som ska vara behöriga (punkt 4). Staterna får genom bilaterala avtal utvidga tillämpningsområdet för artikeln (punkt 5). Artikeln har sin i princip identiska motsvarighet i Schengenkonventionen (artikel 40).

Internationellt polisiärt samarbete har förekommit under lång tid och på området finns ett antal internationella konventioner, bl.a. Schengenkonventionen och 1997 års tullsamarbetskonvention (Neapel II). Vid

genomförandet av Schengenkonventionens artikel 40 infördes lagen (2000:343) om internationellt polisiärt samarbete (prop. 1999/2000:64). Vissa ändringar i Schengenkonventionens artikel har också genomförts i svensk rätt (prop. 2002/03:66). Svensk rätt innehåller således allmänna bestämmelser om sådan gränsöverskridande övervakning som behandlas i tilläggsprotokollet. Lagen om internationellt polisiärt samarbete gäller dock endast samarbete med annan EU-stat samt Island, Norge, Schweiz och Liechtenstein. Vid ett genomförande av tilläggsprotokollet skulle därför lagens tillämpningsområde behöva utvidgas till att gälla varje stat som Sverige i en internationell överenskommelse gjort sådana åtaganden gentemot.

Det bör dock övervägas om Sverige i enlighet med artikel 33.2 bör lämna förbehåll om att helt eller delvis inte godta artikel 17. Ett skäl att vara restriktiv med den här formen av samarbete är att utländska tjänstemän som deltar i gränsöverskridande övervakning kan komma att utöva myndighetsutövning på svenskt territorium (prop. 1999/2000:64 s. 93 och 94). Detta utgör en skillnad jämfört med tilläggsprotokollets övriga nya samarbetsformer, bl.a. hemliga utredningar. Ytterligare ett skäl att vara restriktiv är att gränsöverskridande övervakning kan ske utan föregående samtycke från svenska myndigheter medan övriga samarbetsformer enligt tilläggsprotokollet bygger på att en överenskommelse träffas i varje enskilt fall. Sverige har redan ett samarbete om gränsöverskridande övervakning med bl.a. Schengenstater och Norge. Behovet av att utvidga samarbetet till att gälla även andra länder får anses vara begränsat. Sammantaget görs bedömningen att Sverige bör avstå från att delta i denna samarbetsform. Frågan om förbehåll behandlas vidare i avsnitt 6.

5.3.2 Kontrollerade leveranser, hemliga utredningar och gemensamma utredningsgrupper

Regeringens bedömning: Tilläggsprotokollets föreskrifter om kontrollerade leveranser och hemliga utredningar kräver inte några lagändringar.

Lagen om vissa former av internationellt samarbete i brottsutredningar bör dock utvidgas till att omfatta utredningsgrupper som inrättas i enlighet med tilläggsprotokollet.

Promemorians bedömning överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: Ingen av remissinstanserna invänder mot den bedömning som görs i promemorian.

Skälen för regeringens bedömning

Kontrollerade leveranser, hemliga utredningar och gemensamma utredningsgrupper

Med tilläggsprotokollets artikel 18 införs föreskrifter om kontrollerade leveranser. Genom artikeln åtar sig varje part att göra det möjligt att på ansökan av en annan part tillåta kontrollerade leveranser på dess territorium inom ramen för utredningar om brott som kan föranleda utläm-

ning (punkt 1). I artikeln föreskrivs vidare att en sådan åtgärd ska genomföras i enlighet med den anmodade statens nationella förfaranden och under kontroll av dess behöriga myndigheter (punkterna 2 och 3).

Med artikel 19 införs föreskrifter om hemliga utredningar. Staterna får komma överens om att bistå varandra i brottsutredningar som genomförs av tjänstemän med hemlig eller falsk identitet (punkt 1). I artikeln föreskrivs vidare om vissa förfaranderegler, bl.a. att beslut om en hemlig utredning ska fattas av den anmodade statens behöriga myndigheter och att staterna ska komma överens om utredningens varaktighet (punkterna 2 och 3).

Tilläggsprotokollets artiklar om kontrollerade leveranser och hemliga utredningar har sina motsvarigheter i EU-konventionen (artiklarna 12 och 14). Den huvudsakliga skillnaden mellan föreskrifterna är att en part som tillträder tilläggsprotokollet i en förklaring ska ange vilka tjänstemän och myndigheter som ska vara behöriga (artiklarna 18.4 och 19.4).

I tilläggsprotokollets artikel 20 finns föreskrifter om gemensamma utredningsgrupper. Med detta begrepp avses en grupp tjänstemän från brottsutredande myndigheter hos två eller flera stater med uppgift att under begränsad tid utreda viss brottslighet som har anknytning till de berörda parterna. En stat är inte skyldig att inrätta en gemensam utredningsgrupp och beslut ska fattas i det enskilda fallet (punkt 1). I artikeln föreskrivs vidare under vilka förhållanden en gemensam utredningsgrupp i synnerhet får inrättas (punkt 1 a-c), vad en ansökan om att inrätta en sådan grupp ska innehålla (punkt 2) samt vissa förfarande- och förhållningsregler för gruppen (punkterna 3, 8, 11 och 12). Härutöver innehåller artikeln föreskrifter som rör dels deltagande av tjänstemän från en annan stat än den där gruppen är verksam (punkterna 4–7), dels användningsbegränsningar för uppgifter som erhållits av någon i gruppen (punkterna 9 och 10). Tilläggsprotokollets artikel har sin i princip identiska motsvarighet i EU-konventionen (artikel 13).

I svensk rätt finns regler om ovan nämnda samarbetsformer (2–4, 10–12 och 15 §§ lagen [2003:1174] om vissa former av internationellt samarbete i brottsutredningar). Vid genomförandet av EU-konventionen gjordes vissa lagändringar rörande dessa samarbetsformer (prop. 2004/05:144 s. 140–151). Den typ av föreskrifter som uppställs i tilläggsprotokollets artikel 18–20 har därmed redan genomförts i svensk rätt. Till skillnad från vad som gäller för de andra samarbetsformerna är dock inte reglerna om gemensamma utredningsgrupper i ovan nämnda lag generellt tillämpliga. Det krävs därför en lagändring för att det andra tilläggsprotokollet ska omfattas av lagens tillämpningsområde. Frågan om lagändringens utformning behandlas i avsnitt 7.4.

Eftersom ovan nämnda samarbetsformer inte innebär att utländska tjänstemän tillåts utöva myndighet i Sverige och att samarbetsformerna förutsätter att en överenskommelse träffas i varje enskilt fall saknas det anledning att reservera sig mot artiklarna 18–20. Vid tillträdet till tilläggsprotokollet ska Sverige lämna en förklaring angående vilka myndigheter som ska vara behöriga vid kontrollerade leveranser och hemliga utredningar. Frågan behandlas vidare i avsnitt 6.

Straff- och skadeståndsansvar för utländska tjänstemän

Tilläggsprotokollets artiklar 21 och 22 innehåller föreskrifter om utländska tjänstemäns straff- och civilrättsliga ansvar när de deltar i samarbetsformerna i enlighet med artiklarna 17–20. I fråga om straffrättsligt ansvar gäller enligt artikel 21 att utländska tjänstemän ska likställas med tjänstemän i den konventionsstat i vilken verksamheten äger rum. Detta gäller både i fråga om brott som tjänstemannen begår eller brott som riktas mot tjänstemannen. När det gäller civilrättsligt ansvar gäller som utgångspunkt enligt artikel 22 att en konventionsstat är ansvarig för de skador som dess egna tjänstemän orsakar i samband med medverkan i sådan verksamhet (punkt 1). I praktiken ska skador regleras på så sätt att den konventionsstat där verksamheten har ägt rum i första hand ska ersätta skadan i enlighet med de villkor som gäller för skador orsakade av den statens egna tjänstemän (punkt 2). Därefter ska den stat vars tjänstemän har orsakat skadan fullt ut ersätta den stat som betalat ut ersättningen till de skadelidande eller deras rättsinnehavare (punkt 3). Konventionsstaterna ska inte kräva ersättning för de skador som en stat orsakat en annan stat. Det påverkar dock inte den skadelidande statens möjligheter att rikta ersättningskrav mot tredje man (punkt 4). Artiklarna har sina motsvarigheter i EU-konventionen (artiklarna 15 och 16). Den enda skillnaden är att EU-konventionen saknar en föreskrift om gränsöverskridande övervakning.

I svensk rätt finns det regler om skadeståndsansvar för svenska och utländska tjänstemän när de deltar i gemensamma utredningsgrupper, kontrollerade leveranser och hemliga utredningar (8–9, 14 och 17 §§ lagen [2003:1174] om vissa former av internationellt samarbete i brottsutredningar). Det finns inga särskilda regler om straffrättsligt ansvar.

Vid genomförandet av motsvarande åtaganden enligt EU-konventionen gjordes vissa lagändringar genom vilka en skadeståndsreglering infördes även för samarbetsformerna kontrollerade leveranser och hemliga utredningar. När det gäller straffrättsligt ansvar hänvisades till ett tidigare ställningstagande om att utländska tjänstemän inte får vidta åtgärder som utgör myndighetsutövning när de deltar i nu aktuella samarbetsformer. Med hänsyn till detta hade det inte ansetts motiverat att utsträcka det straffrättsliga skydd och ansvar som svenska tjänstemän har enligt bestämmelserna om våld och hot mot tjänsteman m.m. (17 kap. 1, 2 och 4 §§ BrB samt 20 kap. 1 § BrB) till utländska tjänstemän. Samtidigt konstaterades att flertalet övriga straffbestämmelser i brottsbalken och andra straffrättsliga lagar kan tillämpas också i fråga om brott som begåtts av eller riktats mot en utländsk tjänsteman. Sammantaget ansågs svensk rätt uppfylla den typ av föreskrifter som tilläggsprotokollets artikel 21 och 22 ställer upp (prop. 2004/05:144 s. 85–87). Det saknas skäl att nu göra någon annan bedömning.

5.4 Förfarandet vid rättslig hjälp

5.4.1 Kommunikationsvägar

Regeringens bedömning: Tilläggsprotokollets föreskrifter om kommunikationsvägar kräver inte några lagändringar.

Promemorians bedömning överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: *Helsingborgs tingsrätt* anser att elektronisk kommunikation generellt bör kunna godtas i de fall där sådan kommunikation inte är olämplig. Ingen annan remissinstans invänder mot den bedömning som görs i promemorian.

Skälen för regeringens bedömning

Direktkommunikation

Artikel 4 i tilläggsprotokollet innehåller föreskrifter om kommunikationsvägar vid ansökningar om rättslig hjälp. Artikeln ersätter Europarådskonventionens artikel 15 och innebär vissa förändringar. Tidigare var huvudregeln att kommunikationen skulle ske genom centralmyndigheterna. Med tilläggsprotokollet sker en övergång till att ansökningar i stor utsträckning får kommuniceras direkt mellan de rättsliga myndigheterna. Artikeln har sin motsvarighet i EU-konventionen (artikel 6). Tilläggsprotokollet föreskriver alljämt att huvudregeln är att ansökningar om rättslig hjälp ska ske via centralmyndigheterna medan EU-konventionen föreskriver att huvudregeln är direktkommunikation mellan de rättsliga myndigheterna. När det gäller möjligheterna till, och undantagen från, direktkommunikation överensstämmer dock tilläggsprotokollet i stort med vad som föreskrivs i EU-konventionen.

Enligt svensk rätt ska en ansökan om rättslig hjälp i Sverige ges in till Justitiedepartementet (centralmyndigheten), som lämnar ansökan till Åklagarmyndigheten eller till behörig domstol, om inte ansökan ska prövas av regeringen (2 kap. 6 § LIRB). En ansökan från en stat som är medlem i EU eller från Island, Norge, Schweiz eller Liechtenstein får göras direkt hos behörig åklagare eller domstol. Detsamma gäller om det i en internationell överenskommelse, som är bindande för Sverige, har avtalats om att ansökan får skickas direkt (2 kap. 6 § LIRB). När det gäller rättslig hjälp utomlands är huvudregeln att svensk åklagare eller domare skickar ansökan till Justitiedepartementet för vidarebefordran till den utländska staten. Gäller ansökan rättslig hjälp i Danmark, Finland, Island eller Norge ska ansökan dock skickas direkt till behörig myndighet i den staten. Ansökan får också skickas direkt till behörig myndighet om det har avtalats i en internationell överenskommelse, som är bindande för Sverige, eller om den staten ändå tillåter det (3 kap. 2 § LIRB).

Vid genomförandet av EU-konventionen gjordes bedömningen att svensk rätt generellt sett möjliggör direktkommunikation mellan de rättsliga myndigheterna i den utsträckning som EU-konventionen föreskriver (prop. 2004/05: 144 s. 56 och 57). Beträffande handläggningen av ansökningar om kontrollerade leveranser och hemliga utredningar lämnades vissa lagförslag för att tillgodose EU-konventionens föreskrifter i dessa delar (a. prop. s. 142–151). I fråga om möjligheterna till direktkommu-

nikation överensstämmer föreskrifterna i tilläggsprotokollet i allt väsentligt med EU-konventionen. Det saknas därför behov av lagändringar i dessa delar.

Undantag från direktkommunikation

Som nämnts ovan föreskrivs i tilläggsprotokollet om vissa undantag från möjligheterna till direktkommunikation. Ansökningar om tillfälligt överförande och transitering av frihetsberövade personer ska kommuniceras genom centralmyndigheterna (tilläggsprotokollets artikel 4.2). Motsvarande föreskrifter finns i EU-konventionen (artikel 6.8 a).

En ansökan av en annan stat om överförande av en frihetsberövad person från eller till Sverige ska prövas av regeringen eller, om ansökan görs av en medlemsstat i EU eller Norge eller Island, av åklagaren (4 kap. 30 § LIRB). En motsvarande svensk ansökan får göras av åklagaren eller domstol (4 kap. 31 § LIRB). Tillstånd till transport genom Sverige, s.k. transitering, meddelas av chefen för Justitiedepartementet (4 kap. 33 §§ LIRB).

Som redovisas ovan ska en svensk ansökan om rättslig hjälp i en annan stat – de nordiska länderna undantagna – skickas via centralmyndigheten, om direktkommunikation inte har avtalats i en internationellt bindande överenskommelse eller om den mottagande staten ändå tillåter det (3 kap. 2 § LIRB). Eftersom tilläggsprotokollet inte tillåter direktkommunikation av ansökningar om tillfälligt överförande och transitering är det inte heller möjligt enligt svensk rätt. Som framgår ovan medger visserligen svensk rätt direktkommunikation i stor utsträckning när Sverige är mottagande stat, bl.a. om ansökan gjorts av en EU-stat (2 kap. 6 § LIRB). Det förhållandet att svensk rätt tillåter att utländska ansökningar i vissa fall görs direkt till våra myndigheter kan dock inte anses stå i strid mot tilläggsprotokollets föreskrifter, som gäller konventionsstaterna i egenkap av ansökande stater. Sammantaget görs bedömningen att nuvarande bestämmelser inte behöver ändras. Vid genomförandet av EU-konventionen gjordes, beträffande motsvarande artikel, samma bedömning (prop. 2004/05:144 s. 57 och 58).

Enligt artikel 13 i Europarådskonventionen får konventionsstaterna begära ut uppgifter ur varandras straffregister i två olika fall. I det ena fallet för att användas i ett brottmål (punkt 1). Det andra fallet gäller övriga situationer när registerutdrag begärs utlämnade (punkt 2). I tilläggsprotokollets artikel 4.5 tillåts direktkommunikation mellan de rättsliga myndigheterna i det första fallet medan övriga förfrågningarna ska gå genom centralmyndigheterna. Som redovisas ovan tillåts direktkommunikation endast, bortsett från ansökningar till de nordiska länderna, om det har avtalats i en internationell överenskommelse (3 kap. 2 § LIRB). Eftersom tilläggsprotokollet inte tillåter direktkommunikation i nu aktuella fall är det inte heller möjligt enligt svensk rätt. Det krävs därför ingen lagändring i denna del.

Enligt artikel 22 i Europarådskonventionen ska justitiedepartementen årligen lämna varandra underrättelser om straffdomar beträffande varandras medborgare. Enligt artikel 4 i det första tilläggsprotokollet får centralmyndigheten även lämna uppföljande information, t.ex. kopior av fällande domar. I artikel 4.6 i det andra tilläggsprotokollets föreskrivs att

en sådan ansökan kan göras direkt mellan de behöriga myndigheterna. Föreskriften har sin motsvarighet i EU-konventionen (artikel 6 punkten 8 b). I svensk rätt uppställs inget hinder mot att en utländsk myndighet vänder sig direkt till den svenska domstol som utfärdade domen. Vid genomförandet av EU-konventionen gjordes bedömningen att den typ av föreskrift som uppställs i artikel 4.6 inte kräver någon lagändring (prop. 2004/05:144 s. 58). Det finns inte anledning att nu göra någon annan bedömning.

Andra mellan staterna gällande bilaterala avtal eller överenskommelser, där direktkommunikation föreskrivs, påverkas inte av de kommunikationsvägar som föreskrivs i artikeln (tilläggsprotokollets artikel 4.10).

Elektroniska kommunikationsmedel

Enligt artikel 4.9 i tilläggsprotokollet tillåts elektronisk kommunikation mellan parterna om den ansökande staten på ansökan kan visa upp en kopia av ansökan samt originalet. Enligt EU-konventionen får moderna kommunikationsmedel användas om det är det möjligt att få en skriftlig uppteckning som gör att den mottagande medlemsstaten kan fastställa ansökans äkthet (artikel 6.1).

Enligt svensk rätt ska ansökan om rättslig hjälp i Sverige göras skriftligen genom post, bud eller telefax men, efter överenskommelse i det enskilda fallet, får den också översändas på annat sätt (2 kap. 4 § LIRB). Om en ansökan görs genom elektronisk post, ska den som tar emot ansökan begära att ansökan översänds skriftligen om det inte är onödigt med hänsyn till den åtgärd som begärts (2 § förordningen [2000:704] om internationell rättslig hjälp i brottmål).

Vid genomförandet av EU-konventionen gjordes bedömningen att svensk rätt möjliggör moderna kommunikationsformer, bl.a. elektronisk post (prop. 2004/05:144 s. 58). Det saknas skäl att nu göra en annan bedömning.

Helsingborgs tingsrätt anser att det lagstadgade kravet på överenskommelse i det enskilda fallet bör tas bort eftersom elektronisk kommunikation bör godtas om det inte är olämpligt. När det gäller kravet på överenskommelse i det enskilda fallet motiverades detta med behovet av att kunna fastställa ansökans äkthet (a. prop. s. 58). Regeringen delar därför den bedömning som görs i promemorian och anser inte att det finns skäl att ta bort kravet på överenskommelse i det enskilda fallet.

Särskilt om behovet av att lämna förklaringar

Enligt artikel 4 i tilläggsprotokollet får konventionsstaterna genom en förklaring till Europarådets generalsekretariat uppställa villkor beträffande kommunikationssättet, t.ex. att det ska skickas en kopia av ansökan till centralmyndigheten (punkt 8). Vidare får konventionsstaterna lämna en förklaring som uppställer villkor för att godta elektroniska kommunikationsmedel (punkt 9).

Sverige bör sträva efter att tillåta direktkommunikation mellan behöriga myndigheter. Någon förklaring i enlighet med punkt 8 behövs därför inte. När det gäller elektroniska kommunikationsmedel bör Sverige lämna en förklaring genom vilken det tydliggörs att detta kommuni-

kations sätt är tillåtet efter överenskommelse i det enskilda fallet. Frågan behandlas vidare i avsnitt 6.

5.4.2 Återkrav av kostnader

Regeringens bedömning: Tilläggsprotokollets föreskrifter om återkrav av kostnader kräver inte några lagändringar.

Promemorians bedömning överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: Ingen remissinstans invänder mot den bedömning som görs i promemorian.

Skälen för regeringens bedömning: Tilläggsprotokollets artikel 5 ersätter Europarådskonventionens artikel 20 om återkrav av kostnader. Huvudregeln är alltså att staterna inte ska begära ersättning för kostnader på grund av tillämpningen av Europarådskonventionen eller dess tilläggsprotokoll. Möjligheterna för en stat att återkräva kostnader utsträcks dock till att gälla om kostnaderna dels uppstått vid ett tillfälligt överförande av en frihetsberövad person (punkt 1 b), dels varit betydande eller extraordinära (punkt 1 c). Beträffande återkrav i de sistnämnda fallen ska dock staterna först rådgöra med varandra (punkt 3). När det gäller kostnader som uppkommit i samband med upprättande av video- och telefonkonferens är huvudregeln tvärtom att den anmodade staten ska ersättas för sådana kostnader, om inte staterna kommer överens om annat (punkt 2). Föreskrifterna rörande återkrav av kostnader för tillfälligt överförande av frihetsberövade personer respektive video- och telefonkonferens har sina motsvarigheter i EU-konventionen (artiklarna 9.5, 10.7 och 11.5).

Enligt svensk rätt är huvudregeln att Sverige står för kostnaderna som uppstår till följd av verkställande av rättslig hjälp i Sverige (prop. 1999/2000:61 s. 153 och 6 § förordningen [2000:704] om internationell rättslig hjälp i brottmål). I förordningen listas ett antal situationer där kostnaderna ska återkrävas, bl.a. vid förhör genom videokonferens (7 §). Vidare föreskrivs att extraordinära kostnader får återkrävas, dock inte om ansökan gjorts av en stat som tillträtt Europarådskonventionen (8 §).

Även om det är ytterst sällsynt att svenska myndigheter vänder sig till Justitiedepartementet med kostnadskrav mot utländska myndigheter bör det alltså finnas möjligheter att återkräva kostnader i den utsträckning som det har avtalats i en internationell överenskommelse. Föreskrifterna i ovan nämnda förordning bör anpassas till tilläggsprotokollets artikel 5. Det finns dock inget behov av lagändringar.

5.4.3 Vittneskydd

Regeringens bedömning: Tilläggsprotokollets föreskrifter om vittneskydd kräver inte några lagändringar.

Promemorians bedömning överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: Ingen remissinstans invänder mot den bedömning som görs i promemorian.

Skälen för regeringens bedömning: Med tilläggsprotokollets artikel 23 införs föreskrifter om vittnesskydd. Artikeln är tillämplig när en ansökan om rättslig hjälp avser ett vittne som riskerar att hotas eller är i behov av skydd. I sådana fall ska de behöriga myndigheterna hos den ansökande och den anmodade staten försöka komma överens om åtgärder för att skydda vittnet i enlighet med deras nationella lagstiftning.

Enligt förklaranderapporten ankommer det främst på den ansökande parten och inte förhörspersonen själv att bedöma om det finns en hotbild och behov av åtgärder för att skydda vittnet. Med vittne ska förstås varje person, oavsett vilket begrepp som används i den nationella straffprocessen, som har information som är relevant i brottmålsförfarandet. Enligt svensk rätt kan således vittnen, sakkunniga och målsäganden omfattas av artikeln.

Inom ramen för ett svenskt brottmålsförfarande kan en rad åtgärder vidtas för att skydda förhörspersoner mot hot eller repressalier, bl.a. säkerhetskontroll i domstol och polisens särskilda personsäkerhetsarbete (prop. 2009/10:152 s. 50 och 51). Sådana åtgärder som avses i den aktuella artikeln får hanteras av behörig myndighet, vilket för svenskt vidkommande innebär i första hand polis och åklagare. Artikeln kräver således inte några lagändringar.

5.4.4 Sekretess och skydd av personuppgifter

<p>Regeringens bedömning: Tilläggsprotokollets föreskrifter om sekretess och skydd av personuppgifter kräver inte några lagändringar.</p>
--

Promemorians bedömning överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: Ingen remissinstans invänder mot den bedömning som görs i promemorian.

Skälen för regeringens bedömning

Secretess

Med tilläggsprotokollets artikel 25 införs föreskrifter om sekretess. Den ansökande staten får begära att den anmodade staten sekretessbelägger en ansökan om rättslig hjälp och dess innehåll, förutom i den mån som krävs för att verkställa den. Den anmodade staten ska skyndsamt meddela den ansökande staten om den inte kan tillgodose sekretesskraven.

Enligt offentlighetsprincipen får uppgifter i ett ärende om rättslig hjälp lämnas ut med de begränsningar som följer av OSL. Sekretess gäller för uppgift i verksamhet som avser rättsligt samarbete på ansökan av en annan stat eller en mellanfolklig domstol, för uppgift som hänför sig till en utredning enligt bestämmelserna om förundersökning i brottmål eller en angelägenhet som angår tvångsmedel, om det kan antas att det varit en förutsättning för den andra statens eller den mellanfolkliga domstolens begäran att uppgiften inte skulle röjas (18 kap. 17 § OSL). Mot bakgrund av att det inom det internationella straffrättsliga samarbetet är en självklar utgångspunkt att känsliga uppgifter i den utländska brottsutredningen kan skyddas i den anmodade staten råder en stark presumtion för sekretess (prop. 1999/2000:61 s. 209).

Nuvarande bestämmelser möjliggör således att svenska myndigheter tillmötesgår sekretesskrav i enlighet med artikel 25. Det finns ingen uttrycklig bestämmelse om att svenska myndigheter, vid avslag på en ansökan om sekretess, skyndsamt ska lämna besked om detta. En sådan upplysningsskyldighet får dock anses följa av allmänna bestämmelser (jfr 2 kap. 8 och 9 §§ LIRB och vad som redovisas i avsnitt 5.4.5 om uppskjutet verkställande). Sammanfattningsvis krävs inga lagändringar i denna del.

Användningsbegränsningar rörande personuppgifter

Med tilläggsprotokollets artikel 26 införs föreskrifter om användningsbegränsningar av personuppgifter som överförs mellan staterna till följd av en ansökan om rättslig hjälp. Artikelns motvarighet i EU-konventionen (artikel 23).

De grundläggande föreskrifterna är likadana i tilläggsprotokollet och i EU-konventionen. Personuppgifter får användas utan den överförande statens samtycke i tre fall. För det första för förfaranden på vilka konventionerna är tillämpliga. För det andra för andra rättsliga och administrativa förfaranden som har direkt samband med förfaranden enligt konventionerna. För det tredje för att avvärja ett överhängande och allvarligt hot mot allmän säkerhet. I andra fall krävs den överförande statens eller den registrerade personens samtycke. Den mottagande staten är skyldig att på ansökan av den överförande staten ge upplysningar om hur personuppgifterna har använts.

Det finns dock vissa olikheter mellan föreskrifterna i EU-konventionen respektive tilläggsprotokollet. I EU-konventionen finns en föreskrift om att användningsbegränsningar gäller både överförda personuppgifter och sådana som erhållits på annat sätt enligt konventionen (artikel 23.2). Vidare finns vissa särskilda föreskrifter om användningsbegränsningar i ärenden om bl.a. gemensamma utredningsgrupper (artikel 23, punkterna 4 och 5). I tilläggsprotokollets artikel 26 finns en föreskrift som ger konventionsstaterna möjlighet att vägra att överföra personuppgifter, om uppgifterna skyddas enligt dess nationella lagstiftning eller om den mottagande staten inte är bunden av 1981 års Europarådskonvention om skydd för enskilda vid automatisk databehandling eller förbinder sig att följa den konventionen (punkt 3). I tilläggsprotokollet ges också konventionsstaterna möjlighet att lämna en förklaring till generalsekretariatet om att överföring av personuppgifter överhuvudtaget inte får ske utan föregående samtycke (punkt 5).

Svenska myndigheter får lämna ut personuppgifter till en utländsk myndighet om det sker inom ramen för ett samarbete som är reglerat i en överenskommelse som är bindande för Sverige (bl.a. 18 § förordningen [2006:937] om behandling av personuppgifter inom åklagarväsendet). Som redovisas i avsnitt 5.2.4 innehåller svensk rätt regler om användningsbegränsningar som svenska myndigheter är skyldiga att följa respektive kan ställa i ärenden om rättslig hjälp (5 kap. 1–3 §§ LIRB). Utöver dessa regler innehåller det s.k. dataskyddsrambeslutet bestämmelser om användningsbegränsningar beträffande personuppgifter som överförs mellan EU:s medlemsstater vid polisiärt och straffrättsligt samarbete

inom unionen. Ett förslag till genomförande av rambeslutet i nu aktuella delar behandlas för närvarande av riksdagen (prop. 2012/13:73).

Svenska myndigheter ska således följa, och har möjlighet att själva ställa upp, sådana användningsbegränsningar rörande personuppgifter som följer av tilläggsprotokollet. Vid genomförandet av EU-konventionen gjordes bedömningen att svensk rätt – med vissa undantag som inte är relevanta i detta sammanhang – uppfyllde EU-konventionens motsvarighet till krav om användningsbegränsningar (prop. 2004/05:144 s. 109–111). Det saknas skäl att nu göra en annan bedömning.

Vårt inhemska regelverk är utformat så att svenska myndigheter får lämna ut personuppgifter till en utländsk myndighet i vissa situationer. Det behövs därför inget särskilt författningsstöd för att vägra att lämna ut personuppgifter i de fall som föreskrivs i artikel 26.3 i tilläggsprotokollet.

Konventionsstaternas möjlighet att använda sig av personuppgifter som överförts från en annan stat är klart begränsade. Som nämnts ovan finns också vissa möjligheter att vägra att överföra personuppgifter. Det bedöms därför inte nödvändigt att lämna en förklaring som innebär att varje överföring av personuppgifter ska föregås av samtycke.

5.4.5 Övriga frågor om förfarandet

Regeringens bedömning: Tilläggsprotokollets föreskrifter om krav på skyndsamhet, uppskjutet verkställande, ansökan om ett visst förfarande, närvaro av utländska tjänstemän och interimistiska åtgärder kräver inte några lagändringar.

Promemorians bedömning överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: Ingen remissinstans invänder mot den bedömning som görs i promemorian.

Skälen för regeringens bedömning

Krav på skyndsamhet

I tilläggsprotokollets artikel 1.1 föreskrivs att alla former av rättslig hjälp ska lämnas skyndsamt (punkt 1). En liknande föreskrift finns i EU-konventionen (artikel 4.2). Enligt svensk rätt ska ansökningar om rättslig hjälp behandlas skyndsamt (2 kap. 10 § LIRB). Vid genomförandet av EU-konventionen gjordes bedömningen att svensk rätt uppfyller den typ av föreskrift som uppställs i tilläggsprotokollets artikel 1.1 (prop. 2004/05:144 s. 53). Det saknas skäl att nu göra en annan bedömning.

Uppskjutet verkställande av ansökan

Enligt artikel 7 i tilläggsprotokollet får den anmodade staten skjuta upp verkställandet av en ansökan, om de begärda åtgärderna skulle påverka de egna myndigheternas utredningar, åtal eller liknande förfaranden (punkt 1). Innan en ansökan om rättslig hjälp vägras eller skjuts upp ska den anmodade staten, när det är möjligt och efter att ha rådgjort med den ansökande staten, göra en bedömning av om ansökan kan beviljas i vissa

delar eller under vissa villkor (punkt 2). Om verkställandet av ansökan skjuts upp ska skälen för detta redovisas. Den anmodade staten ska också informera om det föreligger omständigheter som hindrar, eller riskerar att allvarligt försena, verkställandet av ansökan (punkt 3). Enligt förklaranderapporten är avsikten att artikel 7 ska komplettera artikel 19 i Europarådskonventionen, enligt vilken den anmodade staten vid avslag på en ansökan ska ange skälen för detta. I EU-konventionen föreskrivs att den ansökande staten ska underrättas om verkställighetsproblem och om hur dessa skulle kunna undanröjas (artikel 4.3).

I svensk rätt finns det ingen uttrycklig möjlighet att skjuta upp verkställandet av en ansökan om rättslig hjälp. Vid införandet av lagen om rättslig hjälp i brottmål behandlades frågan om goda rutiner vid ömsesidig rättslig hjälp (prop. 1999/2000:61 s. 57 och 58). Frågan togs upp med anledning av att rådet antagit en gemensam åtgärd om sådana rutiner (RGT L 191, 7.7. 1998, s. 1), vilka bl.a. innebar att den anmodade staten skulle prioritera brådskande ansökningar och informera den ansökande staten om den rättsliga hjälpen inte kunde lämnas eller endast delvis inom en begärd tidsfrist. Även om rutinerna ansågs stämma väl överens med svenska rätts- och förvaltningstraditioner genomfördes vissa regeländringar (a. prop. s. 95 och 103). Således infördes regler om att den tingsrätt eller åklagare som handlägger en ansökan om rättslig hjälp utan dröjsmål ska informera om en begärd åtgärd inte kan vidtas inom en i ansökan angiven tidsfrist (2 kap. 8 § LIRB). Svensk rätt innehåller också regler om att den ansökande staten ska underrättas om det finns hinder som gör att en ansökan om rättslig hjälp endast kan bifallas delvis eller under vissa villkor. Den ansökande staten ska i sådana fall få tillfälle att yttra sig eller komplettera eller ändra ansökan (2 kap. 9 § LIRB).

Vid genomförandet av EU-konventionens motsvarande föreskrift gjordes bedömningen att svensk rätt inte behövde ändras (prop. 2004/05:144 s. 53). Trots att det finns vissa skillnader i lydelsen mellan tilläggsprotokollets föreskrifter och EU-konventionens motsvarighet görs bedömningen att det inte finns någon innehållsmässig skillnad. Det krävs därför inga lagändringar på denna punkt.

Rättsliga myndigheter

Enligt Europarådskonventionen får de stater som tillträder konventionen lämna en förklaring angående vilka myndigheter som staten anser vara rättsliga myndigheter vid konventionens tillämpning (artikel 24). Genom tilläggsprotokollets artikel 6, som ersätter artikel 24, blir konventionsstaterna skyldiga att avge en sådan förklaring, vilken dock senare kan ändras. Sverige har avgett en förklaring av detta slag, vilken senare ändrades i samband med införandet av lagen om internationell rättslig hjälp i brottmål (prop. 1999/2000:61 s. 183). Rättsliga myndigheter i Sverige är domstol och åklagare. Föreskriften i artikel 6 föranleder därför ingen åtgärd.

Ansökan om visst förfarande

Utgångspunkten enligt Europarådskonventionen är att ansökningar om rättslig hjälp ska verkställas på det sätt som föreskrivs i den anmodade staten (artikel 3). Denna utgångspunkt har modifierats genom införandet

av artikel 8 i tilläggsprotokollet. Enligt artikeln ska den anmodade staten efterkomma krav på förfarandet om detta begärs av den ansökande staten på grund av dess lagstiftning, dock under förutsättning att den begärda åtgärden inte strider mot grundläggande rättsprinciper hos den anmodade staten. Artikeln har sin motsvarighet i EU-konventionen (artikel 4.1).

Enligt svensk rätt ska ett krav på ett visst förfarande tillämpas om det begärda förfarandet inte strider mot grundläggande principer i den svenska rättsordningen (2 kap. 11 § LIRB).

Vid genomförandet av EU-konventionen gjordes bedömningen att svensk rätt uppfyller den typ av föreskrift som uppställs i tilläggsprotokollets artikel 8 (prop. 2004/05:144 s. 53). Det saknas skäl att nu göra någon annan bedömning.

Närvaro av utländska tjänstemän

Enligt Europarådskonventionen har tjänstemän och parter i målet från den ansökande staten rätt att närvara vid en bevisupptagning hos den anmodade staten under förutsättning att den anmodade staten samtycker till detta (artikel 4). Tilläggsprotokollets artikel 2 kompletterar konventionens artikel 4 med en föreskrift om att en ansökan om närvaro inte ska avslås om en sådan närvaro sannolikt kan medföra att den åtgärd som ska vidtas blir mer anpassad till den ansökande statens behov och leder till att ytterligare ansökningar om rättslig hjälp kan undvikas.

Svensk rätt tillåter i vissa fall att utländska myndighetsföreträdare närvarar och – med svenska myndighetens samtycke – ställer frågor vid verkställandet av olika former av rättslig hjälp i Sverige (4 kap. 1, 4, 17 och 35 §§ LIRB). För vissa former av rättslig hjälp, t.ex. förhör genom videokonferens och hemlig avlyssning av elektronisk kommunikation, finns ingen uttrycklig rätt för utländska myndighetsföreträdare att närvara vid verkställandet. Det finns inte heller några föreskrifter som uttryckligen medger att parter i det utländska brottmålet får närvara. En ansökan om att myndighetsföreträdare eller parter i brottmålet får närvara vid verkställandet skulle dock kunna beviljas om inte förfarandet strider mot grundläggande principer i den svenska rättsordningen (2 kap. 11 § LIRB). Den svenska regleringen får därmed anses uppfylla åtagandena enligt tilläggsprotokollets artikel 2.

Interimistiska åtgärder

Genom artikel 24 i tilläggsprotokollet införs en möjlighet för den anmodade staten att vidta vissa interimistiska åtgärder för den ansökande statens räkning.

Artikeln kan inte anses innebära ett krav på att konventionsstaterna ska införa lagstiftning som medger att sådana interimistiska åtgärder kan vidtas. Enligt svensk rätt är utgångspunkten att rättslig hjälp ska lämnas under samma förutsättningar som gäller i svenska förfaranden (2 kap. 1 § LIRB). Svenska myndigheter kan således inom ramen för en ansökan om rättslig hjälp vidta interimistiska åtgärder, t.ex. i fråga om kvarstad eller beslag. Svensk rätt uppfyller därmed föreskrifterna enligt ifrågakavande artikel.

5.4.6 Samband med andra internationella instrument m.m.

Regeringens bedömning: Tilläggsprotokollets föreskrifter om samband med andra internationella instrument och uppgörelse i godo samt protokollets slutbestämmelser kräver inte några lagändringar.

Promemorians bedömning överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: Ingen remissinstans invänder mot den bedömning som görs i promemorian.

Skälen för regeringens bedömning: Av Europarådskonventionen följer att den inte hindrar staterna från att ingå bilaterala eller multilaterala överenskommelser om rättslig hjälp som går utöver konventionens bestämmelser eller underlättar tillämpningen av dessa (artikel 26.3). Enligt tilläggsprotokollet artikel 28 utgör inte heller föreskrifter i tilläggsprotokollet något hinder mot mera långtgående överenskommelser. I tilläggsprotokollets artikel 29 finns en föreskrift om uppgörelse i godo. Enligt artikeln ska information om tolkningen och tillämpningen av protokollet lämnas till Europarådets straffrättsliga styrkommitté (CDPC), som ska verka för att lösa problem som kan uppstå i tillämpningen. I tilläggsprotokollets artiklar 30–32, 34 och 35 finns slutbestämmelser om bl.a. undertecknande. Inte någon av dessa ovanstående artiklar föranleder några lagstiftningsåtgärder.

6 Sveriges tillträde till det andra tilläggsprotokollet

Regeringens förslag: Riksdagen godkänner det andra tilläggsprotokollet till Europarådskonventionen om ömsesidig rättslig hjälp i brottmål.

Riksdagen godkänner

- en förklaring enligt artikel 33.2 om att Sverige inte godtar artikel 17 om gränsöverskridande övervakning,
- en förklaring enligt artiklarna 18 och 19 om vilka myndigheter som är behöriga vid tillämpningen av dessa artiklar rörande kontrollerade leveranser och hemliga utredningar, och
- en förklaring enligt artikel 4.9 med innebörd att Sverige godtar elektroniskt översändande av ansökningar om rättslig hjälp efter överenskommelse i det enskilda fallet.

Promemorians förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: Ingen remissinstans invänder mot förslaget i promemorian.

Skälen för regeringens förslag

Tillträdet till tilläggsprotokollet

Sedan lång tid tillbaka lämnar Sverige rättslig hjälp i brottmål och har tillträtt ett flertal internationella konventioner på området. Sverige arbetar också aktivt med frågor om rättslig hjälp inom EU. Det andra tilläggsprotokollet syftar till att utveckla och stärka det internationella samarbetet rörande rättslig hjälp. Som redovisas i tidigare avsnitt finns det stora likheter mellan föreskrifterna i tilläggsprotokollet och 2000 års EU-konvention, som Sverige har tillträtt och vars innehåll har genomförts i svensk rätt. Med ett tillträde till tilläggsprotokollet skulle svenska myndigheter lättare kunna få rättslig hjälp beträffande fler åtgärder. Det finns således starka skäl för Sverige att tillträda det andra tilläggsprotokollet.

Som redovisas i avsnitt 5 om lagstiftningsbehovet skulle ett tillträde till det andra tilläggsprotokollet endast föranleda några enstaka lagändringar. Inga av dessa ändringar bedöms tala mot att Sverige ska tillträda tilläggsprotokollet.

Regeringen får dock inte ingå för riket bindande överenskommelser utan riksdagens godkännande, om överenskommelsen förutsätter att lag ändras (10 kap. 3 § regeringsformen). Det föreslås därför att riksdagen ska godkänna tilläggsprotokollet.

Förklaringar

Som redovisas i avsnitt 5.3.1. görs bedömningen att Sverige inte bör delta i den polisiära samarbetsformen gränsöverskridande övervakning (artikel 17). Sverige bör således reservera sig mot denna artikel.

I samband med att en part tillträder tilläggsprotokollet ska parten avge en förklaring med upplysning om vilka myndigheter som är behöriga att tillämpa föreskrifterna om kontrollerade leveranser och hemliga utredningar (artiklarna 18 och 19). Enligt svensk rätt ska en ansökan från en annan stat om kontrollerad leverans handläggas av åklagare (10 § lagen [2003:1174] om vissa former av internationellt samarbete i brottsutredningar). En ansökan om att vidta sådan åtgärd utomlands får göras av åklagare eller, sedan åklagare har lämnat sitt tillstånd till åtgärden, av polismyndighet, Tullverket eller Kustbevakningen (11 § samma lag). En överenskommelse om bistånd i en hemlig brottsutredning får ingås av den åklagare eller polismyndighet som leder förundersökningen (15 § samma lag). Om det inte pågår eller inleds någon förundersökning i Sverige om den brottslighet som åtgärden avser, får överenskommelsen ingås av Åklagarmyndigheten eller Rikspolisstyrelsen eller den polismyndighet som Rikspolisstyrelsen bestämmer (15 §). Den svenska förklaringen enligt artikel 18 och 19 behöver därför ange alla de som är behöriga att handlägga nu nämnda ärenden.

Som redogjorts för i avsnitt 5.4.1 tillåter tilläggsprotokollet elektronisk kommunikation mellan parterna om den ansökande staten på begäran kan visa upp en kopia av ansökan samt originalet (artikel 4.9). Enligt samma artikel får konventionsstaterna i en förklaring uppställa villkor för att godta elektroniskt översända ansökningar. Enligt svensk rätt får sådan elektronisk kommunikation ske efter överenskommelse i det enskilda fallet. Sverige bör därför lämna en förklaring med detta innehåll.

7 Genomförandet av det andra tilläggsprotokollet i svensk rätt

7.1 Förhör genom videokonferens

Regeringens förslag: Förhör genom videokonferens under förundersökning med en misstänkt ska få ske endast om han eller hon samtycker till förhöret. Regleringen att den handläggande tingsrätten ska ha de tekniska hjälpmedel som krävs för videokonferensförhör bör tas bort.

Promemorians förslag skiljer sig från regeringens genom att det i promemorian föreslås att det vid ansökan om förhör genom videokonferens under förundersökningen med en misstänkt ska framgå att den som ska höras samtycker till förhöret. I promemorian saknas förslaget att ta bort regleringen om att den handläggande tingsrätten ska ha de tekniska hjälpmedel som krävs för videokonferens.

Remissinstanserna: *Åklagarmyndigheten, Rikspolisstyrelsen och Ekobrottsmyndigheten* avstyrker den del av förslaget som innebär att det av ansökan ska framgå att den misstänkte samtycker till att förhöras genom videokonferens. *Åklagarmyndigheten* föreslår vidare att det nuvarande kravet på att det ska framgå av ansökan att en tilltalad samtycker till ett sådant förhör tas bort. *Svea hovrätt* anser att bestämmelsen om rättslig hjälp i form av förhör genom videokonferens i rättegång med någon som befinner sig i Sverige (4 kap. 11 § första stycket LIRB) bör ändras med hänsyn till att samtliga tingsrätter numera har de tekniska möjligheter som krävs för att hålla sådana förhör. Övriga remissinstanser invänder inte mot promemorians förslag.

Skälen för regeringens förslag: Av tilläggsprotokollet följer att förhör genom videokonferens endast får ske med den tilltalades eller misstänktes samtycke (artikel 9.8). Som framgår av avsnitt 5.2.1 uppställer svensk rätt inte några särskilda krav för att lämna eller ansöka om rättslig hjälp i form av förhör genom videokonferens med en misstänkt person (4 kap. 11 och 13 §§ LIRB). Det bör därför införas ett krav på samtycke från den som ska förhöras genom videokonferens under förundersökningen som misstänkt.

I EU-konventionen uppställs ett samtyckeskrav vid förhör genom videokonferens med en tilltalad. Vad som gäller vid ett förhör med en misstänkt behandlas inte uttryckligen i EU-konventionen och övervägdes inte heller särskilt vid genomförandet av konventionen i svensk rätt (jfr prop. 2004/05:144 s. 67). Som redovisas i avsnitt 5.2.1 finns det skäl att utgå från att misstänkta ska kunna förhöras enligt EU-konventionen och att då samma regler bör tillämpas som vid förhör med tilltalade. Det kan därför inte anses strida mot föreskrifterna i EU-konventionen att ställa upp ett samtyckeskrav även beträffande förhör med misstänkta.

När det gäller förhör genom videokonferens med en tilltalad uppställs redan i dag ett krav på samtycke från den som ska höras och att samtycket ska framgå av ansökan. I promemorian lämnas därför förslaget att även samtycket från en misstänkt ska framgå av ansökan. *Åklagar-*

myndigheten, Ekobrottsmyndigheten och Rikspolisstyrelsen invänder mot det förslaget och anför bl.a. att det kan vara svårt för polis och åklagare att på förhand inhämta ett samtycke från den som ska höras under förundersökningsstadiet. Regeringen delar remissinstansernas bedömning att förslaget kan skapa praktiska problem för berörda myndigheter. Det kan också konstateras att tilläggsprotokollet inte heller kräver att det redan av ansökan om förhör genom videokonferens ska framgå att den som ska höras samtycker till förhöret. Regeringen delar därför remissinstanserna bedömning att det inte bör krävas att samtycket ska framgå redan av ansökan.

Åklagarmyndigheten anser även att kravet på att det av ansökan ska framgå att den tilltalade samtycker till förhöret bör tas bort eftersom frågan om samtycke bör hanteras av den mottagande myndigheten. Ett förhör med tilltalad sker dock inom ramen för en huvudförhandling och det torde inte föreligga några praktiska hinder att hämta in ett samtycke på förhand i den situationen. Den ansökande myndigheten bör därför kunna lämna en upplysning om samtycke till den mottagande myndigheten och därmed underlätta handläggningen. Regeringen anser därför att det även fortsättningsvis bör framgå av ansökan att en tilltalad samtycker till att bli förhörd genom videokonferens.

Vid införandet av bestämmelsen om rättslig hjälp i form av förhör genom videokonferens pågick en försöksverksamhet med videokonferens i svenska domstolar (prop. 1999/2000:61 s. 117). Eftersom endast vissa domstolar vid den tiden hade tillgång till videokonferensutrustning utformades regleringen så att en ansökan om rättslig hjälp med förhör genom videokonferens skulle handläggas av en tingsrätt som har de tekniska hjälpmedel som krävs för ett sådant förhör. Som *Svea hovrätt* påpekar har försöksverksamheten med videokonferens permanentats och samtliga svenska tingsrätter har numera tekniska möjligheter att hålla ett förhör genom videokonferens (prop. 2004/05:131 s. 87–88). Mot denna bakgrund bör skrivningen att den handläggande tingsrätten ska ha de tekniska hjälpmedel som krävs för videokonferensförhör utgå ur bestämmelsen.

7.2 Tillfälligt överförande av frihetsberövade personer

Regeringens förslag: Tillfälligt överförande av frihetsberövade personer för förhör ska vara möjligt även om förhöret rör egen brottslighet, dock inte om syftet är att den frihetsberövade ska ställas till ansvar inför domstol.

Det införs det en särskild möjlighet att tillfälligt överföra frihetsberövade personer, som överförts till en annan stat för verkställande av fängelsestraff, till domlandet för en ny prövning av den dom som föranlett överförandet. Ett sådant överförande ska dock endast få ske om den dömde samtycker till att bli överförd. Den frihetsberövade personen ska vid ett överförande från Sverige ha rätt att avräkna den tid som han eller hon vistas utanför anstalt.

Promemorians förslag överensstämmer i huvudsak med regeringens. Promemorian saknar dock vissa lagändringsförslag med anledning av den nya formen av tillfälligt överförande av frihetsberövade personer, bl.a. att den frihetsberövade ska ha rätt att avräkna den tid som personen vistas utanför anstalt.

Remissinstanserna: *Svea hovrätt* påpekar att det bör göras en följdändring i lagen om internationell rättslig hjälp i brottmål med anledning av den nya formen av tillfälligt överföra frihetsberövade personer. *Kriminalvården* framför att den frihetsberövade bör ha rätt till avräkning även för den tid som han eller hon vistas utanför anstalt med anledning av den nya formen av tillfälligt överförande av frihetsberövade personer. *Advokatsamfundet* påtalar att särskilda hänsyn måste tas för det fall en frihetsberövad person som ska höras om egen brottslighet också är eller blir målsägande i samma ärende. I en sådan situation anser samfundet att det kan vara nödvändigt att göra särskilda säkerhetsbedömningar beträffande exempelvis kriminalvårdsplacering. Övriga remissinstanser invänder inte mot det förslag som lämnas i promemorian.

Skälen för regeringens förslag

Överförande av frihetsberövade personer till den ansökande staten

I svensk rätt föreskrivs att en frihetsberövad person i Sverige får föras över till en annan stat för utredningsåtgärder som rör annat än den frihetsberövades egen brottslighet (4 kap. 29 § LIRB). Som redovisas i avsnitt 5.2.2 är den enda begränsning som tilläggsprotokollet ställer upp att överförande inte ska få ske om syftet är att ställa den frihetsberövade inför rätta. Det nuvarande förbudet rörande utredning om egen brottslighet bör därför ersättas med ett förbud för de fall där syftet med överförandet är att den frihetsberövade ska ställas till ansvar inför domstol. Om syftet med överförandet ska inbegripa möjligheten att ställa den frihetsberövade personen inför domstol kan i stället bl.a. utlämning eller överlämnande enligt en europeisk arresteringsorder komma i fråga.

En frihetsberövad person som överförs till Sverige för förhör eller konfrontation ska tas i förvar av polismyndighet (4 kap. 34 § LIRB). Häkteslagen (2010:611) ska tillämpas på den som tagits i förvar (prop. 2009/10:135 s. 182). Kriminalvården gör en säkerhetsbedömning när en person ska tas in på häkte. Bedömningen följs upp regelbundet och ändras vid behov. Den sortens riskbedömning som *Advokatsamfundet* efterfrågar kan Kriminalvården således förväntas göra utan någon särskild föreskrift för den aktuella situationen.

Särskilt om frihetsberövade personer som överförs till ett annat land för straffverkställighet

Som framgår av avsnitt 5.2.2 föreskrivs att konventionsstaterna ska kunna hjälpa till med att tillfälligt överföra frihetsberövade personer, som överförs för straffverkställighet, till domslandet för en ny prövning av domen. Det behöver därför införas en möjlighet att från eller till Sverige överföra frihetsberövade personer i dessa situationer. När det gäller överförande från Sverige behövs det således ett undantag till den ovan förelagda regeln att frihetsberövade personer inte ska kunna överföras till ett

annat land för att ställas till ansvar inför domstol. Lämpligen införs undantaget i en separat bestämmelse.

Enligt förklaranderapporten förutsätter en tillämpning av artikel 14 i tilläggsprotokollet att den nya prövningen är i den överförda personens intresse och att denne samtycker till att bli överförd. För att säkerställa en sådan tillämpning bör det införas ett krav på att överförande för en ny prövning endast får ske om den dömde samtycker till att bli överförd.

Beträffande villkoren för den här typen av överförande hänvisas i tilläggsprotokollet till föreskrifterna om överförande till den ansökande staten (artikel 14). Det innebär bl.a. att Europarådskonventionens föreskrifter om immunitet (artikel 12) gäller vid den här typen av överförande.

Den svenska handläggningen av ansökningar om denna form av tillfälligt överförande bör ske på samma sätt som övriga fall av tillfälligt överförande av frihetsberövade personer. I bestämmelsen om immunitet som gäller när en frihetsberövad förs till Sverige (5 kap. 8 § LIRB) bör en hänvisning göras till den nya bestämmelsen som reglerar när en person överförs till Sverige för en ny prövning av den dom som ligger till grund för verkställigheten.

En ansökan om rättslig hjälp ska innehålla vissa generella upplysningar, men för vissa former av rättslig hjälp krävs att ansökan innehåller vissa ytterligare uppgifter (2 kap. 4 § andra stycket och 3 kap. 1 § andra stycket LIRB). Kravet på att det av ansökan till den nya formen av tillfälligt överförande ska framgå att den frihetsberövade samtycker till överförandet är en sådan ytterligare uppgift. Regeringen delar därför *Svea hovrätts* bedömning att det i ovan nämnda bestämmelser i lagen om rättslig hjälp i brottmål bör göras en hänvisning till de föreslagna paragraferna som ska reglera den nya formen av tillfälligt överförande.

I lagen (1974:202) om beräkning av strafftid m.m. (strafftidslagen) finns en bestämmelse om att den tid som en intagen vistas utanför anstalt ska räknas in i verkställigheten (19 §). Bestämmelsen gäller bl.a. för det fall en frihetsberövad person tillfälligt överförs till en annan stat med stöd av reglerna i 4 kap. 29 och 31 §§ LIRB. I likhet med *Kriminalvården* anser regeringen att rätten till avräkning även bör gälla för den nya formen av tillfälligt överförande av frihetsberövade personer. Bestämmelsen i strafftidslagen behöver därför kompletteras med en hänvisning till den föreslagna paragrafen som ska reglera den nya formen av tillfälligt överförande av en frihetsberövad person som avtjänar ett fängelsestraff i Sverige.

7.3 Översättning av rättegångshandlingar som ska sändas till någon som vistas utomlands

Regeringens förslag: Rättens översättningsskyldighet rörande handlingar i brottmål som ska sändas till någon som vistas utomlands ska gälla oavsett vilket land personen vistas i.

Promemorians förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: *Svea hovrätt* och *Domstolsverket* påpekar att förslaget går längre än vad tilläggsprotokollet kräver. Hovrätten anser att det kan leda till praktiska svårigheter. Övriga remissinstanser tillstyrker förslaget eller lämnar det utan erinran.

Skälen för regeringens förslag: Som redovisas i avsnitt 5.2.5 är rätten enligt gällande ordning skyldig att låta översätta en handling i brottmål eller de viktigaste delarna av den, om handlingen ska skickas till någon som vistas i en annan EES-stat eller i Schweiz och det finns anledning att anta att personen inte förstår språket i handlingen (33 kap. 9 § RB). Europarådskonventionen och dess tilläggsprotokoll gäller även i förhållande till andra än EES-stater och Schweiz. För att uppfylla åtagandena enligt tilläggsprotokollets artikel 15.3, som gäller alla Europarådsstater, bör därför ovan nämnda översättningsskyldighet utsträckas. I promemorian föreslås att översättningsskyldigheten ska gälla oavsett i vilket land den enskilde befinner sig.

Som *Svea hovrätt* och *Domstolsverket* påpekar gäller förpliktelsen i artikel 15.3 endast i förhållande till de stater som tillträtt tilläggsprotokollet vilket innebär att översättningsskyldigheten skulle kunna begränsas till de fall där handlingen ska översändas till en person som vistas i en sådan stat. Införandet av bestämmelsen i rättegångsbalken motiverades dock bl.a. av att det i regel finns ett behov av att översätta en handling när domstolen ska sända handlingen till en person i utlandet och det finns anledning att tro att personen inte förstår svenska (prop. 1999/2000:61 s. 158). Detta synsätt har också stöd i praxis (NJA 1996 s. 342 och JO 2005-05-17 i dnr 4908-2003). Det finns alltså i brottmål normalt sett ett behov att översätta en handling som ska sändas till en person som vistas utomlands och som inte antas förstå svenska. Mot den bakgrunden är det inte motiverat att begränsa översättningsskyldigheten till att gälla i förhållande till stater som har tillträtt tilläggsprotokollet. En sådan lagteknisk lösning skulle kräva en hänvisning till en förordning som fortlöpande skulle behöva uppdateras, vilket i sin tur riskerar att leda till tillämpningsproblem för domstolarna. Sammanfattningsvis anser regeringen, i likhet med den bedömning som görs i promemorian, att översättningsskyldigheten bör gälla oavsett i vilket land personen vistas. I detta sammanhang bör påpekas att det är tillräckligt att översätta de viktigaste delarna av handlingen.

I propositionen *Tolkning och översättning i brottmål* tas ställning till hur direktivet (2010/64/EU) om rätt till tolkning och översättning i straffrättsliga förfaranden ska genomföras i svensk rätt (prop. 2012/13:132). I propositionen lämnas förslag rörande domstolars översättningsskyldighet i brottmål. Rätten ska vara skyldig att översätta en handling i brottmål eller de viktigaste delarna av den, om en översättning är av väsentlig betydelse för att den misstänkte ska kunna tillvarata sin rätt. Begreppet misstänkt omfattar även den som är tilltalad. I vissa situationer ska det även vara möjligt att lämna en muntlig översättning. Översättningsskyldigheten föreslås regleras i 33 kap. 9 § första stycket rättegångsbalken och därmed gälla generellt i svenska brottmålsförfaranden. Den utvidgning av översättningsskyldigheten i 33 kap. 9 § andra stycket rättegångsbalken som nu föreslås med anledning av förpliktelserna i det andra tilläggsprotokollet avser endast den särskilda situation att hand-

lingen ska sändas till en person som vistas utomlands. De två förslagen rör således två olika situationer.

7.4 Gemensamma utredningsgrupper

Regeringens förslag: Det ska införas en möjlighet att inrätta en gemensam utredningsgrupp även i förhållande till stater som tillträtt tilläggsprotokollet.

Promemorians förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: Samtliga remissinstanser tillstyrker förslaget eller lämnar det utan erinran.

Skälen för regeringens förslag: Tilläggsprotokollets artikel 20 innehåller vissa regler om inrättandet av en gemensam utredningsgrupp. Som redovisas i avsnitt 5.3.2 bör Sverige delta i detta samarbete. Den uppräknade av internationella överenskommelser som finns i lagen (2003:1174) om vissa former av internationellt samarbete i brottsutredningar bör därför kompletteras med tilläggsprotokollet.

I de författningar där Europarådskonventionen omnämns ingår termen ”inbördes rättshjälp” i konventionens beteckning (t.ex. SFS 2011:108). Termen ”inbördes rättshjälp” kommer från tiden för konventionens ursprungliga översättning, men har sedan länge ersatts av termen ”ömsesidig rättslig hjälp” (prop. 1999/2000:61). Den sistnämnda termen bör därför användas i den lagbestämmelse som nu föreslås.

8 Ikraftträdande m.m.

Regeringens förslag: Lagändringarna ska träda i kraft den 1 januari 2014.

Regeringens bedömning: Några särskilda övergångsbestämmelser krävs inte.

Promemorians förslag och bedömning: I promemorian föreslås att lagändringarna ska träda i kraft den 1 juli 2013. I promemorian gjordes bedömningen att det inte krävdes några övergångsbestämmelser.

Remissinstanserna: Samtliga remissinstanser tillstyrker förslaget i promemorian eller lämnar det utan invändning.

Skälen för regeringens förslag och bedömning: Ett svenskt tillträde till det andra tilläggsprotokollet till Europarådskonventionen är angeläget. Lagändringar föreslås träda i kraft den 1 januari 2014. Det krävs inga övergångsbestämmelser.

9 Ekonomiska konsekvenser

Regeringens bedömning: Förslagen bedöms inte medföra annat än marginellt ökade kostnader för rättsväsendets myndigheter. Kostnadsökningarna bedöms rymmas inom nuvarande anslagsramar.

Promemorians bedömning överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: *Domstolsverket* anser att det med hänsyn till den föreslagna utvidgningen av översättningsskyldigheten i 33 kap. 9 § rättegångsbalken inte fullt ut går att ta ställning till förslagets ekonomiska konsekvenser. Ingen annan remissinstans invänder mot den bedömning som görs i promemorian.

Skälen för regeringens bedömning: Det andra tilläggsprotokollet till Europarådskonventionen utgör en vidareutveckling av det internationella straffrättsliga samarbete som Sverige medverkat i under lång tid. Merparten av de ansökningar om rättslig hjälp som handläggs av svenska myndigheter kommer från EU-stater eller nordiska länder. Det utvidgade samarbete som tilläggsprotokollet möjliggör bedöms leda till något fler ansökningar om rättslig hjälp i Sverige. Utvidgningen innebär samtidigt förbättrade möjligheter för lagföring i Sverige trots att delar av bevisningen finns utomlands. *Domstolsverket* anser att den föreslagna ändringen av översättningsskyldigheten innebär en utvidgning som kan orsaka ökade kostnader. Som anges i avsnitt 7.3 finns redan i dag normalt sett ett behov att översätta en handling i brottmål som ska sändas till en person som vistas utomlands och som inte antas förstå svenska. Mot den bakgrunden bör inte den föreslagna ändringen innebära merkostnader för översättning. Eventuella merkostnader för rättsväsendets myndigheter bedöms kunna finansieras inom ramen för befintliga anslag.

10 Författningskommentar

10.1 Förslaget till lag om ändring i rättegångsbalken

33 kap.

9 § Rätten får vid behov översätta handlingar som kommer in till eller skickas ut från rätten. Rätten är skyldig att översätta en handling i ett brottmål eller de viktigaste delarna av den, om en översättning är av väsentlig betydelse för att den misstänkte ska kunna ta tillvara sin rätt. Översättningen får göras muntligen om det inte är olämpligt med hänsyn till vad handlingen eller målet rör eller någon annan omständighet.

Rätten är också skyldig att översätta en handling i ett brottmål eller de viktigaste delarna av den, om handlingen ska sändas till någon som vistas i en annan stat och det finns anledning att anta att personen inte förstår språket i handlingen. Handlingen ska översättas till språket i den andra staten eller om myndigheten känner till att personen inte förstår detta språk, till ett annat språk som personen förstår.

Den som biträtt med översättning har rätt till skälig ersättning, som betalas av staten.

Första och tredje styckena ska tillämpas även i fråga om överföring från punktskrift till vanlig skrift eller omvänt.

Om det är möjligt ska rätten anlita en översättare som är auktoriserad. I annat fall ska en annan lämplig person anlitas för att utföra översättningen.

Paragrafen innehåller regler om översättning av rättegångshandlingar. Övervägandena finns i avsnitt 7.3.

Enligt *andra stycket* i dess nuvarande lydelse är rätten skyldig att låta översätta en handling i brottmål eller de viktigaste delarna av den, om handlingen ska skickas till någon som vistas i en annan EES-stat eller i Schweiz och det finns anledning att anta att personen inte förstår språket i handlingen. I stycket görs en ändring som innebär att begränsningen till vissa stater tas bort. Översättningsskyldigheten ska således gälla oavsett vilket land personen vistas i.

10.2 Förslaget till lag om ändring i lagen (1974:202) om beräkning av strafftid m.m.

19 § Vid verkställighet av fängelse räknas strafftiden, när den dömda är häktad eller omhändertagen enligt 28 kap. 11 § tredje stycket brottsbalken eller på annan grund intagen i kriminalvårdsanstalt, från den dag då domen får verkställas och i annat fall från den dag då den dömda enligt 10 § tas in i häkte eller kriminalvårdsanstalt eller omhändertas av polismyndighet för förpassning.

Den tid som en intagen vistas utanför anstalt enligt 10 kap. 3 § fängelselagen (2010:610) eller enligt 4 kap. 29, 29 a eller 31 § lagen (2000:562) om internationell rättslig hjälp i brottmål ska räknas in i verkställighetstiden. Detsamma gäller den tid som en intagen vistas utanför anstalt med stöd av 9 kap. 1 §, 10 kap. 1, 2 eller 4 § eller 11 kap. 1 § fängelselagen, om inte särskilda skäl talar mot det.

Den tid som den dömda hållits i häkte i målet eller varit omhändertagen enligt 28 kap. 11 § tredje stycket brottsbalken efter det att slutlig dom eller beslut däri meddelades, ska räknas in i verkställighetstiden.

Paragrafen innehåller regler om rätt till avräkning av strafftid i vissa fall. Övervägandena finns i avsnitt 7.2.

I *andra stycket* införs en hänvisning till den nya form av tillfälligt överförande från Sverige av en frihetsberövad person till det land där fängelsestraffet utdömts som införs i 4 kap. 29 a § lagen (2000:562) om internationell rättslig hjälp i brottmål.

10.3 Förslaget till lag om ändring i lagen (2000:562) om internationell rättslig hjälp i brottmål

2 kap.

4 § En ansökan om rättslig hjälp i Sverige enligt denna lag bör innehålla

- uppgift om den utländska domstol eller myndighet som handlägger ärendet,
- en beskrivning av det rättsliga förfarande som pågår,
- uppgift om den aktuella gärningen med tid och plats för denna, samt de bestämmelser som är tillämpliga i den ansökande staten,

– uppgift om vilken åtgärd som begärs och, i förekommande fall, i vilken egenskap en person ska höras,

– namn på och adress till de personer som är aktuella i ärendet.

I 4 kap. 8, 11, 14, 24 a, 25, 25 b, 25 c, 26 a, 29 och 29 a §§ finns särskilda bestämmelser om vad en ansökan ytterligare ska innehålla vid vissa slag av åtgärder.

Om ärendet är brådskande eller om verkställighet önskas inom viss tidsfrist, ska detta anges och motiveras.

En ansökan om rättslig hjälp ska göras skriftligen genom post, bud eller telefax. Den får även, efter överenskommelse i det enskilda fallet, översändas på annat sätt.

Paragrafen innehåller regler om bl.a. vad en ansökan om rättslig hjälp i Sverige bör innehålla. Övervägandena finns i avsnitt 7.2.

I *andra stycket* görs ett tillägg i den uppräkningslista av paragrafer som innehåller särskilda bestämmelser om vad en ansökan ska innehålla. Tillägget avser den paragraf som reglerar den nya formen av tillfälligt överförande från Sverige av en frihetsberövad person till det land där fängelsestraffet utdömts (4 kap. 29 a §).

3 kap.

1 § Bestämmelserna i 2 kap. 4 § första och tredje styckena ska tillämpas vid ansökan om rättslig hjälp utomlands, om inte annat följer av en internationell överenskommelse som är bindande för Sverige eller av krav från den mottagande staten.

I 4 kap. 9, 10, 13, 24 b, 26, 26 c och 31 a §§ finns särskilda bestämmelser om vad en ansökan ytterligare ska innehålla vid vissa slag av åtgärder.

Paragrafen innehåller regler om vad en ansökan om rättslig hjälp utomlands bör innehålla. Övervägandena finns i avsnitt 7.2.

I *andra stycket* görs ett tillägg i den uppräkningslista av paragrafer som innehåller särskilda bestämmelser om vad en ansökan ska innehålla. Tillägget avser den paragraf som reglerar den nya formen av tillfälligt överförande av en frihetsberövad person till Sverige för att inställa sig till en ny prövning av den dom som verkställigheten gäller (4 kap. 31 a §).

4 kap.

11 § En ansökan om rättslig hjälp med förhör genom videokonferens i rättegång med någon som befinner sig i Sverige ska handläggas av tingsrätt. Förhör med en tilltalad får ske endast om han eller hon samtycker till förhöret. Samtycket ska framgå av ansökan.

Vid handläggningen i tingsrätten ska ärendet anses som en bevisupptagning utom huvudförhandling. Den som är part ska underrättas om tid och plats för bevisupptagningen men behöver kallas endast om han eller hon ska höras eller annars fullgöra något vid bevisupptagningen. Om det behövs får rätten besluta om biträde av tolk.

En ansökan om rättslig hjälp med förhör genom videokonferens under förundersökning ska handläggas av åklagare. *Förhör med en misstänkt får ske endast om han eller hon samtycker till förhöret.*

Paragrafen innehåller regler om svenska domstolars och åklagares möjligheter att lämna utländska myndigheter rättslig hjälp i form av förhör genom videokonferens. Övervägandena finns i avsnitt 7.1.

I *första stycket* görs mot bakgrund av att samtliga tingsrätter numera har erforderliga tekniska hjälpmedel en ändring som innebär att regleringen att den handläggande tingsrätten ska ha de tekniska hjälpmedel som krävs för videokonferensförhör tas bort.

I *tredje stycket* görs en ändring som innebär att förhör genom videokonferens under förundersökning med en misstänkt som befinner sig i Sverige får ske endast om han eller hon samtycker till det.

Övriga ändringar är endast språkliga.

13 § I ett mål eller ärende vid svensk domstol får domstolen, under förutsättning att videokonferens i rättegång är tillåten enligt svensk rätt, ansöka om rättslig hjälp med förhör vid myndighet i en annan stat genom videokonferens med en person som befinner sig i den staten om det har avtalats om sådan rättslig hjälp i en internationell överenskommelse med den andra staten eller om den staten annars ger sådan hjälp. När det gäller förhör med en tilltalad *ska* det av ansökan framgå att den som *ska* höras samtycker till förhöret.

Åklagare får ansöka om rättslig hjälp vid utländsk myndighet med förhör genom videokonferens under förundersökning med en person som befinner sig i en annan stat om det har avtalats om sådan rättslig hjälp i en internationell överenskommelse med den andra staten eller om den staten annars ger sådan hjälp. *Förhör med en misstänkt får ske endast om han eller hon samtycker till förhöret.*

Paragrafen innehåller regler om svenska domstolars och åklagares möjligheter att vid utländsk myndighet ansöka om rättslig hjälp med förhör genom videokonferens. Övervägandena finns i avsnitt 7.1.

I *andra stycket* görs en ändring som innebär att förhör genom videokonferens under förundersökning med en misstänkt som befinner sig utomlands får ske endast om han eller hon samtycker till det.

I övrigt görs endast språkliga ändringar.

29 § Efter ansökan av en annan stat får, för förhör eller konfrontation i samband med en förundersökning eller en rättegång där,

1. en person som är berövad friheten i Sverige föras över till den andra staten, eller

2. en person som är berövad friheten i den andra staten föras över till Sverige.

Av ansökan enligt första stycket 1 *ska* det framgå hur lång tid den frihetsberövade behöver vistas i den andra staten.

Ett överförande enligt första stycket 1 får inte ske för att den frihetsberövade ska ställas till ansvar inför domstol.

Paragrafen innehåller regler om tillfälligt överförande av frihetsberövade personer för förhör eller konfrontation. Övervägandena finns i avsnitt 7.2.

I *första stycket* punkten 1 görs en ändring som innebär att förbudet mot överförande till en annan stat för utredning om den frihetsberövades egen brottslighet tas bort.

I ett nytt *tredje stycke* införs ett förbud mot överförande till en annan stat för att ställa den frihetsberövade till ansvar inför domstol. Om det är

syftet med överförandet kan det i stället bli fråga om t.ex. utlämning eller överlämnande enligt en europeisk arresteringsorder.

I övrigt görs en språklig ändring.

29 a § Efter ansökan av en annan stat får en frihetsberövad person, som avtjänar ett fängelsestraff i Sverige enligt lagen (1972:260) om internationellt samarbete rörande verkställighet av brottmålsdom, överföras till den stat där fängelsestraffet har utdömts för att där inställa sig för en ny prövning av domen. Ett sådant överförande får endast ske om den frihetsberövade samtycker till det. Samtycket ska framgå av ansökan.

I paragrafen, som är ny, införs en möjlighet att tillfälligt överföra en frihetsberövad person, som överförts till Sverige för att avtjäna ett fängelsestraff enligt lagen (1972:260) om internationellt samarbete rörande verkställighet av brottmålsdom, till den stat där fängelsestraffet har utdömts för att där närvara vid en ny prövning av den dom som verkställigheten gäller. I paragrafen föreskrivs att ett sådant överförande kräver att den frihetsberövade samtycker till det och att samtycket framgår av ansökan. Den prövning som avses ska motsvara våra extraordinära rättsmedel, t.ex. resning, eller en därpå följande prövning. Om överförande till Sverige i motsvarande situation finns en bestämmelse i 31 a §. Övervägandena finns i avsnitt 7.2.

30 § En ansökan om överförande prövas av regeringen. En ansökan från en stat som är medlem i Europeiska unionen eller från Norge eller Island prövas dock av åklagare.

En ansökan enligt 29 § första stycket 1 eller 29 a § får vägras om ett överförande medför att tiden för frihetsberövandet förlängs eller om den frihetsberövades närvaro behövs i ett brottmål som handlägs här i landet.

Om en ansökan enligt 29 § första stycket 1 eller 29 a § bifalls, ska det framgå av beslutet när den frihetsberövade senast ska återföras till Sverige, eller i förekommande fall, försättas på fri fot.

Paragrafen innehåller regler om prövningen av en ansökan om överförande av en frihetsberövad person. Övervägandena finns i avsnitt 7.2.

I *andra stycket* görs en ändring som innebär att vissa vägransgrunder får användas även vid en ansökan om överförande enligt 29 a §.

I *tredje stycket* görs en ändring som innebär att det även av ett bifallsbeslut rörande överförande enligt 29 a § ska framgå när den frihetsberövade ska återföras till Sverige, eller i förekommande fall, försättas på fri fot.

I övrigt görs endast en språklig ändring.

31 a § En svensk domstol får begära att en frihetsberövad person som, enligt lagen (1972:260) om internationellt samarbete rörande verkställighet av brottmålsdom, avtjänar ett i Sverige utdömt fängelsestraff i en annan stat, förs över till Sverige för att inställa sig till en ny prövning av den dom som verkställigheten gäller. Av ansökan ska det framgå att den frihetsberövade samtycker till att överföras.

I paragrafen, som är ny, införs en möjlighet för svensk domstol att begära att en frihetsberövad person som, enligt lagen (1972:260) om internationellt samarbete rörande verkställighet av brottmålsdom, avtjänar ett i

Sverige utdömt fängelsestraff i en annan stat, förs över till Sverige för en ny prövning av den dom som verkställigheten gäller. Den prövning som avses är en prövning av extraordinära rättsmedel, t.ex. resning, eller en därpå följande prövning. I paragrafen föreskrivs att det av ansökan ska framgå att den frihetsberövade samtycker till överförandet. Övervägandena finns i avsnitt 7.2.

5 kap.

8 § I den utsträckning det har avtalats i en internationell överenskommelse som är bindande för Sverige gäller bestämmelserna om immunitet i 5–7 §§ även en frihetsberövad som har förts över till Sverige enligt 4 kap. 29, 31 eller 31 a §.

Paragrafen innehåller en hänvisning till immunitetsreglerna i 5–7 §§ för de fall när en frihetsberövad person förts till Sverige för förhör eller konfrontation med stöd av 4 kap. 29 eller 31 §. Övervägandena finns i avsnitt 7.2.

I paragrafen görs en ändring som innebär att hänvisningen till immunitetsreglerna gäller även för den nya form av tillfälligt överförande till Sverige som införs i 4 kap. 31 a §.

10.4 Förslaget till lag om ändring i lagen (2003:1174) om vissa former av internationellt samarbete i brottsutredningar

1 § Bestämmelserna i 2–9 §§ gäller för sådana gemensamma utredningsgrupper för brottsutredningar som inrättas mellan myndigheter i Sverige och myndigheter i en eller flera stater med stöd av

1. rådets rambeslut 2002/465/RIF av den 13 juni 2002 om gemensamma utredningsgrupper,

2. konventionen av den 29 maj 2000 om ömsesidig rättslig hjälp i brottmål mellan Europeiska unionens medlemsstater,

3. avtalet av den 19 december 2003 mellan Europeiska unionen och Republiken Island och Konungariket Norge om tillämpningen av vissa bestämmelser i konventionen av den 29 maj 2000 om ömsesidig rättslig hjälp i brottmål mellan Europeiska unionens medlemsstater och 2001 års protokoll till denna, *eller*

4. *det andra tilläggsprotokollet till den europeiska konventionen av den 20 april 1959 om ömsesidig rättslig hjälp i brottmål.*

I 10–14 §§ finns bestämmelser om internationellt samarbete med kontrollerade leveranser.

Bestämmelserna i 15–17 §§ gäller överenskommelser mellan myndigheter i Sverige och myndigheter i en annan stat om samarbete som avser åtgärder i en brottsutredning som utförs av tjänstemän med skyddsidentitet.

Paragrafen innehåller regler om lagens tillämpningsområde. Övervägandena finns i avsnitt 7.4.

I *första stycket* görs en ändring som innebär att lagens tillämpningsområde utvidgas till att omfatta utredningsgrupper som inrättats med stöd av det andra tilläggsprotokollet till den europeiska konventionen av den 20 april 1959 om ömsesidig rättslig hjälp i brottmål. I förhållande till de förordningar där Europarådskonventionen omnämns

ersätts termen ”inbördes rättshjälp” med den sedan länge använda termen ”ömsesidig rättslig hjälp”.

European Treaty Series - No. 182

**SECOND ADDITIONAL PROTOCOL
TO THE EUROPEAN CONVENTION
ON MUTUAL ASSISTANCE
IN CRIMINAL MATTERS**

Strasbourg, 8.XI.2001

The member States of the Council of Europe, signatory to this Protocol,

Having regard to their undertakings under the Statute of the Council of Europe;

Desirous of further contributing to safeguard human rights, uphold the rule of law and support the democratic fabric of society;

Considering it desirable to that effect to strengthen their individual and collective ability to respond to crime;

Decided to improve on and supplement in certain aspects the European Convention on Mutual Assistance in Criminal Matters done at Strasbourg on 20 April 1959 (hereinafter referred to as “the Convention”), as well as the Additional Protocol thereto, done at Strasbourg on 17 March 1978;

Taking into consideration the Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms, done at Rome on 4 November 1950, as well as the Convention for the Protection of Individuals with regard to Automatic Processing of Personal Data, done at Strasbourg on 28 January 1981,

Have agreed as follows:

Chapter I

Article 1 – Scope

Article 1 of the Convention shall be replaced by the following provisions:

- “1 The Parties undertake promptly to afford each other, in accordance with the provisions of this Convention, the widest measure of mutual assistance in proceedings in respect of offences the punishment of which, at the time of the request for assistance, falls within the jurisdiction of the judicial authorities of the requesting Party.
- 2 This Convention does not apply to arrests, the enforcement of verdicts or offences under military law which are not offences under ordinary criminal law.
- 3 Mutual assistance may also be afforded in proceedings brought by the administrative authorities in respect of acts which are punishable under the national law of the requesting or the requested Party by virtue of being infringements of the rules of law, where the decision may give rise to proceedings before a court having jurisdiction in particular in criminal matters.
- 4 Mutual assistance shall not be refused solely on the grounds that it relates to acts for which a legal person may be held liable in the requesting Party.”

Article 2 – Presence of officials of the requesting Party

Article 4 of the Convention shall be supplemented by the following text, the original Article 4 of the Convention becoming paragraph 1 and the provisions below becoming paragraph 2:

- “2 Requests for the presence of such officials or interested persons should not be refused where that presence is likely to render the execution of the request for assistance more responsive to the needs of the requesting Party and, therefore, likely to avoid the need for supplementary requests for assistance.”

Article 3 – Temporary transfer of detained persons to the territory of the requesting Party

Article 11 of the Convention shall be replaced by the following provisions:

- “1 A person in custody whose personal appearance for evidentiary purposes other than for standing trial is applied for by the requesting Party shall be temporarily transferred to its territory, provided that he or she shall be sent back within the period stipulated by the requested Party and subject to the provisions of Article 12 of this Convention, in so far as these are applicable.

Transfer may be refused if:

- a the person in custody does not consent;
 - b his or her presence is necessary at criminal proceedings pending in the territory of the requested Party;
 - c transfer is liable to prolong his or her detention, or
 - d there are other overriding grounds for not transferring him or her to the territory of the requesting Party.
- 2 Subject to the provisions of Article 2 of this Convention, in a case coming within paragraph 1, transit of the person in custody through the territory of a third Party, shall be granted on application, accompanied by all necessary documents, addressed by the Ministry of Justice of the requesting Party to the Ministry of Justice of the Party through whose territory transit is requested. A Party may refuse to grant transit to its own nationals.
- 3 The transferred person shall remain in custody in the territory of the requesting Party and, where applicable, in the territory of the Party through which transit is requested, unless the Party from whom transfer is requested applies for his or her release.”

Article 4 – Channels of communication

Article 15 of the Convention shall be replaced by the following provisions:

- “1 Requests for mutual assistance, as well as spontaneous information, shall be addressed in writing by the Ministry of Justice of the requesting Party to the Ministry of Justice of the requested Party and shall be returned through the same channels. However, they may be forwarded directly by the judicial authorities of the requesting Party to the judicial authorities of the requested Party and returned through the same channels.

- 2 Applications as referred to in Article 11 of this Convention and Article 13 of the Second Additional Protocol to this Convention shall in all cases be addressed by the Ministry of Justice of the requesting Party to the Ministry of Justice of the requested Party and shall be returned through the same channels.
- 3 Requests for mutual assistance concerning proceedings as mentioned in paragraph 3 of Article 1 of this Convention may also be forwarded directly by the administrative or judicial authorities of the requesting Party to the administrative or judicial authorities of the requested Party, as the case may be, and returned through the same channels.
- 4 Requests for mutual assistance made under Articles 18 and 19 of the Second Additional Protocol to this Convention may also be forwarded directly by the competent authorities of the requesting Party to the competent authorities of the requested Party.
- 5 Requests provided for in paragraph 1 of Article 13 of this Convention may be addressed directly by the judicial authorities concerned to the appropriate authorities of the requested Party, and the replies may be returned directly by those authorities. Requests provided for in paragraph 2 of Article 13 of this Convention shall be addressed by the Ministry of Justice of the requesting Party to the Ministry of Justice of the requested Party.
- 6 Requests for copies of convictions and measures as referred to in Article 4 of the Additional Protocol to the Convention may be made directly to the competent authorities. Any Contracting State may, at any time, by a declaration addressed to the Secretary General of the Council of Europe, define what authorities it will, for the purpose of this paragraph, deem competent authorities.
- 7 In urgent cases, where direct transmission is permitted under this Convention, it may take place through the International Criminal Police Organisation (Interpol).
- 8 Any Party may, at any time, by a declaration addressed to the Secretary General of the Council of Europe, reserve the right to make the execution of requests, or specified requests, for mutual assistance dependent on one or more of the following conditions:
- a that a copy of the request be forwarded to the central authority designated in that declaration;
 - b that requests, except urgent requests, be forwarded to the central authority designated in that declaration;
 - c that, in case of direct transmission for reasons of urgency, a copy shall be transmitted at the same time to its Ministry of Justice;
 - d that some or all requests for assistance shall be sent to it through channels other than those provided for in this article.

- 9 Requests for mutual assistance and any other communications under this Convention or its Protocols may be forwarded through any electronic or other means of telecommunication provided that the requesting Party is prepared, upon request, to produce at any time a written record of it and the original. However, any Contracting State, may by a declaration addressed at any time to the Secretary General of the Council of Europe, establish the conditions under which it shall be willing to accept and execute requests received by electronic or other means of telecommunication.
- 10 The provisions of this article are without prejudice to those of bilateral agreements or arrangements in force between Parties which provide for the direct transmission of requests for assistance between their respective authorities.”

Article 5 – Costs

Article 20 of the Convention shall be replaced by the following provisions:

- “1 Parties shall not claim from each other the refund of any costs resulting from the application of this Convention or its Protocols, except:
- a costs incurred by the attendance of experts in the territory of the requested Party;
 - b costs incurred by the transfer of a person in custody carried out under Articles 13 or 14 of the Second Additional Protocol to this Convention, or Article 11 of this Convention;
 - c costs of a substantial or extraordinary nature.
- 2 However, the cost of establishing a video or telephone link, costs related to the servicing of a video or telephone link in the requested Party, the remuneration of interpreters provided by it and allowances to witnesses and their travelling expenses in the requested Party shall be refunded by the requesting Party to the requested Party, unless the Parties agree otherwise.
- 3 Parties shall consult with each other with a view to making arrangements for the payment of costs claimable under paragraph 1.c above.
- 4 The provisions of this article shall apply without prejudice to the provisions of Article 10, paragraph 3, of this Convention.”

Article 6 – Judicial authorities

Article 24 of the Convention shall be replaced by the following provisions:

“Any State shall at the time of signature or when depositing its instrument of ratification, acceptance, approval or accession, by means of a declaration addressed to the Secretary General of the Council of Europe, define what authorities it will, for the purpose of the Convention, deem judicial authorities. It subsequently may, at any time and in the same manner, change the terms of its declaration.”

Chapter II

Article 7 – Postponed execution of requests

- 1 The requested Party may postpone action on a request if such action would prejudice investigations, prosecutions or related proceedings by its authorities.
- 2 Before refusing or postponing assistance, the requested Party shall, where appropriate after having consulted with the requesting Party, consider whether the request may be granted partially or subject to such conditions as it deems necessary.
- 3 If the request is postponed, reasons shall be given for the postponement. The requested Party shall also inform the requesting Party of any reasons that render impossible the execution of the request or are likely to delay it significantly.

Article 8 – Procedure

Notwithstanding the provisions of Article 3 of the Convention, where requests specify formalities or procedures which are necessary under the law of the requesting Party, even if unfamiliar to the requested Party, the latter shall comply with such requests to the extent that the action sought is not contrary to fundamental principles of its law, unless otherwise provided for in this Protocol.

Article 9 – Hearing by video conference

- 1 If a person is in one Party's territory and has to be heard as a witness or expert by the judicial authorities of another Party, the latter may, where it is not desirable or possible for the person to be heard to appear in its territory in person, request that the hearing take place by video conference, as provided for in paragraphs 2 to 7.
- 2 The requested Party shall agree to the hearing by video conference provided that the use of the video conference is not contrary to fundamental principles of its law and on condition that it has the technical means to carry out the hearing. If the requested Party has no access to the technical means for video conferencing, such means may be made available to it by the requesting Party by mutual agreement.
- 3 Requests for a hearing by video conference shall contain, in addition to the information referred to in Article 14 of the Convention, the reason why it is not desirable or possible for the witness or expert to attend in person, the name of the judicial authority and of the persons who will be conducting the hearing.
- 4 The judicial authority of the requested Party shall summon the person concerned to appear in accordance with the forms laid down by its law.

- 5 With reference to hearing by video conference, the following rules shall apply:
- a a judicial authority of the requested Party shall be present during the hearing, where necessary assisted by an interpreter, and shall also be responsible for ensuring both the identification of the person to be heard and respect for the fundamental principles of the law of the requested Party. If the judicial authority of the requested Party is of the view that during the hearing the fundamental principles of the law of the requested Party are being infringed, it shall immediately take the necessary measures to ensure that the hearing continues in accordance with the said principles;
 - b measures for the protection of the person to be heard shall be agreed, where necessary, between the competent authorities of the requesting and the requested Parties;
 - c the hearing shall be conducted directly by, or under the direction of, the judicial authority of the requesting Party in accordance with its own laws;
 - d at the request of the requesting Party or the person to be heard, the requested Party shall ensure that the person to be heard is assisted by an interpreter, if necessary;
 - e the person to be heard may claim the right not to testify which would accrue to him or her under the law of either the requested or the requesting Party.
- 6 Without prejudice to any measures agreed for the protection of persons, the judicial authority of the requested Party shall on the conclusion of the hearing draw up minutes indicating the date and place of the hearing, the identity of the person heard, the identities and functions of all other persons in the requested Party participating in the hearing, any oaths taken and the technical conditions under which the hearing took place. The document shall be forwarded by the competent authority of the requested Party to the competent authority of the requesting Party.
- 7 Each Party shall take the necessary measures to ensure that, where witnesses or experts are being heard within its territory, in accordance with this article, and refuse to testify when under an obligation to testify or do not testify according to the truth, its national law applies in the same way as if the hearing took place in a national procedure.
- 8 Parties may at their discretion also apply the provisions of this article, where appropriate and with the agreement of their competent judicial authorities, to hearings by video conference involving the accused person or the suspect. In this case, the decision to hold the video conference, and the manner in which the video conference shall be carried out, shall be subject to agreement between the Parties concerned, in accordance with their national law and relevant international instruments. Hearings involving the accused person or the suspect shall only be carried out with his or her consent.
- 9 Any Contracting State may, at any time, by means of a declaration addressed to the Secretary General of the Council of Europe, declare that it will not avail itself of the possibility provided in paragraph 8 above of also applying the provisions of this article to hearings by video conference involving the accused person or the suspect.

Article 10 – Hearing by telephone conference

- 1 If a person is in one Party's territory and has to be heard as a witness or expert by judicial authorities of another Party, the latter may, where its national law so provides, request the assistance of the former Party to enable the hearing to take place by telephone conference, as provided for in paragraphs 2 to 6.
- 2 A hearing may be conducted by telephone conference only if the witness or expert agrees that the hearing take place by that method.
- 3 The requested Party shall agree to the hearing by telephone conference where this is not contrary to fundamental principles of its law.
- 4 A request for a hearing by telephone conference shall contain, in addition to the information referred to in Article 14 of the Convention, the name of the judicial authority and of the persons who will be conducting the hearing and an indication that the witness or expert is willing to take part in a hearing by telephone conference.
- 5 The practical arrangements regarding the hearing shall be agreed between the Parties concerned. When agreeing such arrangements, the requested Party shall undertake to:
- a notify the witness or expert concerned of the time and the venue of the hearing;
 - b ensure the identification of the witness or expert;
 - c verify that the witness or expert agrees to the hearing by telephone conference.
- 6 The requested Party may make its agreement subject, fully or in part, to the relevant provisions of Article 9, paragraphs 5 and 7.

Article 11 – Spontaneous information

- 1 Without prejudice to their own investigations or proceedings, the competent authorities of a Party may, without prior request, forward to the competent authorities of another Party information obtained within the framework of their own investigations, when they consider that the disclosure of such information might assist the receiving Party in initiating or carrying out investigations or proceedings, or might lead to a request by that Party under the Convention or its Protocols.
- 2 The providing Party may, pursuant to its national law, impose conditions on the use of such information by the receiving Party.
- 3 The receiving Party shall be bound by those conditions.
- 4 However, any Contracting State may, at any time, by means of a declaration addressed to the Secretary General of the Council of Europe, declare that it reserves the right not to be bound by the conditions imposed by the providing Party under paragraph 2 above, unless it receives prior notice of the nature of the information to be provided and agrees to its transmission.

Article 12 – Restitution

1 At the request of the requesting Party and without prejudice to the rights of bona fide third parties, the requested Party may place articles obtained by criminal means at the disposal of the requesting Party with a view to their return to their rightful owners.

2 In applying Articles 3 and 6 of the Convention, the requested Party may waive the return of articles either before or after handing them over to the requesting Party if the restitution of such articles to the rightful owner may be facilitated thereby. The rights of bona fide third parties shall not be affected.

3 In the event of a waiver before handing over the articles to the requesting Party, the requested Party shall exercise no security right or other right of recourse under tax or customs legislation in respect of these articles.

4 A waiver as referred to in paragraph 2 shall be without prejudice to the right of the requested Party to collect taxes or duties from the rightful owner.

Article 13 – Temporary transfer of detained persons to the requested Party

1 Where there is agreement between the competent authorities of the Parties concerned, a Party which has requested an investigation for which the presence of a person held in custody on its own territory is required may temporarily transfer that person to the territory of the Party in which the investigation is to take place.

2 The agreement shall cover the arrangements for the temporary transfer of the person and the date by which the person must be returned to the territory of the requesting Party.

3 Where consent to the transfer is required from the person concerned, a statement of consent or a copy thereof shall be provided promptly to the requested Party.

4 The transferred person shall remain in custody in the territory of the requested Party and, where applicable, in the territory of the Party through which transit is requested, unless the Party from which the person was transferred applies for his or her release.

5 The period of custody in the territory of the requested Party shall be deducted from the period of detention which the person concerned is or will be obliged to undergo in the territory of the requesting Party.

6 The provisions of Article 11, paragraph 2, and Article 12 of the Convention shall apply *mutatis mutandis*.

7 Any Contracting State may at any time, by means of a declaration addressed to the Secretary General of the Council of Europe, declare that before an agreement is reached under paragraph 1 of this article, the consent referred to in paragraph 3 of this article will be required, or will be required under certain conditions indicated in the declaration.

Article 14 – Personal appearance of transferred sentenced persons

The provisions of Articles 11 and 12 of the Convention shall apply *mutatis mutandis* also to persons who are in custody in the requested Party, pursuant to having been transferred in order to serve a sentence passed in the requesting Party, where their personal appearance for purposes of review of the judgement is applied for by the requesting Party.

Article 15 – Language of procedural documents and judicial decisions to be served

1 The provisions of this article shall apply to any request for service under Article 7 of the Convention or Article 3 of the Additional Protocol thereto.

2 Procedural documents and judicial decisions shall in all cases be transmitted in the language, or the languages, in which they were issued.

3 Notwithstanding the provisions of Article 16 of the Convention, if the authority that issued the papers knows or has reasons to believe that the addressee understands only some other language, the papers, or at least the most important passages thereof, shall be accompanied by a translation into that other language.

4 Notwithstanding the provisions of Article 16 of the Convention, procedural documents and judicial decisions shall, for the benefit of the authorities of the requested Party, be accompanied by a short summary of their contents translated into the language, or one of the languages, of that Party.

Article 16 – Service by post

1 The competent judicial authorities of any Party may directly address, by post, procedural documents and judicial decisions, to persons who are in the territory of any other Party.

2 Procedural documents and judicial decisions shall be accompanied by a report stating that the addressee may obtain information from the authority identified in the report, regarding his or her rights and obligations concerning the service of the papers. The provisions of paragraph 3 of Article 15 above shall apply to that report.

3 The provisions of Articles 8, 9 and 12 of the Convention shall apply *mutatis mutandis* to service by post.

4 The provisions of paragraphs 1, 2 and 3 of Article 15 above shall also apply to service by post.

Article 17 – Cross-border observations

1 Police officers of one of the Parties who, within the framework of a criminal investigation, are keeping under observation in their country a person who is presumed to have taken part in a criminal offence to which extradition may apply, or a person who it is strongly believed will lead to the identification or location of the above-mentioned person, shall be authorised to continue their observation in the territory of another Party where the latter has authorised cross-border observation in response to a request for assistance which has previously been submitted. Conditions may be attached to the authorisation.

On request, the observation will be entrusted to officers of the Party in whose territory it is carried out.

The request for assistance referred to in the first sub-paragraph must be sent to an authority designated by each Party and having jurisdiction to grant or to forward the requested authorisation.

2 Where, for particularly urgent reasons, prior authorisation of the other Party cannot be requested, the officers conducting the observation within the framework of a criminal investigation shall be authorised to continue beyond the border the observation of a person presumed to have committed offences listed in paragraph 6, provided that the following conditions are met:

- a the authorities of the Party designated under paragraph 4, in whose territory the observation is to be continued, must be notified immediately, during the observation, that the border has been crossed;
- b a request for assistance submitted in accordance with paragraph 1 and outlining the grounds for crossing the border without prior authorisation shall be submitted without delay.

Observation shall cease as soon as the Party in whose territory it is taking place so requests, following the notification referred to in a. or the request referred to in b. or where authorisation has not been obtained within five hours of the border being crossed.

3 The observation referred to in paragraphs 1 and 2 shall be carried out only under the following general conditions:

- a The officers conducting the observation must comply with the provisions of this article and with the law of the Party in whose territory they are operating; they must obey the instructions of the local responsible authorities.
- b Except in the situations provided for in paragraph 2, the officers shall, during the observation, carry a document certifying that authorisation has been granted.
- c The officers conducting the observation must be able at all times to provide proof that they are acting in an official capacity.
- d The officers conducting the observation may carry their service weapons during the observation, save where specifically otherwise decided by the requested Party; their use shall be prohibited save in cases of legitimate self-defence.
- e Entry into private homes and places not accessible to the public shall be prohibited.
- f The officers conducting the observation may neither stop and question, nor arrest, the person under observation.
- g All operations shall be the subject of a report to the authorities of the Party in whose territory they took place; the officers conducting the observation may be required to appear in person.

- h The authorities of the Party from which the observing officers have come shall, when requested by the authorities of the Party in whose territory the observation took place, assist the enquiry subsequent to the operation in which they took part, including legal proceedings.
- 4 Parties shall at the time of signature or when depositing their instrument of ratification, acceptance, approval or accession, by means of a declaration addressed to the Secretary General of the Council of Europe, indicate both the officers and authorities that they designate for the purposes of paragraphs 1 and 2 of this article. They subsequently may, at any time and in the same manner, change the terms of their declaration.
- 5 The Parties may, at bilateral level, extend the scope of this article and adopt additional measures in implementation thereof.
- 6 The observation referred to in paragraph 2 may take place only for one of the following criminal offences:
- assassination;
 - murder;
 - rape;
 - arson;
 - counterfeiting;
 - armed robbery and receiving of stolen goods;
 - extortion;
 - kidnapping and hostage taking;
 - traffic in human beings;
 - illicit traffic in narcotic drugs and psychotropic substances;
 - breach of the laws on arms and explosives;
 - use of explosives;
 - illicit carriage of toxic and dangerous waste;
 - smuggling of aliens;
 - sexual abuse of children.

Article 18 – Controlled delivery

- 1 Each Party undertakes to ensure that, at the request of another Party, controlled deliveries may be permitted on its territory in the framework of criminal investigations into extraditable offences.
- 2 The decision to carry out controlled deliveries shall be taken in each individual case by the competent authorities of the requested Party, with due regard to the national law of that Party.
- 3 Controlled deliveries shall take place in accordance with the procedures of the requested Party. Competence to act, direct and control operations shall lie with the competent authorities of that Party.
- 4 Parties shall at the time of signature or when depositing their instrument of ratification, acceptance, approval or accession, by means of a declaration addressed to the Secretary General of the Council of Europe, indicate the authorities that are competent for the purposes of this article. They subsequently may, at any time and in the same manner, change the terms of their declaration.

Article 19 – Covert investigations

- 1 The requesting and the requested Parties may agree to assist one another in the conduct of investigations into crime by officers acting under covert or false identity (covert investigations).
- 2 The decision on the request is taken in each individual case by the competent authorities of the requested Party with due regard to its national law and procedures. The duration of the covert investigation, the detailed conditions, and the legal status of the officers concerned during covert investigations shall be agreed between the Parties with due regard to their national law and procedures.
- 3 Covert investigations shall take place in accordance with the national law and procedures of the Party on the territory of which the covert investigation takes place. The Parties involved shall co-operate to ensure that the covert investigation is prepared and supervised and to make arrangements for the security of the officers acting under covert or false identity.
- 4 Parties shall at the time of signature or when depositing their instrument of ratification, acceptance, approval or accession, by means of a declaration addressed to the Secretary General of the Council of Europe, indicate the authorities that are competent for the purposes of paragraph 2 of this article. They subsequently may, at any time and in the same manner, change the terms of their declaration.

Article 20 – Joint investigation teams

- 1 By mutual agreement, the competent authorities of two or more Parties may set up a joint investigation team for a specific purpose and a limited period, which may be extended by mutual consent, to carry out criminal investigations in one or more of the Parties setting up the team. The composition of the team shall be set out in the agreement.

A joint investigation team may, in particular, be set up where:

- a a Party's investigations into criminal offences require difficult and demanding investigations having links with other Parties;
- b a number of Parties are conducting investigations into criminal offences in which the circumstances of the case necessitate co-ordinated, concerted action in the Parties involved.

A request for the setting up of a joint investigation team may be made by any of the Parties concerned. The team shall be set up in one of the Parties in which the investigations are expected to be carried out.

- 2 In addition to the information referred to in the relevant provisions of Article 14 of the Convention, requests for the setting up of a joint investigation team shall include proposals for the composition of the team.
- 3 A joint investigation team shall operate in the territory of the Parties setting up the team under the following general conditions:

- a the leader of the team shall be a representative of the competent authority participating in criminal investigations from the Party in which the team operates. The leader of the team shall act within the limits of his or her competence under national law;
 - b the team shall carry out its operations in accordance with the law of the Party in which it operates. The members and seconded members of the team shall carry out their tasks under the leadership of the person referred to in subparagraph a, taking into account the conditions set by their own authorities in the agreement on setting up the team;
 - c the Party in which the team operates shall make the necessary organisational arrangements for it to do so.
- 4 In this article, members of the joint investigation team from the Party in which the team operates are referred to as “members”, while members from Parties other than the Party in which the team operates are referred to as “seconded members”.
- 5 Seconded members of the joint investigation team shall be entitled to be present when investigative measures are taken in the Party of operation. However, the leader of the team may, for particular reasons, in accordance with the law of the Party where the team operates, decide otherwise.
- 6 Seconded members of the joint investigation team may, in accordance with the law of the Party where the team operates, be entrusted by the leader of the team with the task of taking certain investigative measures where this has been approved by the competent authorities of the Party of operation and the seconding Party.
- 7 Where the joint investigation team needs investigative measures to be taken in one of the Parties setting up the team, members seconded to the team by that Party may request their own competent authorities to take those measures. Those measures shall be considered in that Party under the conditions which would apply if they were requested in a national investigation.
- 8 Where the joint investigation team needs assistance from a Party other than those which have set up the team, or from a third State, the request for assistance may be made by the competent authorities of the State of operation to the competent authorities of the other State concerned in accordance with the relevant instruments or arrangements.
- 9 A seconded member of the joint investigation team may, in accordance with his or her national law and within the limits of his or her competence, provide the team with information available in the Party which has seconded him or her for the purpose of the criminal investigations conducted by the team.
- 10 Information lawfully obtained by a member or seconded member while part of a joint investigation team which is not otherwise available to the competent authorities of the Parties concerned may be used for the following purposes:
- a for the purposes for which the team has been set up;

- b subject to the prior consent of the Party where the information became available, for detecting, investigating and prosecuting other criminal offences. Such consent may be withheld only in cases where such use would endanger criminal investigations in the Party concerned or in respect of which that Party could refuse mutual assistance;
 - c for preventing an immediate and serious threat to public security, and without prejudice to sub-paragraph b. if subsequently a criminal investigation is opened;
 - d for other purposes to the extent that this is agreed between Parties setting up the team.
- 11 This article shall be without prejudice to any other existing provisions or arrangements on the setting up or operation of joint investigation teams.
- 12 To the extent that the laws of the Parties concerned or the provisions of any legal instrument applicable between them permit, arrangements may be agreed for persons other than representatives of the competent authorities of the Parties setting up the joint investigation team to take part in the activities of the team. The rights conferred upon the members or seconded members of the team by virtue of this article shall not apply to these persons unless the agreement expressly states otherwise.

Article 21 – Criminal liability regarding officials

During the operations referred to in Articles 17, 18, 19 or 20, unless otherwise agreed upon by the Parties concerned, officials from a Party other than the Party of operation shall be regarded as officials of the Party of operation with respect to offences committed against them or by them.

Article 22 – Civil liability regarding officials

- 1 Where, in accordance with Articles 17, 18, 19 or 20, officials of a Party are operating in another Party, the first Party shall be liable for any damage caused by them during their operations, in accordance with the law of the Party in whose territory they are operating.
- 2 The Party in whose territory the damage referred to in paragraph 1 was caused shall make good such damage under the conditions applicable to damage caused by its own officials.
- 3 The Party whose officials have caused damage to any person in the territory of another Party shall reimburse the latter in full any sums it has paid to the victims or persons entitled on their behalf.
- 4 Without prejudice to the exercise of its rights vis-à-vis third parties and with the exception of paragraph 3, each Party shall refrain in the case provided for in paragraph 1 from requesting reimbursement of damages it has sustained from another Party.
- 5 The provisions of this article shall apply subject to the proviso that the Parties did not agree otherwise.

Article 23 – Protection of witnesses

Where a Party requests assistance under the Convention or one of its Protocols in respect of a witness at risk of intimidation or in need of protection, the competent authorities of the requesting and requested Parties shall endeavour to agree on measures for the protection of the person concerned, in accordance with their national law.

Article 24 – Provisional measures

- 1 At the request of the requesting Party, the requested Party, in accordance with its national law, may take provisional measures for the purpose of preserving evidence, maintaining an existing situation or protecting endangered legal interests.
- 2 The requested Party may grant the request partially or subject to conditions, in particular time limitation.

Article 25 – Confidentiality

The requesting Party may require that the requested Party keep confidential the fact and substance of the request, except to the extent necessary to execute the request. If the requested Party cannot comply with the requirement of confidentiality, it shall promptly inform the requesting Party.

Article 26 – Data protection

- 1 Personal data transferred from one Party to another as a result of the execution of a request made under the Convention or any of its Protocols, may be used by the Party to which such data have been transferred, only:
 - a for the purpose of proceedings to which the Convention or any of its Protocols apply;
 - b for other judicial and administrative proceedings directly related to the proceedings mentioned under (a);
 - c for preventing an immediate and serious threat to public security.
- 2 Such data may however be used for any other purpose if prior consent to that effect is given by either the Party from which the data had been transferred, or the data subject.
- 3 Any Party may refuse to transfer personal data obtained as a result of the execution of a request made under the Convention or any of its Protocols where
 - such data is protected under its national legislation, and

- the Party to which the data should be transferred is not bound by the Convention for the Protection of Individuals with regard to Automatic Processing of Personal Data, done at Strasbourg on 28 January 1981, unless the latter Party undertakes to afford such protection to the data as is required by the former Party.
- 4 Any Party that transfers personal data obtained as a result of the execution of a request made under the Convention or any of its Protocols may require the Party to which the data have been transferred to give information on the use made with such data.
- 5 Any Party may, by a declaration addressed to the Secretary General of the Council of Europe, require that, within the framework of procedures for which it could have refused or limited the transmission or the use of personal data in accordance with the provisions of the Convention or one of its Protocols, personal data transmitted to another Party not be used by the latter for the purposes of paragraph 1 unless with its previous consent.

Article 27 – Administrative authorities

Parties may at any time, by means of a declaration addressed to the Secretary General of the Council of Europe, define what authorities they will deem administrative authorities for the purposes of Article 1, paragraph 3, of the Convention.

Article 28 – Relations with other treaties

The provisions of this Protocol are without prejudice to more extensive regulations in bilateral or multilateral agreements concluded between Parties in application of Article 26, paragraph 3, of the Convention.

Article 29 – Friendly settlement

The European Committee on Crime Problems shall be kept informed regarding the interpretation and application of the Convention and its Protocols, and shall do whatever is necessary to facilitate a friendly settlement of any difficulty which may arise out of their application.

Chapter III

Article 30 – Signature and entry into force

- 1 This Protocol shall be open for signature by the member States of the Council of Europe which are a Party to or have signed the Convention. It shall be subject to ratification, acceptance or approval. A signatory may not ratify, accept or approve this Protocol unless it has previously or simultaneously ratified, accepted or approved the Convention. Instruments of ratification, acceptance or approval shall be deposited with the Secretary General of the Council of Europe.
- 2 This Protocol shall enter into force on the first day of the month following the expiration of a period of three months after the deposit of the third instrument of ratification, acceptance or approval.
- 3 In respect of any signatory State which subsequently deposits its instrument of ratification, acceptance or approval, the Protocol shall enter into force on the first day of the month following the expiration of a period of three months after the date of deposit.

Article 31 – Accession

- 1 Any non-member State, which has acceded to the Convention, may accede to this Protocol after it has entered into force.
- 2 Such accession shall be effected by depositing with the Secretary General of the Council of Europe an instrument of accession.
- 3 In respect of any acceding State, the Protocol shall enter into force on the first day of the month following the expiration of a period of three months after the date of the deposit of the instrument of accession.

Article 32 – Territorial application

- 1 Any State may at the time of signature or when depositing its instrument of ratification, acceptance, approval or accession, specify the territory or territories to which this Protocol shall apply.
- 2 Any State may, at any later date, by declaration addressed to the Secretary General of the Council of Europe, extend the application of this Protocol to any other territory specified in the declaration. In respect of such territory the Protocol shall enter into force on the first day of the month following the expiration of a period of three months after the date of receipt of such declaration by the Secretary General.
- 3 Any declaration made under the two preceding paragraphs may, in respect of any territory specified in such declaration, be withdrawn by a notification addressed to the Secretary General. The withdrawal shall become effective on the first day of the month following the expiration of a period of three months after the date of receipt of such notification by the Secretary General.

Article 33 – Reservations

- 1 Reservations made by a Party to any provision of the Convention or its Protocol shall be applicable also to this Protocol, unless that Party otherwise declares at the time of signature or when depositing its instrument of ratification, acceptance, approval or accession. The same shall apply to any declaration made in respect or by virtue of any provision of the Convention or its Protocol.
- 2 Any State may, at the time of signature or when depositing its instrument of ratification, acceptance, approval or accession, declare that it avails itself of the right not to accept wholly or in part any one or more of Articles 16, 17, 18, 19 and 20. No other reservation may be made.
- 3 Any State may wholly or partially withdraw a reservation it has made in accordance with the foregoing paragraphs, by means of a declaration addressed to the Secretary General of the Council of Europe, which shall become effective as from the date of its receipt.
- 4 Any Party which has made a reservation in respect of any of the articles of this Protocol mentioned in paragraph 2 above, may not claim the application of that article by another Party. It may, however, if its reservation is partial or conditional, claim the application of that provision in so far as it has itself accepted it.

Article 34 – Denunciation

- 1 Any Party may, in so far as it is concerned, denounce this Protocol by means of a notification addressed to the Secretary General of the Council of Europe.
- 2 Such denunciation shall become effective on the first day of the month following the expiration of a period of three months after the date of receipt of the notification by the Secretary General.
- 3 Denunciation of the Convention entails automatically denunciation of this Protocol.

Article 35 – Notifications

The Secretary General of the Council of Europe shall notify the member States of the Council of Europe and any State which has acceded to this Protocol of:

- a any signature;
- b the deposit of any instrument of ratification, acceptance, approval or accession;
- c any date of entry into force of this Protocol in accordance with Articles 30 and 31;
- d any other act, declaration, notification or communication relating to this Protocol.

In witness whereof the undersigned, being duly authorised thereto, have signed this Protocol.

Done at Strasbourg, this 8th day of November 2001, in English and in French, both texts being equally authentic, in a single copy which shall be deposited in the archives of the Council of Europe. The Secretary General of the Council of Europe shall transmit certified copies to each member State of the Council of Europe and to the non-member States which have acceded to the Convention.

Andra tilläggsprotokollet till den europeiska konventionen om ömsesidig rättslig hjälp¹ i brottmål

Signatärstaterna,
 som beaktar sina åtaganden enligt Europarådets stadga,
 som önskar fortsätta bidra till att skydda de mänskliga rättigheterna, upprätthålla rättssäkerhet och stödja samhällets demokratiska struktur,
 som anser att det för detta ändamål är önskvärt att förbättra sin enskilda och gemensamma förmåga att motverka brott,
 som är fast beslutna att förbättra och komplettera vissa aspekter av den europeiska konventionen om ömsesidig rättslig hjälp i brottmål som undertecknades i Strasbourg den 20 april 1959 (i det följande kallad ”konventionen”) samt dess tilläggsprotokoll, som undertecknades i Strasbourg den 17 mars 1978,
 som tar hänsyn till konventionen angående skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna, som undertecknades i Rom den 4 november 1950, samt konventionen om skydd för enskilda vid automatisk databehandling av personuppgifter, som undertecknades i Strasbourg den 28 januari 1981,
 har kommit överens om följande.

Kapitel I

Artikel 1 Tillämpningsområde

Artikel 1 i konventionen ska ersättas av följande bestämmelser:

”1. Parterna förbinder sig att, i enlighet med bestämmelserna i denna konvention, skyndsamt lämna varandra ömsesidig rättslig hjälp i största möjliga utsträckning i förfaranden avseende beivrande av brott, som vid tiden för ansökan om rättslig hjälp, faller under den ansökande partens rättsliga myndigheters jurisdiktion.

2. Denna konvention är inte tillämplig på verkställande av beslut om frihetsberövande eller av domar, inte heller på militära brott som inte är brott enligt allmän strafflag.

3. Ömsesidig rättslig hjälp kan också lämnas i förfaranden som inlett av administrativa myndigheter avseende gärningar som är straffbara enligt den ansökande eller anmodade partens nationella lagstiftning såsom överträdelser av rättsregler, om beslutet kan leda till förfaranden inför en domstol som är behörig att handlägga brottmål.

4. Ömsesidig rättslig hjälp ska inte vägras enbart på grund av att den hänför sig till gärningar för vilka en juridisk person kan ställas till ansvar hos den ansökande parten.”

¹ I den svenska översättningen av konventionen används termen inbördes rättshjälp (SÖ 1968:15).

Artikel 2 Närvaro av den ansökande partens tjänstemän

Artikel 4 i konventionen ska kompletteras med följande text, varvid den ursprungliga artikel 4 blir punkt 1 och följande bestämmelser punkt 2:

”2. Ansökningar om att sådana tjänstemän eller parter i målet ska få närvara ska inte avslås om deras närvaro sannolikt gör verkställandet av ansökan om rättslig hjälp mer anpassat till den ansökande partens behov och ytterligare ansökningar om rättslig hjälp därigenom kan undvikas.”

Artikel 3 Tillfälligt överförande av frihetsberövade personer till den ansökande partens territorium

Artikel 11 i konventionen ska ersättas av följande bestämmelser:

”1. På begäran av den ansökande parten ska en person som är frihetsberövad, och vilkens personliga inställelse behövs i annat utredningssyfte än att ställas inför rätta, tillfälligt överföras till dess territorium, på villkor att han eller hon återförs inom en av den anmodade parten angiven tidsfrist och med iakttagande av bestämmelserna i artikel 12, om de är tillämpliga.

Överföring får vägras om

- a) den frihetsberövade personen inte samtycker,
- b) hans eller hennes närvaro behövs i ett brottmål som handläggs på den anmodade partens territorium,
- c) överföringen skulle kunna förlänga tiden för frihetsberövandet, eller
- d) det finns andra tvingande skäl mot att överföra honom eller henne till den ansökande partens territorium.

2. I fall som avses i punkt 1 och med beaktande av bestämmelserna i artikel 2 ska transitering genom en tredje parts territorium beviljas, om den ansökande partens justitiedepartement lämnar en ansökan, som innehåller nödvändiga handlingar, till justitiedepartementet hos den part genom vars territorium transiteringen begärs. En part får vägra transitering av sina egna medborgare.

3. Den överförde ska förbli frihetsberövad på den ansökande partens territorium och, i förekommande fall, på den parts territorium genom vilken transiteringen begärs, om inte den anmodade parten begär att han eller hon ska sättas på fri fot.”

Artikel 4 Kommunikationsvägar

Artikel 15 i konventionen ska ersättas av följande bestämmelser:

”1. Ansökningar om ömsesidig rättslig hjälp och informationsutbyte på eget initiativ ska översändas skriftligen av den ansökande partens justitiedepartement till den anmodade partens justitiedepartement och ska återsändas samma väg. Sådana ansökningar får också översändas direkt av den ansökande partens rättsliga myndigheter till den anmodade partens rättsliga myndigheter och återsändas samma väg.

2. Ansökningar enligt artikel 11 i konventionen och artikel 13 i andra tilläggsprotokollet till konventionen ska översändas av den ansökande partens justitiedepartement till den anmodade partens justitiedepartement och återsändas samma väg.

3. Ansökningar om ömsesidig rättslig hjälp som avses i artikel 1 punkt 3 får också översändas direkt av den ansökande partens administrativa eller rättsliga myndigheter till den anmodade partens administrativa eller rättsliga myndigheter, beroende på omständigheterna i det enskilda fallet, och återsändas samma väg.

4. Ansökningar om ömsesidig rättslig hjälp som avses i artikel 18 och 19 i andra tilläggsprotokollet till konventionen får också översändas direkt av den ansökande partens behöriga myndigheter till den anmodade partens behöriga myndigheter.

5. Ansökningar som avses i artikel 13 punkt 1 i konventionen får översändas direkt av den ansökande partens behöriga rättsliga myndigheter till den anmodade partens behöriga myndigheter, och återsändas direkt samma väg. Ansökningar som avses i artikel 13 punkt 2 i konventionen ska översändas av ansökande partens justitiedepartement till anmodade partens justitiedepartement.

6. Ansökningar om kopior av fällande domar och åtgärder enligt artikel 4 i tilläggsprotokollet till konventionen får översändas direkt till de behöriga myndigheterna. En avtalslutande part kan när som helst genom en förklaring ställd till Europarådets generalsekreterare ange vilka den betraktar som behöriga myndigheter enligt denna punkt.

7. I brådskande fall, när direktkontakt är tillåten enligt konventionen, får detta ske genom Internationella kriminalpolisorganisationen (Interpol).

8. En part kan när som helst genom en förklaring ställd till Europarådets generalsekreterare förbehålla sig rätten att uppställa ett eller flera av följande villkor för att bevilja ansökningar, eller specificerade ansökningar, om ömsesidig rättslig hjälp:

a) Att en kopia av ansökan översänds till den centralmyndighet som är angiven i förklaringen.

b) Att ansökningar, utom i brådskande fall, översänds till den centralmyndighet som är angiven i förklaringen.

c) Att, om direktkontakt sker i brådskande fall, en kopia ska översändas samtidigt till partens justitiedepartement.

d) Att vissa eller samtliga ansökningar om rättslig hjälp ska översändas till parten på annat sätt än som föreskrivs i denna artikel.

9. Ansökningar om ömsesidig rättslig hjälp och annat informationsutbyte enligt konventionen eller dess tilläggsprotokoll får skickas elektroniskt eller genom andra telekommunikationsmedel, om den ansökande parten är beredd att på begäran visa upp en skriftlig kopia av ansökan och originalet. Däremot får en part när som helst genom en förklaring ställd till Europarådets generalsekreterare uppställa de villkor som krävs för att den ska bevilja och verkställa ansökningar som mottagits elektroniskt eller genom andra telekommunikationsmedel.

10. Denna artikel påverkar inte mellan parterna gällande bilaterala avtal eller överenskommelser som föreskriver att ansökningar om rättslig hjälp ska översändas direkt mellan deras respektive myndigheter.

Artikel 5 Kostnader

Artikel 20 i konventionen ska ersättas av följande bestämmelser:

”1. Parter ska inte av varandra begära ersättning för kostnader på grund av tillämpning av konventionen eller dess tilläggsprotokoll utom

a) kostnader som uppkommit till följd av sakkunnigs medverkan på den anmodade partens territorium,

b) kostnader som uppkommit till följd av överföring av en frihetsberövad person som genomförts enligt artikel 13 eller 14 i andra tilläggsprotokollet till konventionen eller artikel 11 i konventionen,

c) betydande eller extraordinära kostnader.

2. Däremot ska kostnader för inrättande av en video- eller telefonförbindelse, kostnader som hänför sig till underhåll av en video- eller telefonförbindelse hos den anmodade parten, ersättning till tolkar som tillhandahålls av den och traktamenten till vittnen och deras resekostnader hos den anmodade parten ersättas av den ansökande parten till den anmodade parten, om dessa inte kommit överens om annat.

3. Parter ska rådgöra med varandra i syfte att komma överens om betalning av kostnader som ska ersättas enligt punkt 1.c ovan.

4. Denna artikel påverkar inte tillämpningen av artikel 10 punkt 3 i konventionen.”

Artikel 6 Rättsliga myndigheter

Artikel 24 i konventionen ska ersättas av följande bestämmelser:

”En stat ska vid tiden för undertecknandet eller vid deponeringen av sitt ratifikations- godtagande-, godkännande- eller anslutningsinstrument genom en förklaring ställd till Europarådets generalsekreterare ange vilka myndigheter som den anser vara rättsliga myndigheter i konventionens mening. Staten kan senare, när som helst och på samma sätt, ändra innehållet i sin förklaring.”

Kapitel II

Artikel 7 Uppskjutet verkställande av ansökningar

1. Den anmodade parten får skjuta upp verkställandet av en ansökan om det skulle påverka utredningar, åtal eller liknande förfaranden av dess myndigheter.

2. Innan den vägrar eller skjuter upp verkställandet av en ansökan om rättslig hjälp ska den anmodade parten, när det är möjligt och efter att ha rådgjort med den ansökande parten, bedöma om den delvis eller på villkor som den anser nödvändiga kan bevilja ansökan.

3. Om verkställandet av ansökan skjuts upp ska orsakerna till detta redovisas. Den anmodade parten ska också informera den ansökande parten om sådana omständigheter som hindrar, eller sannolikt väsentligen fördröjer, verkställandet av ansökan.

Artikel 8 Förfarande

Oaktat bestämmelserna i artikel 3 i konventionen, ska den anmodade parten, om ansökan anger formaliteter eller förfaranden som krävs enligt den ansökande partens lag, även om dessa är okända för den anmodade parten, bevilja ansökan om den begärda åtgärden inte strider mot dess grundläggande rättsprinciper, om inte annat föreskrivs i detta protokoll.

Artikel 9 Förhör genom videokonferens

1. Om en person befinner sig på en parts territorium och ska höras som vittne eller sakkunnig av en annan parts rättsliga myndigheter, får den senare, om det är omöjligt eller olämpligt för den person som ska förhöras att inställa sig personligen på den partens territorium, ansöka om att förhöret äger rum genom videokonferens enligt punkterna 2–7.

2. Den anmodade parten ska medge förhör genom videokonferens under förutsättning att denna metod inte strider mot dess grundläggande rättsprinciper och på villkor att tekniska hjälpmedel finns tillgängliga för att genomföra förhöret. Om den anmodade parten inte har tillgång till de tekniska hjälpmedel som behövs för en videokonferens får den ansökande parten ställa dessa till förfogande efter ömsesidig överenskommelse.

3. I ansökningar om förhör genom videokonferens ska, förutom den information som anges i artikel 14 i konventionen, anges skälet till att det inte är önskvärt eller möjligt för vittnet eller den sakkunnige att vara närvarande personligen samt namnet på den rättsliga myndigheten och de personer som kommer att hålla förhöret.

4. Den anmodade partens rättsliga myndighet ska kalla den berörda personen att inställa sig enligt de förfaranden som anges i landets lagstiftning.

5. För förhör genom videokonferens ska följande bestämmelser gälla:

a) Den anmodade partens rättsliga myndighet ska vara närvarande vid förhöret, vid behov biträdd av en tolk, och ska också vara ansvarig för att kontrollera både identitet hos den person som ska höras och för att den anmodade partens grundläggande rättsprinciper iakttas. Om den anmodade partens rättsliga myndighet anser att den anmodade partens grundläggande rättsprinciper åsidosätts under förhöret, ska den omedelbart vidta nödvändiga åtgärder för att säkerställa att förhöret fortsätter i enlighet med dessa principer.

b) Den ansökande och den anmodade partens behöriga myndigheter ska vid behov komma överens om åtgärder för att skydda den person som ska höras.

c) Förhöret ska hållas direkt av eller under överinseende av den ansökande partens rättsliga myndighet, i enlighet med dess nationella lagstiftning.

d) På begäran av den ansökande parten eller den person som ska höras, ska den anmodade parten se till att den person som ska höras vid behov biträds av en tolk.

e) Den person som ska höras får åberopa den rätt att inte vittna som han eller hon skulle ha enligt antingen den anmodade eller den ansökande partens lagstiftning.

6. Utan att det påverkar några överenskomna åtgärder för skydd av personer ska den anmodade partens rättsliga myndighet efter förhörets slut upprätta ett protokoll med uppgifter om datum och plats för förhöret, den hörda personens identitet och, om andra personer har deltagit i förhöret i den anmodade parten, samtliga personers identitet och uppgift om i vilken egenskap de har deltagit, alla eventuella edsavläggelser samt under vilka tekniska omständigheter förhöret har ägt rum. Denna

handling ska av den anmodade partens behöriga myndighet översändas till den ansökande partens behöriga myndighet.

7. Varje part ska vidta nödvändiga åtgärder för att säkerställa att, när vittnen eller sakkunniga som ska höras på dess territorium i enlighet med denna artikel, vägrar att vittna trots att de är skyldiga att göra det eller avger falskt vittnesmål, ska den nationella lagstiftningen tillämpas, på samma sätt som om förhöret ägde rum i ett nationellt förfarande.

8. Parterna får om de så önskar, om det är lämpligt och med godkännande av sina behöriga rättsliga myndigheter också tillämpa bestämmelserna i denna artikel på förhör genom videokonferens med en åtalad eller misstänkt person. I sådana fall ska beslutet att hålla en videokonferens och hur den ska genomföras först fattas genom en överenskommelse mellan de berörda parterna, i enlighet med respektive parts nationella rätt och relevanta internationella instrument. Förhör får endast genomföras med den åtalades eller den misstänktes samtycke.

9. En part får när som helst genom en förklaring ställd till Europarådets generalsekreterare förklara att den inte kommer att utnyttja den möjlighet som punkt 8 ovan ger att även tillämpa bestämmelserna i denna artikel på förhör genom videokonferens med en åtalad eller en misstänkt.

Artikel 10 Förhör genom telefonkonferens

1. Om en person befinner sig på en parts territorium och ska höras som vittne eller sakkunnig av en annan parts rättsliga myndigheter, får den senare parten om så föreskrivs i dess nationella lagstiftning, ansöka om bistånd från den förstnämnda parten, så att förhöret kan äga rum genom telefonkonferens, enligt punkterna 2–6.

2. Ett förhör genom telefonkonferens får endast äga rum om vittnet eller den sakkunnige samtycker till att förhöret hålls genom telefonkonferens.

3. Den anmodade parten ska medge förhör genom telefonkonferens, om detta inte strider mot dess grundläggande rättsprinciper.

4. En ansökan om förhör genom telefonkonferens ska, förutom den information som anges i artikel 14 i konventionen, innehålla namnen på den rättsliga myndighet och de personer som kommer att leda förhöret samt uppgift om att vittnet eller den sakkunnige samtycker till att delta i ett förhör genom telefonkonferens.

5. De berörda parterna ska komma överens om de praktiska arrangemangen för förhöret. Den anmodade parten ska då denna överenskommelse görs förbinda sig att

- a) meddela vittnet eller den sakkunnige om tid och plats för förhöret,
- b) kontrollera vittnets eller den sakkunniges identitet,
- c) kontrollera att vittnet eller den sakkunnige samtycker till förhör genom telefonkonferens.

6. Den anmodade parten får ställa som villkor för sitt samtycke att artikel 9, punkt 5 och 7 ska gälla fullt ut eller delvis.

Artikel 11 Informationsutbyte på eget initiativ

1. Utan att det påverkar deras egna utredningar eller för-faranden, får en parts behöriga myndigheter, utan föregående ansökan, till en annan parts behöriga myndigheter översända information som erhållits inom

ramen för deras egna utredningar, om de anser att informationen kan hjälpa den mottagande parten att inleda eller genomföra utredningar eller förfaranden eller kan leda till en ansökan från den parten enligt konventionen eller dess tilläggsprotokoll.

2. Den part som tillhandahåller informationen får, i enlighet med sin nationella lagstiftning, ställa villkor för den mottagande partens användning av informationen.

3. Den mottagande parten ska vara bunden av dessa villkor.

4. En part får däremot när som helst genom en förklaring ställd till Europarådets generalsekreterare förklara att den förbehåller sig rätten att inte vara bunden av de villkor som ställs av den tillhandahållande parten enligt punkt 2 ovan, om den inte på förhand får reda på informationens art och går med på att den översänds.

Artikel 12 Återställande

1. På begäran av den ansökande parten och utan att det påverkar rättigheterna för tredje man i god tro, får den anmodade parten ställa olagligt förvärvade föremål till den ansökande statens förfogande i syfte att de ska återställas till den rätta ägaren.

2. Vid tillämpningen av artikel 3 och 6 i konventionen, får den anmodade parten, antingen före eller efter det att föremål överlämnas till den ansökande parten avstå från dem, om detta kan underlätta återställandet av föremålen till den rätte ägaren. Rättigheterna för tredje man i god tro ska inte påverkas.

3. Om den anmodade parten avstår från föremålen innan dessa överlämnas till den ansökande parten ska den inte göra anspråk på någon rätt till säkerhet eller annan regressrätt i kraft av lagbestämmelserna om skatt eller tull på dessa föremål.

4. Ett sådant avstående som avses i punkt 2 ska inte inverka på den anmodade partens rätt att ta ut skatt eller tull hos den rätte ägaren.

Artikel 13 Tillfälligt överförande av frihetsberövade personer till den anmodade parten

1. När det finns en överenskommelse mellan de berörda parternas behöriga myndigheter får en part, som har begärt en utredning där det krävs att en person som är frihetsberövad på dess eget territorium är närvarande, tillfälligt överföra denna person till den parts territorium där utredningen ska äga rum.

2. Överenskommelsen ska omfatta villkoren för personens tillfälliga överförande samt den tidsfrist inom vilken personen måste återföras till den ansökande partens territorium.

3. När den berörda personens samtycke till överförandet krävs ska en förklaring om samtycke eller en kopia av förklaringen omgående lämnas till den anmodade parten.

4. Den överförda personen ska förbli frihetsberövad på den anmodade partens territorium och, i förekommande fall, på territoriet hos den part genom vilken transiteringen begärs, om inte den part från vilken personen överförs begär att han eller hon ska försättas på fri fot.

5. Tiden för frihetsberövande på den anmodade partens territorium ska avräknas från den tid som den berörda personen är eller kommer att vara frihetsberövad på den ansökande partens territorium.

6. Artikel 11, punkt 2, och artikel 12 i konventionen ska gälla i tillämpliga delar.

7. En part får när som helst genom en förklaring ställd till Europarådets generalsekreterare förklara att det för en överenskommelse enligt punkt 1 i den här artikeln krävs samtycke enligt punkt 3 i samma artikel, eller att det krävs samtycke under vissa förutsättningar som anges i förklaringen.

Artikel 14 Personlig inställelse av överförda dömda personer

Artikel 11 och 12 i konventionen ska i tillämpliga delar gälla även personer som är frihetsberövade hos den anmodade parten, efter att de överförts för att avtjäna ett fängelsestraff som utdömts hos den ansökande parten, om den ansökande parten ansöker om att de ska inställa sig personligen för en ny prövning av domen.

Artikel 15 Språk för rättegångshandlingar och rättsliga beslut som ska delges

1. Denna artikel gäller alla ansökningar om delgivning enligt artikel 7 i konventionen eller artikel 3 i tilläggsprotokollet.

2. Rättegångshandlingar och rättsliga beslut ska under alla förhållanden överlämnas på det språk eller de språk som de utfärdats på.

3. Oaktat artikel 16 i konventionen ska, om den myndighet som utfärdade dokumenten vet eller har anledning att anta att adressaten endast förstår något annat språk, dokumenten, eller åtminstone de viktigaste delarna av dem, åtföljas av en översättning till det andra språket.

4. Oaktat artikel 16 i konventionen ska rättegångshandlingar och rättsliga beslut, till förmån för den anmodade partens myndigheter, åtföljas av en kort sammanfattning av innehållet, översatt till den partens språk eller ett av dess språk.

Artikel 16 Delgivning per post

1. En parts behöriga rättsliga myndigheter får skicka rättegångshandlingar och rättsliga beslut direkt till personer som befinner sig på en annan parts territorium per post.

2. Rättegångshandlingar och rättsliga beslut ska åtföljas av ett meddelande om att adressaten hos den myndighet som utpekats i meddelandet, kan få upplysningar om sina rättigheter och skyldigheter med anledning av delgivningen. Artikel 15 punkt 3 ovan ska gälla för det meddelandet.

3. Artiklarna 8, 9 och 12 i konventionen ska i tillämpliga delar gälla delgivning per post.

4. Artikel 15 punkt 1, 2 och 3 ovan ska också gälla delgivning per post.

Artikel 17 Gränsöverskridande övervakning

1. Polismän hos en part som inom ramen för en brottsutredning bedriver spaning mot en person i sitt land som antas ha deltagit i ett brott som kan leda till utlämning, eller mot en person som på goda grunder kan antas kunna identifiera eller lokalisera ovannämnda person, ska ha

rätt att fortsätta sin spaning på en annan parts territorium, om den parten har gett tillstånd till spaning över gränserna som svar på en ansökan om rättslig hjälp som har överlämnats tidigare. Tillståndet får vara förenat med vissa villkor.

Spaningen ska på begäran anförtros polismän hos den part där den genomförs.

En ansökan om rättslig hjälp som avses i första stycket ska skickas till en särskilt anvisad myndighet som har behörighet att bevilja eller översända tillståndet.

2. Om den andra partens tillstånd inte kan inhämtas på grund av särskilt brådskande skäl, ska de polismän som genomför spaningen inom ramen för en brottsutredning ha tillstånd att fortsätta spaningen på andra sidan gränsen mot en person som antas ha begått något av de brott som förtecknas i punkten 6, om följande villkor är uppfyllda:

a) Myndigheterna hos den part som utses i punkt 4, på vars territorium spaningen ska fortsätta, ska omedelbart, under spaningen, underrättas om att gränsen har passerats.

b) En ansökan om rättslig hjälp som överlämnas enligt punkten 1 som kort redovisar orsakerna till att gränsen har passerats utan föregående tillstånd, ska översändas utan dröjsmål.

Spaningen ska upphöra så fort den part på vars territorium den bedrivs begär det, efter underrättelse enligt punkt a eller ansökan enligt punkt b eller om man inte fått ett tillstånd inom fem timmar efter att gränsen har passerats.

3. Den spaning som avses i punkt 1 och 2 får endast bedrivas på följande allmänna villkor:

a) De polismän som utför spaningen måste följa denna artikel och lagen hos den part på vars territorium de opererar; de måste följa de anvisningar från lokalt ansvariga myndigheter.

b) Förutom i situationer som avses i punkt 2 ska polismännen under spaningen medföra ett dokument som intygar att tillstånd har getts.

c) De polismän som utför spaningen ska kunna förete bevis på att de agerar på ett officiellt uppdrag.

d) De polismän som utför spaningen får bära tjänstevapen under spaningen om annat inte särskilt beslutats av den anmodade parten; vapnen får endast användas i legitimt självförsvar.

e) Privatbostäder och platser som inte är tillgängliga för allmänheten får inte beträdas.

f) De polismän som utför spaningen får inte stoppa, förhöra eller gripa den person som är föremål för spaningen.

g) Varje spaning ska följas av en rapport till myndigheterna hos den part på vars territorium de bedrivits; de polismän som utfört spaningen kan bli tvungna att inställa sig personligen.

h) Myndigheterna hos den part från vilken de polismän som utfört spaningen har kommit ska på ansökan av myndigheterna hos den part på vars territorium spaningen bedrivits bistå den efterföljande brottsutredningen, inklusive rättsliga förfaranden.

4. Parterna ska vid tiden för undertecknandet eller när de deponerar sina ratifikations-, godkännande-, godtagande- eller anslutningsinstrument, genom en förklaring ställd till Europarådets generalsekreterare ange både de polismän och de myndigheter som de utser för

ändamålen med punkterna 1 och 2 i denna artikel. De får senare, när som helst och på samma sätt, ändra villkoren för sin förklaring.

5. Parterna får genom bilaterala avtal utvidga tillämpningsområdet av denna artikel och anta ytterligare åtgärder för dess genomförande.

6. Den spaning som avses i punkten 2 får endast ske vid något av följande brott

- lönnmord,
- mord,
- våldtäkt,
- mordbrand,
- förfalskning,
- väpnat rån och häleri,
- utpressning,
- människorov och tagande av gisslan,
- människohandel,
- olaglig handel med narkotika och psykotropa ämnen,
- brott mot vapen- och sprängämneslagar,
- användning av sprängämnen,
- olaglig transport av giftigt och farligt avfall,
- smuggling av utlänningar,
- sexuella övergrepp mot barn.

Artikel 18 Kontrollerad leverans

1. Varje part ska åta sig att det på begäran av en annan part blir möjligt att tillåta kontrollerade leveranser på dess territorium inom ramen för utredningar om brott som kan leda till utlämning.

2. Beslut om att genomföra kontrollerade leveranser ska i varje enskilt fall fattas av den anmodade partens behöriga myndigheter under iakttagande av den partens nationella lagstiftning.

3. De kontrollerade leveranserna ska genomföras i enlighet med den anmodade partens förfaranden. Befogenhet att agera, leda insatser och kontrollera dem ska åvila den partens behöriga myndigheter.

4. Parterna ska vid tiden för undertecknandet eller när de deponerar sina ratifikations-, godtagande-, godkännande- eller anslutningsinstrument, genom en förklaring ställd till Europarådets generalsekreterare, ange de myndigheter som är behöriga enligt denna artikel. De får därefter, när som helst och på samma sätt, ändra villkoren för sin förklaring.

Artikel 19 Hemliga utredningar

1. Den ansökande och den anmodade parten får enas om att bistå varandra i brottsutredningar som genomförs av tjänstemän med hemlig eller falsk identitet (hemliga utredningar).

2. Beslut om att göra en ansökan ska i varje enskilt fall fattas av de behöriga myndigheterna hos den anmodade parten med vederbörlig hänsyn till dess nationella lagstiftning och förfaranden. De båda parterna ska med vederbörlig hänsyn till sin nationella lagstiftning och sina nationella förfaranden komma överens om den hemliga utredningens varaktighet, de närmare villkoren och de berörda tjänstemännens rättsliga ställning.

3. Hemliga utredningar ska genomföras i enlighet med den partens nationella lagstiftning och nationella förfaranden på vilkens territorium den hemliga utredningen äger rum. De deltagande parterna ska samarbeta för att säkerställa att den hemliga utredningen förbereds och övervakas, och för att vidta säkerhetsarrangemang för de tjänstemän som är verksamma under hemlig eller falsk identitet.

4. Parterna ska vid tiden för undertecknandet eller när de deponerar sina ratifikations-, godtagande-, godkännande- eller anslutningsinstrument, genom en förklaring ställd till Europarådets generalsekreterare, ange de myndigheter som är behöriga enligt punkten 2 i denna artikel. De får därefter, när som helst och på samma sätt, ändra villkoren för sin förklaring.

Artikel 20 Gemensamma utredningsgrupper

1. För ett särskilt syfte och för en begränsad period, som kan förlängas med samtliga parters samtycke, får de behöriga myndigheterna hos två eller flera parter genom en ömsesidig överenskommelse inrätta en gemensam utredningsgrupp för brottsutredningar hos en eller flera av de parter som inrättat gruppen. Gruppens sammansättning ska anges i överenskommelsen.

En gemensam utredningsgrupp får i synnerhet inrättas om

a) en parts brottsutredningar kräver komplicerade och krävande utredningar med anknytning till andra parter,

b) flera parter genomför brottsutredningar där omständigheterna kräver samordnade, gemensamma åtgärder hos de berörda parterna.

En ansökan om inrättande av en gemensam utredningsgrupp får göras av varje berörd part. Utredningsgruppen ska inrättas hos en av de parter där utredningarna förväntas äga rum.

2. Ansökningar om att inrätta en gemensam utredningsgrupp ska, förutom de uppgifter som finns angivna i de relevanta bestämmelserna i artikel 14 i konventionen, innehålla förslag till gruppens sammansättning.

3. Den gemensamma utredningsgruppen ska vara verksam på territoriet hos de parter som inrättar gruppen på följande villkor:

a) Gruppens ledare ska företräda den behöriga myndighet som deltar i brottsutredningar från den part hos vilken gruppen är verksam. Gruppens ledare ska agera inom gränserna för sin befogenhet enligt nationell lagstiftning.

b) Gruppen ska vara bunden av den partens lagstiftning hos vilken den är verksam. Gruppens medlemmar och avdelade medlemmar ska utföra sina uppgifter under ledning av den person som avses i punkt a med beaktande av de villkor som fastställs av deras egna myndigheter i överenskommelsen om att inrätta gruppen.

c) Den part hos vilken gruppen är verksam ska skapa de organisatoriska förutsättningarna för verksamheten.

4. Medlemmar i den gemensamma utredningsgruppen som kommer från den part hos vilken gruppen är verksam benämns i denna artikel "medlemmar", medan medlemmar från andra parter än den part där gruppen är verksam benämns "avdelade medlemmar".

5. Avdelade medlemmar i den gemensamma utredningsgruppen ska ha rätt att närvara när utredningsåtgärder vidtas hos den part hos vilken verksamheten äger rum. Emellertid får gruppens ledare av särskilda skäl, i enlighet med den partens lagstiftning hos vilken gruppen är verksam, fatta ett annat beslut.

6. Avdelade medlemmar i den gemensamma utredningsgruppen får, i enlighet med den partens lagstiftning hos vilken gruppen är verksam, av gruppens ledare anförtros vissa utredningsåtgärder om detta har godkänts av den partens behöriga myndigheter hos vilken verksamheten äger rum och den avdelande parten.

7. När det för den gemensamma utredningsgruppens arbete krävs att det vidtas utredningsåtgärder hos någon av de parter som har inrättat gruppen, får personer som avdelats till gruppen av den parten begära att deras egna behöriga myndigheter vidtar åtgärderna. Dessa åtgärder ska bedömas hos denna part enligt de villkor som skulle gälla om åtgärderna begärdes i en inhemsk utredning.

8. Om den gemensamma utredningsgruppen behöver hjälp från en annan part än dem som har inrättat gruppen eller från en tredje stat, får de behöriga myndigheterna i den stat där verksamheten äger rum begära hjälp hos de behöriga myndigheterna i den andra berörda staten i enlighet med de relevanta instrumenten eller arrangemangen.

9. En avdelad medlem av den gemensamma utredningsgruppen får i enlighet med sitt lands lagstiftning och inom ramen för sin befogenhet förse den gemensamma gruppen med uppgifter som finns tillgängliga hos den part som har avdelat honom eller henne för de brottsutredningar som utförs av den gemensamma gruppen.

10. Uppgifter som en medlem eller en avdelad medlem i behörig ordning har erhållit under sitt deltagande i en gemensam utredningsgrupp och som de berörda parternas behöriga myndigheter inte på annat sätt har tillgång till får användas för följande ändamål:

a) För de ändamål för vilka gruppen inrättats.

b) Med förbehåll för föregående medgivande av den part där informationen har blivit tillgänglig, för att upptäcka, utreda och beivra andra brott. Sådant medgivande får vägras endast om en sådan användning skulle äventyra brottsutredningar hos den berörda parten eller om parten i ett sådant fall skulle kunna vägra ömsesidig rättslig hjälp.

c) För att förhindra ett överhängande och allvarligt hot mot allmän säkerhet och utan att det påverkar tillämpningen av punkt b om en brottsutredning skulle inledas senare.

d) För andra ändamål i den mån de parter som har inrättat gruppen kommer överens om detta.

11. Andra befintliga bestämmelser eller överenskommelser om inrättande av gemensamma utredningsgrupper eller deras verksamhet påverkas inte av tillämpningen av bestämmelserna i denna artikel.

12. I den mån de berörda parternas lagstiftning eller bestämmelserna i rättsliga instrument som gäller dem emellan medger det, får arrangemang avtalas så att andra personer än företrädare för de behöriga myndigheterna hos de parter som har inrättat den gemensamma utredningsgruppen kan delta i gruppens verksamhet. De rättigheter som medlemmarna eller de avdelade medlemmarna av gruppen får enligt denna

artikel ska inte gälla för dessa personer såvida inte något annat uttryckligen fastställs i överenskommelsen. Bilaga 2

Artikel 21 Tjänstemäns straffrättsliga ansvar

Under sådan verksamhet som avses i artikel 17, 18, 19 eller 20 ska, om inte annat överenskommit mellan de berörda parterna, tjänstemän från en annan part än den part hos vilken verksamheten äger rum likställas med tjänstemän från den part hos vilken verksamheten äger rum när det gäller brott som de utsätts för eller begår.

Artikel 22 Tjänstemäns civilrättsliga ansvar

1. När tjänstemän från en part är verksamma hos en annan part i enlighet med artikel 17, 18, 19 eller 20, ska den första parten vara ansvarig för skador som dessa kan ha vållat i samband med uppdraget, i enlighet med lagstiftningen hos den part på vars territorium tjänstemännen är verksamma.

2. Den part på vars territorium de skador som avses i punkt 1 orsakas ska ersätta skadorna enligt de villkor som gäller för skada som orsakats av dess egna tjänstemän.

3. Den part vars tjänstemän har orsakat en person skada på någon annan parts territorium ska fullt ut ersätta den senare parten för det belopp som denna betalat ut till de skadelidande eller deras rättsinnehavare.

4. Utan att det påverkar rättigheterna gentemot tredje man och utan att det påverkar tillämpningen av punkt 3, ska varje part i de fall som nämns i punkt 1 avstå från att kräva ersättning för skador den vållats av en annan part.

5. Denna artikel gäller under förutsättning att parterna inte överenskommit annat.

Artikel 23 Vittneskydd

När en part ansöker om rättslig hjälp enligt konventionen eller dess tilläggsprotokoll avseende ett vittne som riskerar att hotas eller är i behov av skydd, ska de behöriga myndigheterna hos den ansökande och den anmodade parten försöka komma överens om åtgärder för att skydda vittnet i enlighet med sina nationella lagar.

Artikel 24 Interimistiska åtgärder

1. På begäran av den ansökande parten kan den anmodade parten i enlighet med sina nationella lagar vidta tillfälliga åtgärder för att bevara bevis, vidmakthålla en rådande situation eller skydda hotade rättsliga intressen.

2. Den anmodade parten får tillmötesgå en begäran delvis eller på vissa villkor, särskilt att åtgärden endast gäller en begränsad tid.

Artikel 25 Sekretess

Den ansökande parten får begära att den anmodade parten sekretessbelägger ansökan och dess innehåll, utom i den mån som krävs för att verkställa den. Om den anmodade parten inte kan tillgodose ett krav på sekretess ska den skyndsamt underrätta den ansökande parten.

Artikel 26 Skydd av personuppgifter

1. Personuppgifter som överförs från en part till en annan till följd av en ansökan som verkställs enligt denna konvention eller dess tilläggsprotokoll kan användas av den mottagande parten

a) för förfaranden på vilka denna konvention eller något av dess protokoll är tillämpliga,

b) för andra rättsliga och administrativa förfaranden som har direkt samband med de förfaranden som avses under punkt a,

c) för att avvärja ett överhängande och allvarligt hot mot allmän säkerhet.

2. Sådana uppgifter får emellertid användas för något annat ändamål, om samtycke ges av den part från vilken uppgifterna har överförts eller den registrerade personen.

3. En part får vägra att överföra personuppgifter som inhämtats till följd av en verkställd ansökan enligt konventionen eller dess tilläggsprotokoll om

- sådana uppgifter skyddas enligt dess nationella lagstiftning och

- den part till vilken uppgifterna ska överföras inte är bunden av konventionen om skydd för enskilda vid automatisk databehandling av personuppgifter, som undertecknades i Strasbourg den 28 januari 1981, om inte den senare parten förbinder sig att ge uppgifterna sådant skydd som uppställs av den förra parten.

4. En part som överför personuppgifter som inhämtats till följd av en verkställd ansökan enligt konventionen eller dess tilläggsprotokoll får begära att den part som mottagit uppgifterna ger upplysningar om hur de har använts.

5. En part får, genom en förklaring ställd till Europarådets generalsekreterare, begära att inom ramen för förfaranden för vilka den kunde ha vägrat eller begränsat överföring eller användning av personuppgifter enligt konventionen eller dess tilläggsprotokoll, personuppgifter som överförs till en annan part inte används av den senare för sådana syften som avses i punkt 1 utan föregående samtycke.

Artikel 27 Administrativa myndigheter

Parterna kan när som helst, genom en förklaring ställd till Europarådets generalsekreterare, fastställa vilka de anser vara administrativa myndigheter i enlighet med artikel 1, punkten 3 i konventionen.

Artikel 28 Relationer till andra fördrag

Bestämmelserna i detta protokoll påverkar inte mer långtgående bilaterala eller multilaterala överenskommelser som kan ha ingåtts mellan parterna med stöd av artikel 26, punkt 3 i konventionen.

Artikel 29 Uppgörelse i godo

Europeiska kommittén för brottslighetsfrågor ska hållas underrättad om tolkningen och tillämpningen av konventionen och dess tilläggsprotokoll och ska göra vad som behövs för att underlätta en vänskaplig lösning av varje svårighet som kan uppstå vid tillämpningen.

Kapitel III

Artikel 30 Undertecknande och ikraftträdande

1. Detta protokoll ska vara öppet för undertecknande av de medlemsstater i Europarådet som har undertecknat konventionen. Det ska ratificeras, godkännas eller godtas. En signatärstat får inte ratificera, godta eller godkänna detta protokoll om den inte tidigare eller samtidigt ratificerat, godtagit eller godkänt konventionen. Ratifikations-, godtagande- eller godkännandeinstrument ska deponeras hos Europarådets generalsekreterare.

2. Protokollet träder i kraft den första dagen i månaden som följer efter att en period på tre månader löpt ut efter deponeringen av det tredje ratifikations-, godtagande- eller godkännandeinstrumentet.

3. I förhållande till en signatärstat som därefter deponerar sitt ratifikations-, godtagande- eller godkännandeinstrumentet träder protokollet i kraft den första dagen i månaden som följer efter att en period på tre månader löpt ut efter dagen för deponering.

Artikel 31 Anslutning

1. En icke medlemsstat som har anslutit sig till konventionen får ansluta sig till protokollet sedan detta har trätt i kraft.

2. En sådan anslutning ska ske genom deponering av ett anslutningsinstrument hos Europarådets generalsekreterare.

3. I förhållande till en anslutande stat träder protokollet i kraft den första dagen i månaden som följer efter att en period på tre månader löpt ut efter dagen deponeringen av anslutningsinstrumentet.

Artikel 32 Territoriell tillämpning

1. En stat får vid undertecknandet eller vid deponeringen av sitt ratifikations-, godtagande-, godkännande- eller anslutningsinstrument ange det territorium eller de territorier beträffande vilka protokollet ska tillämpas.

2. En stat får vid ett senare datum, genom en förklaring ställd till Europarådets generalsekreterare, utsträcka tillämpningen av protokollet till annat territorium som anges i förklaringen. I förhållande till sådant territorium träder protokollet i kraft den första dagen i månaden som följer efter att en period på tre månader löpt ut efter det att generalsekreteraren mottagit förklaringen.

3. En förklaring som gjorts enligt de två föregående punkterna får beträffande varje i förklaringen angivet territorium återtas genom ett meddelande ställt till generalsekreteraren. Ett sådant återtagande träder i kraft första dagen i månaden som följer efter att en period på tre månader löpt ut efter datumet för meddelandet eller efter det att generalsekreteraren mottagit meddelandet.

Artikel 33 Förbehåll

1. Har en part gjort ett förbehåll mot någon bestämmelse i konventionen eller dess tilläggsprotokoll, gäller också förbehållet i fråga om detta protokoll, om parten inte lämnar en förklaring med annat innehåll vid undertecknandet eller när ratifikations-, godtagande-, godkännande-

eller anslutningsinstrument deponeras. Detsamma gäller förklaringar enligt konventionen eller dess tilläggsprotokoll.

2. En stat får vid undertecknandet eller vid deponeringen av ratifikations-, godtagande-, godkännande- eller anslutningsinstrument förklara att den utnyttjar rätten att helt eller delvis inte godta någon eller flera av artiklarna 16, 17, 18, 19 och 20. Inga andra förbehåll får göras.

3. En stat får helt eller delvis återta ett förbehåll som lämnats i enlighet med föregående punkter, genom en förklaring ställd till Europarådets generalsekreterare, som gäller från dagen för mottagandet.

4. En part som har lämnat ett förbehåll mot någon av artiklarna i detta protokoll som nämns i punkt 2 ovan, får inte kräva att en annan part ska tillämpa den artikeln. Däremot får den, om förbehållet gäller delvis eller på vissa villkor, kräva att bestämmelsen ska tillämpas i samma utsträckning som parten själv har godkänt densamma.

Artikel 34 Uppsägning

1. En part får för sitt vidkommande säga upp detta protokoll genom ett meddelande ställt till Europarådets generalsekreterare.

2. En sådan uppsägning träder i kraft den första dagen i månaden som följer efter att en period på tre månader löpt ut efter det att generalsekreteraren mottagit meddelandet.

3. Uppsägning av konventionen innebär automatiskt uppsägning av detta protokoll.

Artikel 35 Underrättelser

Europarådets generalsekreterare ska underrätta Europarådets medlemsstater och varje stat som har anslutit sig till detta protokoll om

- a) undertecknanden,
- b) deponering av ratifikations-, godtagande-, godkännande- eller anslutningsinstrument,
- c) datum för protokollets ikraftträdande enligt artikel 30 och 31,
- d) annan handling, förklaring, meddelande eller information enligt protokollet.

Till bekräftelse härav har undertecknade, därtill vederbörligen bemyndigade, undertecknat detta protokoll. Som skedde i Strasbourg den 8 november 2001 på engelska och franska, vilka båda texter är lika autentiska, i ett exemplar som ska förvaras i Europarådets arkiv. Europarådets generalsekreterare ska översända bestyrkta kopior till alla medlemsstater i Europarådet och till icke medlemsstater som har anslutit sig till konventionen.

Sammanfattning av promemorian Europaråds- konventionen om ömsesidig rättslig hjälp i brott- mål – Tillträde till det andra tilläggsprotokollet (Ds 2012:22)

I promemorian föreslås att Sverige ska tillträda det andra tilläggsprotokollet till Europarådskonventionen om ömsesidig rättslig hjälp i brottmål. I promemorian lämnas också förslag till de lagändringar som bedöms nödvändiga för att genomföra tilläggsprotokollet i svensk rätt.

I korthet innehåller tilläggsprotokollet föreskrifter som dels utvecklar Europarådskonventionens befintliga former av rättslig hjälp, bl.a. förhör genom videokonferens, dels inför vissa nya former av samarbete, bl.a. rörande hemliga utredningar. Tilläggsprotokollets föreskrifter överensstämmer i stor utsträckning med innehållet i 2000 års EU-konvention om ömsesidig rättslig hjälp i brottmål, som redan har genomförts i svensk rätt. Behovet av lagändringar till följd av tilläggsprotokollet bedöms därför vara begränsat. De lagändringar som föreslås gäller bl.a. förhör genom videokonferens och översättning av rättegångshandlingar som ska sändas till någon som vistas utomlands.

Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 juli 2013.

Promemorians lagförslag

1 Förslag till lag om ändring i rättegångsbalken

Härigenom föreskrivs att 33 kap. 9 § rättegångsbalken ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

33 kap.

9 §¹

Rätten får vid behov låta översätta handlingar som kommer in till eller skickas ut från rätten.

Rätten är skyldig att översätta en handling i brottmål eller de viktigaste delarna av den, om handlingen *skall* sändas till någon som vistas i en annan *stat inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet eller i Schweiz* och det finns anledning att anta att personen inte förstår språket i handlingen. Handlingen *skall* översättas till språket i den andra staten eller om myndigheten känner till att personen inte förstår detta språk, till ett annat språk som personen förstår.

Den som biträtt med översättning har rätt till skälig ersättning, som betalas av staten.

Första och tredje styckena *skall* tillämpas även i fråga om överföring från punktskrift till vanlig skrift eller omvänt.

Rätten är skyldig att översätta en handling i brottmål eller de viktigaste delarna av den, om handlingen *ska* sändas till någon som vistas i en annan stat och det finns anledning att anta att personen inte förstår språket i handlingen. Handlingen *ska* översättas till språket i den andra staten eller om myndigheten känner till att personen inte förstår detta språk, till ett annat språk som personen förstår.

Första och tredje styckena *ska* tillämpas även i fråga om överföring från punktskrift till vanlig skrift eller omvänt.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2013.

¹ Senaste lydelse 2006:902.

2 Förslag till lag om ändring i lagen (2000:562) om internationell rättslig hjälp i brottmål

Bilaga 4

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (2000:562) om internationell rättslig hjälp i brottmål

dels att 4 kap. 11, 13, 29 och 30 §§ samt 5 kap. 8 § ska ha följande lydelse,

dels att det ska införas två nya paragrafer, 29 a och 31 a §§, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

4 kap.

11 §¹

En ansökan om rättslig hjälp med förhör genom videokonferens i rättegång med någon som befinner sig i Sverige *skall* handläggas av en tingsrätt som har de tekniska hjälpmedel som krävs för ett sådant förhör. Förhör med en tilltalad får ske endast om han eller hon samtycker till förhöret. Samtycket *skall* framgå av ansökan.

Vid handläggningen i tingsrätten *skall* ärendet anses som en bevisupptagning utom huvudförhandling. Den som är part *skall* underrättas om tid och plats för bevisupptagningen men behöver kallas endast om han eller hon *skall* höras eller annars fullgöra något vid bevisupptagningen. Om det behövs får rätten besluta om biträde av tolk.

En ansökan om rättslig hjälp med förhör genom videokonferens under förundersökning *skall* handläggas av åklagare.

En ansökan om rättslig hjälp med förhör genom videokonferens i rättegång med någon som befinner sig i Sverige *ska* handläggas av en tingsrätt som har de tekniska hjälpmedel som krävs för ett sådant förhör. Förhör med en tilltalad får ske endast om han eller hon samtycker till förhöret. Samtycket *ska* framgå av ansökan.

Vid handläggningen i tingsrätten *ska* ärendet anses som en bevisupptagning utom huvudförhandling. Den som är part *ska* underrättas om tid och plats för bevisupptagningen men behöver kallas endast om han eller hon *ska* höras eller annars fullgöra något vid bevisupptagningen. Om det behövs får rätten besluta om biträde av tolk.

En ansökan om rättslig hjälp med förhör genom videokonferens under förundersökning *ska* handläggas av åklagare. *Förhör med en misstänkt får ske endast om han eller hon samtycker till förhöret. Samtycket ska framgå av ansökan.*

¹ Senaste lydelse 2005:491.

I ett mål eller ärende vid svensk domstol får domstolen, under förutsättning att videokonferens i rättegång är tillåten enligt svensk rätt, ansöka om rättslig hjälp med förhör vid myndighet i en annan stat genom videokonferens med en person som befinner sig i den staten om det har avtalats om sådan rättslig hjälp i en internationell överenskommelse med den andra staten eller om den staten annars ger sådan hjälp. När det gäller förhör med en tilltalad *skall* det av ansökan framgå att den som skall höras samtycker till förhöret.

Åklagare får ansöka om rättslig hjälp vid utländsk myndighet med förhör genom videokonferens under förundersökning med en person som befinner sig i en annan stat om det har avtalats om sådan rättslig hjälp i en internationell överenskommelse med den andra staten eller om den staten annars ger sådan hjälp.

I ett mål eller ärende vid svensk domstol får domstolen, under förutsättning att videokonferens i rättegång är tillåten enligt svensk rätt, ansöka om rättslig hjälp med förhör vid myndighet i en annan stat genom videokonferens med en person som befinner sig i den staten om det har avtalats om sådan rättslig hjälp i en internationell överenskommelse med den andra staten eller om den staten annars ger sådan hjälp. När det gäller förhör med en tilltalad *ska* det av ansökan framgå att den som ska höras samtycker till förhöret.

Åklagare får ansöka om rättslig hjälp vid utländsk myndighet med förhör genom videokonferens under förundersökning med en person som befinner sig i en annan stat om det har avtalats om sådan rättslig hjälp i en internationell överenskommelse med den andra staten eller om den staten annars ger sådan hjälp. *När det gäller förhör med en misstänkt ska det av ansökan framgå att den som ska höras samtycker till förhöret.*

29 §

Efter ansökan av en annan stat får, för förhör eller konfrontation i samband med en förundersökning eller en rättegång där,

1. en person som är berövd friheten i Sverige föras över till den andra staten *om förhöret avser annat än utredning om den frihetsberövades egen brottslighet,* eller

2. en person som är berövd friheten i den andra staten föras över till Sverige.

Av ansökan enligt första stycket 1 *skall* det framgå hur lång tid den frihetsberövade behöver vistas i den andra staten.

1. en person som är berövd friheten i Sverige föras över till den andra staten, eller

Av ansökan enligt första stycket 1 *ska* det framgå hur lång tid den frihetsberövade behöver vistas i den andra staten.

Ett överförande enligt första

² Senaste lydelse 2005:491.

stycket 1 får inte ske för att den frihetsberövade ska ställas till ansvar inför domstol.

29 a §

Efter ansökan av en annan stat får en frihetsberövad person, som verkställer ett fängelsestraff i Sverige enligt lagen (1972:260) om internationellt samarbete rörande verkställighet av brottnålsdom, överföras till den stat där fängelsestraffet utdömts för att där instålla sig för en ny prövning av domen. Ett sådant överförande får endast ske om den frihetsberövade samtycker till det. Samtycket ska framgå av ansökan.

30 §

En ansökan om överförande prövas av regeringen. En ansökan från en stat som är medlem i Europeiska unionen eller från Norge eller Island prövas dock av åklagare.

En ansökan enligt 29 § första stycket 1 får vägras om ett överförande medför att tiden för frihetsberövandet förlängs eller om den frihetsberövades närvaro behövs i ett brottmål som handläggs här i landet.

Om en ansökan enligt 29 § första stycket 1 bifalls, *skall* det framgå av beslutet när den frihetsberövade senast *skall* återföras till Sverige, eller i förekommande fall, försåttas på fri fot.

En ansökan enligt 29 § första stycket 1 *eller* 29 a § får vägras om ett överförande medför att tiden för frihetsberövandet förlängs eller om den frihetsberövades närvaro behövs i ett brottmål som handläggs här i landet.

Om en ansökan enligt 29 § första stycket 1 *eller* 29 a § bifalls, *ska* det framgå av beslutet när den frihetsberövade senast *ska* återföras till Sverige, eller i förekommande fall, försåttas på fri fot.

31 a §

En svensk domstol får begära att en frihetsberövad person som, enligt lagen (1972:260) om internationellt samarbete rörande verkställighet av brottnålsdom, verkställer ett i Sverige utdömt fängelsestraff i en annan stat, förs över till Sverige för att instålla sig till en ny prövning av den dom som verkställigheten gäller. Av ansökan ska det framgå att den frihetsberövade samtycker till att

5 kap.

8 §

I den utsträckning det har avtalats i en internationell överenskommelse som är bindande för Sverige gäller bestämmelserna om immunitet i 5–7 §§ även en frihetsberövad som har förts över till Sverige enligt 4 kap. 29 *eller* 31 §.

I den utsträckning det har avtalats i en internationell överenskommelse som är bindande för Sverige gäller bestämmelserna om immunitet i 5–7 §§ även en frihetsberövad som har förts över till Sverige enligt 4 kap. 29, 31 *eller* 31 a §.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2013.

3 Förslag till lag om ändring i lagen (2003:1174) om vissa former av internationellt samarbete i brottsutredningar

Bilaga 4

Härigenom föreskrivs att 1 § lagen (2003:1174) om vissa former av internationellt samarbete i brottsutredningar¹ ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 §²

Bestämmelserna i 2–9 §§ gäller för sådana gemensamma utredningsgrupper för brottsutredningar som inrättas mellan myndigheter i Sverige och myndigheter i en eller flera stater med stöd av

1. rådets rambeslut 2002/465/RIF av den 13 juni 2002 om gemensamma utredningsgrupper,

2. konventionen av den 29 maj 2000 om ömsesidig rättslig hjälp i brottmål mellan Europeiska unionens medlemsstater, *eller*

3. avtalet av den 19 december 2003 mellan Europeiska unionen och Republiken Island och Konungariket Norge om tillämpningen av vissa bestämmelser i konventionen av den 29 maj 2000 om ömsesidig rättslig hjälp i brottmål mellan Europeiska unionens medlemsstater och 2001 års protokoll till denna.

2. konventionen av den 29 maj 2000 om ömsesidig rättslig hjälp i brottmål mellan Europeiska unionens medlemsstater,

3. avtalet av den 19 december 2003 mellan Europeiska unionen och Republiken Island och Konungariket Norge om tillämpningen av vissa bestämmelser i konventionen av den 29 maj 2000 om ömsesidig rättslig hjälp i brottmål mellan Europeiska unionens medlemsstater och 2001 års protokoll till denna, *eller*

4. *det andra tilläggsprotokollet till den europeiska konventionen av den 20 april 1959 om ömsesidig rättslig hjälp i brottmål.*

I 10–14 §§ finns bestämmelser om internationellt samarbete med kontrollerade leveranser.

Bestämmelserna i 15–17 §§ gäller överenskommelser mellan myndigheter i Sverige och myndigheter i en annan stat om samarbete som avser åtgärder i en brottsutredning som utförs av tjänstemän med skyddsidentitet.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2013.

¹ Senaste lydelse av lagens rubrik 2005:494.

² Senaste lydelse 2005:495.

Företeckning över remissinstanserna

Efter remiss har yttranden över promemorian avgetts av Riksdagens ombudsmän (JO), Svea hovrätt, Stockholms tingsrätt, Göteborgs tingsrätt, Helsingborgs tingsrätt, Luleå tingsrätt, Justitiekanslern, Domstolsverket, Åklagarmyndigheten, Ekobrottsmyndigheten, Rikspolisstyrelsen, Brottsförebyggande rådet, Kriminalvården, Tullverket, Kustbevakningen, Juridiska fakultetsnämnden vid Uppsala universitet och Sveriges advokatsamfund.

Amnesty International och Civil Rights Defenders har inbjudits att lämna synpunkter men avstått.